

kovara hunerî, çandî û lêkolînî ya kurdên anatoliya navîn

bîrnebûn

BIHAR 2007

- ŞAR Û KITAN
- EŞÎR Û MALÊN BÊŞQAWAXA MEZIN
- XELATA KURTEÇÎROKAN

33

bîrnebûn

Tidskriften utkommer 4 nummer per år.
Sê mehan carê derdikeve/Ûç ayda bir çîkar.

Utges av Apec-Förlag AB

Hejmar 33, bihar 2007

Ansvarig utgivare

Ali Çiftçi

Redaksiyon

A. Çiftçi, Dr. Mikailî, H. Erdoğan, M. Bayrak, İ. Türkmen
M. Duran, Muzaffer Özgür, Nuh Ateş, Sefoyê Asê, Vahit Duran

Adress

Navnîşana li Swêdê

Box: 8121, SE 163 08, Spånga/Sverige

Telefaks: 0046-(0)8-761 24 90

E-post

info@birnebun.com

Internet

www.birnebun.com

Navnîşana li Almanyayê

Muzaffer Özgür/Bîrnebûn

Postfach 900348, 51113 Köln/Almanya

Tfn: 0049-(0)172 298 24 51

Biha/Fiyatî

Europa: 5 Euro • Türkiye: 2,5 YTL

Abone (ji bo du salan - 2 yıllık bedeli):

Swêd: 400 SEK • Ewropa: 40 Euro

İsveç hesap numarası

(Bîrnebûn) postgiro: 468 65 12-7

Almanya hesap numarası

M. Özgür, Stichwort "Bîrnebûn" Deutsche Bank-Köln

BIC: DEUTDEBKOE

IBAN: DE66 3707 0024 0591 2662 00

Konto Nr: 5912662 BLZ: 37070060

Belavkirin / Dağıtım

Türkiye

Ankara:

Dipnot Kitebevi, Selanik Caddesi No: 82/32

KIZILAY / ANKARA

Tfn: 0312-419 29 32

Anatolia Muzik Center

Cumhuriyet Mah. Turan Cad. No: 29 A

Polatlı-Ankara

Tfn.: 0090-312-622 94 36

İstanbul:

Selahattin Bulut/Medya Kitapevi

İstiklal Caddesi, Elhamra Pasaj No: 258/6, Beyoğlu

Çap / Baskı

Apec-Tryck AB

ISSN 1402-7488

Eşa Erew ji Qerecedaxê, di baxçê xwe de

Her nivîskar berpirsê nivîsa xwe ye.

Mafê redaksiyonê heye ku nivîsên ji Bîrnebûnê re
tên, serrast û kurt bike. Nivîs ger çap nebin jî, li
xwedî nayên vegerandin.

Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn li Swêdê û
Komela Ziman li Almanyayê piştgirên kovarê ne.

Wênêyên li bergê: Bêşqewaxa Mezin
Foto: Necati Kanoğlu/Mem Xelikan

- 2 Newroza we pîroz be! **Ali Çiftçi**
4 Kursa rastnivîsa zimanê kurdî **Reşîd Karakuyu**
5 Pirsî ziman û Kurdên Anatolîyê **Nebi Kesen**
8 Şar û kitan **Mem Xelikan**
12 Bêşqewaxa Mezin **Necati Kanoğlu**
18 Gundê Qemera **Resul Altuntaş**
20 Encama pêbirka kurteçîrokan
21 Zêbik **Bekir Darî**
28 Fedekarî **Mem Xelikan**
31 Sepana Qîto **Abdulhalik Duran**
34 Pêketin **Berzan Çelebi**
37 Çavşîlanê **Mem Xelikan**
38 Çarîn **Omer Xayam**
41 Kilama şînê **Altun Başaran**
43 Bêtar **Nuh Ateş**
55 Ji Anatolîyê heta Amsterdamê **Rohat Alakom**
59 Kejê **Seyfi Doğan**
63 Gelinsiz, damatsız bir köy düğünü hayali! **Hatice Polat**
64 Orta Anadolu`da reşvanlar **Vahit Duran**
73 Lista nivîsên Bîrnebûnê, (hejmar 1 - 32)

Newroza we pîroz be!

Ji hejmara zivistanê vir ve gelek bûyerên xweş û nexweş rûdan. Di vê navberê de hinek nas, dost û hevalên me, merivên xwe yên nêz wende kirin.

Hinekan ji can û cigera xwe, zaro-kên xwe yên ciwan û xort, hinekan hez-kirê xwe, hinekan dê an bavê xwe, hinekan hevala an hevalê xwe yê nêz û hinekan jî xwîşk an birayê xwe wenda kirin. Ji wan hinek pir zû, di xortanî û ciwaniya xwe de, hinek di umrê xwe yê mezin de çûn ser heqîya xwe. Rehmeta xwedê li wan be!

Birêz Mistefa Mix, ji deran dûr be, xwûşkêka xwe di qeza trafikê de, endamê redaksiyona me, birêz Îhsan Türkmên jî hem xaltî û hem jî xasûya xwe, ji endamên Waqîfa Kurdên Anatoliyê, Harun û Ali Coşar bavê xwe, Tewfik û Guldane Bal keça xwe ya bi navê Dîlan, xanima hunermedê hêja Gursel Qemerî di vê destpêka biharê de wenda kirin. Em li vir, li ser navê redaksiyona kovara Bîrnebûnê, dibên; serê we sax be!

Prof. Şekroyê Xudo Mihoyî, doktorê zanyarîya dîrokê, di 1ê sibata 2007an de li Moskovayê, di 77 saliya xwe de çû ser dilovaniya xwe. Nedîm Dağdeviren, berpîrsê Kitêpxana Kurdî li Stockholmê, ji ber nexwaşîya kanserê, di demeke kurt de jiyana xwe ji dest da.

Em li vir ji malbat, heval û hogirên wan re sersaxiyê dixwazin.

Ev destpêka biharê pirê caran ji bo kurdan bûye êş û keder!.. Lê jîyan, xweşî û serhildanên kurdan jî, her bi destpêka biharê re bûne.

Kawayê Hesinger, li gor riwayetê, di 21ê adarê de li hember Dehaqê zulumkar serî hildaye û dawîya zulum-kariya wî aniye. Ji wê rojê vir ve ye kurd di 21ê adarê de, li derên herî bilind agirê Newrozê, li ser axa Kurdistanê dadidin.

Bi hestên berdewamiya jîyanê û ser-xwebûnê, em di destpêkê de ji van hemû malbat, nas û dostên ku me li jor navên wan nivisîne û yên ku me nika-ribûye binivisîne re dibên; êşa we êşa me ye jî. Lê mirin û jîyan di zikê hev da ne. Bê hev jî nabin! "*Hinek derin û hinek tîn.*" Ev jî yek ji parçeyê jîyanê ye. Bila Newroza we her pîroz be!..

Bi hêviya jîyaneka bê keder û serkeftî em ji hemû xwendevan, nas û dostan re Newrozeka xweş ji dil dixwazin.

Ev hejmara jî li ser çand, ziman û folklorê ye. Herwiha encama pêşbirka kurteçîrokan jî wek dereca yekemîn duyemîn û sêyemîn hatine çap kirin.

Bimînin di xêr û xweşiyê de!

Ali Çiftçi

PÎROZBAHÎYA DEHSALÎYA BÎRNEBÛNÊ

Rasterast deh sal buhurîn, di nav van deh salan de li dinyayê, di naturê de, di civatê de gelek guhertin çêbûn. Guhertineke pir piçûk jî ev bû ku deh sal berê Bîrnebûn derket. Di van deh salan de 33 hejmar, bi gotineke din nêzî 3000 rûpel bi navê kurdên Anatolîya Navîn, li ser kurdên Anatolîya Navîn bûn dokument: Kinc û kofiyên jinan, dîrok û serpêhatiyên kurdên Anatolîyê, wêne û qedera wan, çîrok, zargotin û henek/yaranî, ziman û adetên wan û gelek tiştên weke van tiştan di van deha salan de di rûpelên Bîrnebûnê de hatin raxistin. Bi pîranî bi zimanê kurdî û hinekên wan jî bi tirkî.

Li gel kêmasî, zehmetî û netemamiya hinek tiştên xwe jî em bawer in ku Bîrnebûn ji bo kurdên Anatolîyê bû navgîn û meydanake agahiyê.

Kovara Bîrnebûnê ne tenê ji bo kurdên Anatolîyê, herweha ji bo kurdên parçeyên din jî bû tiştêkî aşîna ku ew li ser kurdên Anatolîyê bibin xwedîzanebûneke berfirehtir. Tiştê ku em pê dizanin bi hebûna Bîrnebûnê re, gelek kurdên me yên Anatolîyê dest avêtin qelemê, jiyana xwe, çîrokên xwe, gundên xwe, hîssên xwe bi zar û zimanê xwe nivisandin û xwestin îdentîteya (kesayetî) xwe lokalîze bikin û xurt bikin.

Em pê serbilind in û hêvîya me heye ku Bîrnebûn ê di deh salên pêş me de vê erk û xebata xwe baştir û tekûztir bike.

Agahdarî:

Bi minasebeta dehsalîya Bîrnebûnê em ê di **2007-04-29** de li Stockholmê şeveke pîrozbahîyê amade bikin.

Cîh: Restauranga Mozaîk

Kesên ku bixwazin bên dikarin ji van telefonana agahdarî werbigrên:

Tlf: + 46 (0) 70-37 65 670 (Harun Coşar)

+ 46 (0) 70-88 84 197 (Hemîd Atmaca)

Kursa rastnivîsa zimanê kurdî

Reşîd Karakuyu

Me di payîza 2006an de endamên Waqfa Kurdên Anatoliya Navîn, bi mamostetiya Amed Tîgrîs dest bi kursa rastnivîsa zimanê kurdî kir.

Beşdarên kursê Hemîd Atmaca, Hecî Baysal, Mecit Çifçi Yusuf Güler, Mahmut Baran, Harun Coşar, Raşîd karakuyu û Ali Çiftçi bûn.

Ji derî van kesena çend kesên din jî car caran beşdar dibûn.

Ev kurs heta destpêka havîna 2007an ê berdewam be.

Herçiqas beşdarên kursê xwendin û nivisandina bi kurdî diza-

nibûn jî herdem pêwîstiya wan bi perwerdeyîya sistematîk û zanistîyê hebû. Kurs ê vê kêmasîya temam bike.

Ji kursê: Harun Coşar, Hemîd Atmaca, Reşîd Karakuyu, Yusuf Güler, Mahmut Baran, Mecit Çifçi

Pirsa ziman û Kurdên Anatolîyê

Nebî Kesen

Di rojeva kurdan da pirsa parastin û hînbûna zimanê kurdî cihekî girîng digrê. Li ser vê babetê berî du sê salan niqaşek di navbeyna hemû hêzên kurdan de dest pê kir û hin jî berdewam dike. Bi pirsa zimanê zikmakî û perwerde girêdayî, li Amadê û bajarên Kurdistana Başûr civîn û konferansên ziman pêk tên. Li Ewropa jî di vî warê da xebat û hewlên kurdan pir dibin. Di wan civîn û konferansan de zimanzan û pedagogên kurd ditîn û pêşniyarên xwe niqaş dikin û bi hev re li çareserîyan digerin.

Tevgera kurd, bi zanayîya vê pirsê, gora îمكانên xwe hemberê bîrkirîna zimanê kurdî û asîmîlasyonê kar dike. Rojname, pirtûk, televîzyon û malparên înternet yên kurd wasîteyên van nîqaş û xebatê ne. Lê ev ne bes e, çima ku kurd li Tirkîyê, sê parçeyên Kurdistanê û dewletên din yên dinê di dibistan û jîyanê da bê îمكانên parastin û hînbûna zimanê dayika xwe ne û roj bi roj kurdî bîr dikin. Bê şikl, kurd çiqas xwedî li nasnameya xwe derkevin jî, bê ziman nikarin wek

netew pêşva biçîn yan jî xwe biparêzên.

Rewşa kurdên Anatolîyê ji aliyê ziman û çandîya kurdî de ne baş e, bi gotînek din, ji rewşa kurdên din cûda nîne. Belê, şertên, ku kurdên Anatolîya tê da ne, yên din in. Gundên kurdan di nav gund û bajarên tirkî da ne û zimanê tirkî ji bo tirkîyên hevaltî, bûrokrasî û bazirganî (tîcaret) zimanê yekemîn e. Lê, va tespît nayê wê manayê ku, kurd mecbûr in tenê tirkî hîn bibin û zimanê dayîka xwe bîr bikin. Pêwîst e ku zarok, keç û xortên me di dibistanan da û li cem cîran û hevalên xwe yên tirkî bi tirkîyêk paqij û bê aksent xeber bidin. Kîjan zimanê bîyanî bibe bila bibe, divê kurd wî ziman baş bizanin û biaxifin. Zanebûna zimanên din rolek pozîtîf ne tenê di jîyana şexsî û kar da, ji bo zanabûna zimanê dayikê jî dilihîze. Bona vî, tirkî ji bo kurdên Anatolîyê û kurdên din yên di hindûrî Tirkîyê da dijîn girîng e. Ewqas jî, zimanê kurdî divê ji bo me girîng be û pêş keve.

Kurdên Anatolîyê çawa zimanê

dayîka xwe bîr nekin û pêşva bibin? Ew wezîfeya kê ye û bi kîjan xebat û metodan bigehîje hemû kurdên Anatolîyê?

Ev pirs divê bên lêkolîn û nîqaşkirin. Êdî eva problem yan jî babet ji nasnameya kurdî û zanastîya netewî giringtir e, çima ku kurdên Anatolîyê dizanin ew kurd in û xwe qet tirk nahesibinin. Lê, kurdbûn çî ye û bi kîjan şiklî tê îcra û eşkere kirin? Ev pirs û bersivên evan di mijoyên kurdên Anatolîyê da hîn cîh negirtîyê. Di vir da rola zimanê dayîkê rolek navendî dilihîze û ji alîyê kurdên Anatolîyê gerek bê naskirin û baş famkirin.

Em ê niha werin ser pirsê bîrnekirin û pêşvabirina zimanê kurdî, yan jî zaravayê kurmancî li Anatolîya Navîn. Berê wê divê bê gotin ku, hinek zimanzan û lêkolîner tespît û ditînên xwe pir caran di rûpelên „Bîrnebûn“ê da yan jî di malperan da pêşkêş kirin. Wek nimûne: Alî Çiftçi di salên dawî da di her hejmarê „Bîrnebûn“ê da li ser pirsê zimanê kurdî dîtî û pêşniyarên xwe tîne ziman. Ji bona vî, ev nivîs wek berdewamkirina nivîsên Alî Çiftçi û yên kesên din divê were famkirin.

Bîrnekirin û pêşvabirina kurdî berî her tiştî bi destê me ye. Kurdên Anatolîyê divê li mal û derva, li

gund û bajaran bi hev ra kurmancî deng bikin. Ev ne zor e û her dem jî mimkûn e. Ji alîyê din, wezîfeya dê û bavan ew e ku kurmancî bi zarokên xwe bielîmînin. Li mal û şênayîyan divê em kilamên bi zimanê xwe guhdar bikin, gora îmkanên xwe jî hîn bibin. Televîzyonên kurdan wek Roj TV, Kurdistan TV, KurdSat û yê din ji bo hînbûna ziman îmkanên mezin pêk hanîne. Lewra, di nav Kurdên Anatolîyê da bibe „edet“ ku, li mal televîzyonên kurdî temaşa û guhdar bikin. Bi vî awayî him kurdî tê parastin, him jî gotinên (peyvên) kurdî yê nû ê bên zanîn.

Mixabin, di nav Kurdên Anatolîyê da mereqa kurmancî roj bi roj kêmtir dibe. Ne tenê li bajaran, li gundan jî tirkî êdî bûye „mode“. Ev jî, xweasimîlasyonêk giran bi xwe ra tîne, ku nasnameya kurdî vala dike û bi rizîkoyên mezin ji alîyê ziman, çand û jiyan girêdayî ye. Ji bona vî divê wezîfeya me ya herî mezin parastina kurdî be. Grubek piçûk yê Kurdên Anatolîyê ev barê giran, ji çend salan vir da dayîne ser milê xwe. Wek nimûne, kovarên „Bîrnebûn“ û „Veger“ yek jî evan e. Ji alîyê din hinek kes, yan di kovaran da yan jî di malperan da, nivîs û lêkolînên xwe bi zimanê zikmakî, yanî bi kurdi pêk tînin.

Dengbêj, hozan û grubên mûzîkê wek Serbulent Kanat, Koma Xelikan, Nurettîn Çiçek û Cejno di vî warê da xizmetên mezin kirin û hîn jî dikin. Malperên wek “Xelikan”, “Malpera Kurdên Anatolîyê”, “Malpera Kurdên Kirşehîrê” hwd. nimûneyên ji bo îstifadekirina îmkanên înternetê ne.

Lê, Kurdên Anatolîyê çiqas bala xwe didin van xebat û hewildanan? Çend kurdên me van nivîsan dixwînin û guhdariya stran û klamên kurdî dikin? Bersîva van pirsan bêşik eşkere ye: Kurdên Anatolîyê bi pirranîya xwe bê xeber û enterese ya berhemên ziman, mûzîk û çand dijîn. Kovarek wek “Bîrnebûn”, mixabin, ne tenê li Ewropayê tê weşandin, ew li vir jî tenê tê xwendin. Pirtûkên bi zimanê kurdî, di jîyan û rojêva Kurdên Anatolîyê da qet rolekê nalîzîn. Ev tişt, ji bo akademîsyên û “ronakbirên” me jî rastîyek e.

Sedemên bîrkerin û dûrmayîna ji ziman û çanda kurdî ne tenê, sîyaseta qedexekirin û asîmîlasyona ji aliyê dewleta Tirkîyê ye. Sedemek jî, Kurdên Anatolîyê bi xwe ne. Di nav ewan da jî sûcê “xwende” û sîyasetmedarên, ku bi pirranî xwe “welatparêz” dihesibînin, gelek mezin e.

Yek nimûne; hevalên me yên demekê di tevgera kurd da cîh girtî bûn û di wextê da xebatên giring kirî bûn, îro bi “nasnameya xwe a kurdî” êdî ji aliyê ziman û çand tam bûne tirk. Ruh û mîjroyî kurdîti li cem ewan nemaye, ku di mal û gundên xwe da jî bi tirkî deng dikin. Ev him şerm û saşîtîyek mezin e û him jî nimûneyek xelet e ji bo gundî û malbatên Kurdên Anatolîyê.

Kesên berê 25-30 salan li gund û bajarên Anatolîyê bi navê “DD-KD” û “Özgürlük Yolu” di nav gel da xebatên welatparêzî dikirin, îro bûne “tirkên” Kurdên Anatolîyê. Ji aliyê din hevalên ku di dema nû da bi navê “DEHAP” yan jî “DTP” xebata sîyasî dikin, di nav gel da tirkî deng dikin.

Rexne û daxwazên, ku ji aliyê akademîsyen û sîyasetmedarên Kurdên Anatolîyê bînin ziman, pîrr in. Wan kesan ciddîyet û giringîya zimanê zikmakî ji nasnameya kurdî û mafên kurdan fam nekirine. “Welatparêzî”ya wan di gotinan da dimînin, çima ku naxwazin pirs-girêka ziman ji xwe ra bikin wezîfe û babeta xebatê. Ji bona vî, em çiqas loman ji wan kesan bikin di cîh da ye.

ŞAR Û KITAN

Mem Xelikan

Kinc û libas; perçeyek ji çand û kultura gel û netewa ne. Her netewayek kincên xwe yên folklorîk hene. Şar û kitan jî; aksesûarên kincên jina ne, kincên jinên kurd. Herdu aksesûar jî cih û rolekî wan yê mezin hene. Lê di kultura kurdan de, manayên mezin tînin ziman, îfade dikin. Şar û kitanê, van herdu aksesûaran jî jinên kurdan li serê xwe girê didin. Her yek ji wana nîşanek e. Şar jî û kitan jî di kilamên me yên şinan de, di stiranên me yên dilan de cihekî mezin girtine. Ji ber ku ew aksesûarên jinên kurdan e û wê nîşanê tînin ziman. Min ji bo we bi pîreke Xelikan re heypeyvînek çêkir, bi **Eşa Erew** re. Pirsên min û bersîvên Eşa Erew li jêr in.

Etê, şar çi ye, kitan çi ye?

– Hûn jî dizanin, şar jî kitan jî ji perçeyên kincên jinan in Kitan, jin pê porê xwe vedişêrin. Şarê jî li ser kitanê girêdidin û didin ber enîya xwe. Herduyan jî, jin pê serê xwe dixemlînin.

Şar û kitan; we bi xwe didirût?

We ji çi çêdikirin?

– Şar ji Helewê dihatin (Sûrîyê–M.X.). Me, ew rişî dikirin û toqaz pê va dikirin. Kitan, me ji keten bi xwe didirût. Kitan perçeyek paçî spî ye. Her çar kêlekên xwe yek in.

Te got, jin didin serê xwe. Çima, keçik û bûk nadin serê xwe?

– Na, şar û kitan, her yek nîşan û sembolek e. Kitanê, jin tenê ê bi serê xwe din. Keçik, hetanî bibine bûk; ew şarpe û kefiyê li serê xwe girêdidin. Kitanê girênadin. Ew sembola wendakirina bekarêtiyê ye (keçinî, qîzinî). Li Qirpînarê, Eş Mavî hewû. Keçeke wê ya bi dergîstî miriwû. Li ser kilam gotiwûn. Digot;

"Li lîvanê Zêwo li lîvanê

Hewêsa dilê min de mayî

Min Zêwik nedî bi şar û kitanê"

Eşa Erew,
di baxçê xwe de

Manaya wê, min Zêwik nekire bûk, neda ber tu malan. Zêwik mir, keçik wû. Ne kitan, ne kefi li sêri wû. Wê tîne ziman.

*Erê, di kilameke dila da jî ew heyê.
Dibê;*

*“Dameweste li ser soka nê,
min nas nekir bi kitanê”*

– Na, bi xortanî, dilê xwe ketiwû wê keçikê. Bi keçikî, şarpe û kefi li sêri wû. Bû bûk, çû mêrekî xwe kir, kitan da serê xwe. Dibê “Ez, te bi keçikî, bi şarpê nas dikim.” Bi vê simbolê, di kultura civata me da manaya kitanê tîne ziman.
Ji min re behsa şarê bike.

– Şar, min berê jî got, jin li ber enîya xwe girêdidin. Şarê; keçik, bûk û jin giştik didin serê xwe. Lê keçik şarê li ser şarpê girêna-

– din. Bê şarpe, bê kitan porê wan li der, li ber enîya xwe girêdidin.

*Di kultura me de, şar jî sembolek e.
Di filmê Mem û Zînê de, jinek derdikeve şara xwe davêje ber lingên mêran. Manaya wê çi ye?*

– Erê, emê bênî „Şarpa mine reş li ber lingên te we.“ Ji bona navbera mêran de şer – hing mezin newe, tu nerindî çenebin, jin ê şara serê xwe bavên ber wana. Manaya wê; ar û namûsa min li ber lingê te we. Di kultura me da, dixwaze mêr ar û namûsa me nedin bin lingên xwe. Ji bo wê jî jinekê li tiştêkî weng şara xwe avêt, ewana jî dest ji şer berdidin. Kê ew ne anî şûnê, di civata me de bi çavekî rind li vî mênakin û di civata me de şûna wî nawe.

Eşa Erew

Li herdê me, doralîyên me qe tiştêkî weng bû? Qe te bihîst jinekê li vir jî şara xwe avête ber hena?

– Erê, li şerê Mala Mehtopolê, (*Şerê pismaman*–Bîrnebûn: 9), wexta kurrikên Satîyê hatin dergîsta Hesên birevînin, Kewa Hesî Kalê şara xwe avêtiwû ber lingên wana. Lê di-

Keç, bûk û jin bi xemilên xwe

gotin wana şara Kewê, dayine ber lingên xwe û çûyine. Zêwa dayika min digot „Ez û Memê min, çûnî hewşoyan kix berhev kin”. Tu dizanî, hewşoyên me nêzikî Qozanliyê ne (gundê tirka ye. M.X.). Meriyekî Qozanliyê, bi Memê ve hing kirine. Zêwê, kitana xwe avêtiye ber lingên wî û gotiyê “Mem î min telayekî bi tenê ye, şer dawestînin.” Bi ser wê de, mêrik Mem berdaye û çûye.

Keç û bûkek xelîkî

Qozanliyê tirk in, ew kultura li cem wana jî heye?

– Na na, vî mêrikî dayîka xwe î kurd wûye. Dayîka wî, bi ber wî xistiwûye. An jî, em bi tirkan ve tev dijîninî. Dibe ku, tirkan ew erf û edeta ji me girtibin.

Yek jî li herdê me dibên “Şara min li serê te be”. Manaya wê çi ye?

– Ew, wek nifirekê ye. Jineka ji dest hena (mêr an jî jin) aciz be, an

Bûk bi kitanê

Bûk bi şar û kitanê

jî dexwazîyeke wê neanîne şûnê, bersivê nedine dexwazîya wê, ew ê bê “Şara minê reş li serê te be.” Manaya wê; tu jî mina min pêrişan û belengaz bî, tu jî di halê min kevî.

Di stiraneke me de, “çima şara serê te xelîya yê” derbas dibe. Şara serî xelîyan çi ye?

– Jinek ku mêrê wê mir, jê re dibêjin şara sêrî xelîya. Mêr, dîrega malan e. Jinek bê mêr ma, ew ê ji dest û pîyan de bikeve. Stûxwar be. Şar, aksesûara xemila wê ye. Şara sêri xelîyan, halê ew têde îfade dike.

Ji te re spas û hurmet. Te bi min re, sohbeteke pir xwaş kir.

– Ez jî ji te û hevalên te re emrekî dirêj dixazim.

Keç bi şarê, bûk bi şar û kitanê

Keç, bûk û jin heryek bi xemilên xwe

BÊŞQAWAXA MEZIN

BÜYÜKBEŞKAVAK

Necati Kanoğlu

Gor hin gotin û texmînan (Mixabin lê qet çavkanîk an jî wereqek dest kesî da tune.) Bêşqawaxa Mezin dawîya sedsala 19an da hatîye avakirin. Tê gotin ku eşîra Têrikan û eşîra sewêdî gund ava kirine. Demekî şunda ji navçeya Erzirome, Narmanê 6-7 malên kurd hatine li gund bi cîh bûne. Xelkê gund van malana ra gotine eşîra nermalî. Lê heta nuha eşîrek bi vî navî qet di çavkanîyekî de derbas nebûye. Bawer dibe ku, gundiyan jî bo ku ew ji Narmanê hatine, bi vî navî nav kirine. Dev devî dawîya sedsala 19an û destpêka şerrê cîhanê î yekemîn da hinek mal û eşîrên din jî hatine li wir bi cîh bûne. Gundê

cîran li derdora Bêşqawaxa Mezin ev in: Bêşqawaxa Biçûk, (Hinek gundîyên xwe ji Bêşqawaxa Mezin çûne.) Kelhesen, Qendîl, Yayla Çolê (Hetanî sala 1954 yayle a Bêşqawaxa Mezin bû. Lê ji vê salê şunda bû gundekî serbixwe.) û Yeşildere ne. Yeşildere jî hetanî sala 1989an yayle a Bêşqawaxa Mezin bû û bi navê Yayla Çîmanê dihat naskirin, lê ew jî ji wê salê şunda bû gundekî serbixwe. Yayle a Bêşqawaxa Mezin ku bi navê kîllikê tê naskirin nebûye gund û wek taxek gund maye. Bêşqawaxa Mezin hundirê 100 salî da xwe li 5 navçeyên Konyayê girêdayî. Ew navçana; Sille, Kadınhanı,

Hatırlı, Böğrüdilik û Cihanbeyli ne. Bêşqawaxa Mezin nuha girêdayîye Cihanbeyliyê ye. Bêşqawaxa Mezin 50 km ji Cihanbeyliyê, 150 km ji Konyayê û 130 km ji Enqerê dîr e. Bêşqawaxa Mezin di sala 1992an da bûye şaredarî. pîranîya xelkê gund ku debara xwe bi cotkarîye dike. Ke da karkerên ku li derveyî welêt dixebitin jî di debara xelkê gund da cîheki girîng digre. Nêzikî 200 Malî gund li welatên Ewrûpayê (Almanya, Danîmerq, Swîsre, Swêd, Norwêç û Ostrîs) dijîn. Qasî 50 malî jî bo sedemên kar û bo sedemên perwerdeyî li Konyayê dijîn. Hejmartina gel a dawî da li gund 2184 kes hatine jimartin.

Rivayetler, tahmin ve bazı durumlar, (Mezarlık, konut v.s.) Büyükbeşkavak köyünün 19. yüzyılın son çeyreğinde kurulduğunu (Yazılı bir belge, kaynak maalesef yok.) gösteriyor. Köyün Têrikan ile Sewêdi aşiretine mensup haneler tarafından kurulduğu söylenmektedir. Daha sonraları köye Erzurum'un Narman ilçesinden gelen ve köy halkı tarafından Nermalîya diye adlandırılan 6-7 aile yerleşmiştir. 20. yüzyılın başlarında ve I. Dünya savaşı döneminde köye yerleşen farklı aşiretlere mensup haneler olmuştur. Büyükbeşkavak köyüne komşu olan köyler: Küçükbeşkavak (Ahalisinin bir kısmı

Büyükbeşkavak'tan gitmedir), Kelhasan, Kandil, Çölköy (Büyükbeşkavak köyünün yaylası iken 1954 yılında köy statüsüne kavuşmuştur) ve Yeşildere'dir. Yeşildere köyü de keza Büyükbeşkavak köyünün Yayla Çimanê olarak bilinen yaylası iken 1989 yılında köy statüsüne kavuşmuştur. Büyükbeşkavak'ın köy statüsüne kavuşmayan sadece killik yaylası kalmıştır. Büyükbeşkavak yaklaşık 100 yıllık bir zaman dilimi zarfında sırasıyla Sille, Kadınhanı, Hatırlı, Böğrüdilik ve Cihanbeyli olmak üzere 5 ilçeye bağlanmıştır. Büyükbeşkavak köyü halen Konya'nın Cihanbeyli ilçesine bağlı olup; Cihanbeyli'ye 50 km, Konya'ya 150 km ve Ankaraya da 130 km uzaklıktadır. Büyükbeşkavak köyü 1992 yılında belediye statüsü kazanmıştır. Köy halkinin en önemli geçim kaynağı tarım gelirleridir. Bunun yanısıra yurtdışında çalışan işçilerin gönderileri de bir kısım köy halkinin geciminde önemli yer tutmaktadır. Köy halkından yaklaşık 200 kadar ailenin yurtdışında (Almanya, Danimarka, İsviçre, İsveç, Norveç ve Avusturya) ikamet ettiği sanılmaktadır. Köy halkından 50 kadar hane de çocuklarının eğitim-öğretimi ve mesleki durumlarının gereği Konya merkezde ikamet etmektedir. Son nüfus sayımında köyde ikamet etmekte olan nüfus 2184 olarak tesbit edilmiştir.

EŞÎR Û MALËN BÊŞQAWAXA MEZIN

BÜYÜKBEŞKAVAK`TA YERLEŞİK AŞİRET VE HANELER

1 EŞÎRA TÊRIKAN – TÊRIKAN AŞİRETİ

Eşîra Têrikan gor gotinên mezinan û gor hin çavkaniyan di salên 1850an da ji Amed`ê hatine. Destpêka koçberîyê da li gundê Polathisarê li navçeya Sivrihisarê ku giredayîyê bajarê Eskişehirê ye, bi şûn bûne. Deme kî şunda tevê serîhildanekî bûne û ji bo vê yekê jî ji Sivrihisarê jî koçber bûne û hatine li dorberê Haymanayê di sala 1859an da gundên bi navên Çatak, Tepeköy, Cihanşah, Boğazkaya û Sırçasarayê ava kirine û li wan gundana bi şûn bûne. Hinek malên Têrikî jî demekî şunda li gundên Kelhesen, Bêşqawaxa Mezin, Bêşqawaxa Biçûk û li Yayla Çolê bi cih bûne.

Yaşlıların anlatımı ve eldeki sınırlı yazılı belgelere göre Têrikan aşireti 1850 li yıllarda Diyarbakır`dan göç ederek önce Eskişehir` in Sivrihisar ilçesine bağlı Polathisar köyüne yerleşirler ancak kısa bir süre sonra bir isyana karışır ve oradan da göç etmek zorunda kalırlar. Aşiret 1859 yılında Haymana`ya gelerek Çatak, Tepeköy, Cihanşah, Boğazkaya, Sırçasaray köylerini kurarak yerleşir. Bir kısım Têrikan aşireti mensubu hane de Büyükbeşkavak, Kelhasan, Küçükbeşkavak`a (daha sonraları Çölköy) yerleşir.

MAL – HANE

PAŞNAV – SOYADI

Mala Qaso	Kanoğlu, Pekmezci
Mala Siloyê Xecê	Ceran
Mala Kor Simo	Dal, Seçilmiş, Demir, Özkan
Mala Besikê	Can, Çam
Mala Satê	Can
Mala Enwerê Betê	Yıldız
Mala Gulikê	Demir
Mala Osikê Hesên	Akdemir
Mala Ehmedê Weyso	Bilen

Bêşqawaxa Mezin

2 EŞÎRA SEWÊDÎ – SEWÊDÎ AŞİRETİ

Eşîra Sewêdî ji navçeya Sîverekê hatiye û li Aksarayê bi cîh bûye. Demekî şunda mal bi mal hatine li Beşqawaxa Mezin û li gunden doralîyê (Qendil, Çîman, Yayla Mewlut, Beşqawaxa Biçûk, Qonax û li Yayla Çolê) bi cîh bûne. Endamên eşîra Sewêdî ên ku li gunden Cihanbeyliyê bi cîh bûne, hîn jî tekîlîyên xwe bi merîyên xwe ên ku li Aksarayê dijîn re berde-wam dikan.

Sewêdî Aşireti Siverek ilçesinden göç ederek Aksaray'a yerleşir. Bir süre sonra Aşirete mensup bazı aileler Cihanbeyli'nin Büyükbeşkavak, Küçükbeşkavak, Çimen, Kandil, Konak, Yeşildere ve Çöl Yaylasına yerleşirler. Cihanbeyli`de yerleşik olan Sewêdî aşireti üyelerinin Aksaray`daki akrabaları ile ilişkileri hala devam etmektedir.

MAL – HANE**PAŞNAV – SOYADI**

Mala Kahê	Başaran, Deveci, Kurdoğlu
Mala Husê	Erman
Mala Cahniyê	Unlü
Mala Gurreşê	İnal
Mala Hemê Şarê	Şekerci, Öz
Mala İwikê	Tahtacı, Takipci
Mala Eysikê	Duran
Mala Zibdiyê	Uzun
Mala Dirso	Akkuş, Koyuncu
Mala Hesikê	Yağci
Mala Hecismêl	Şener
Mala Hemzo	Keser
Mala Nazikê	Arslan
Mala Qîmo	Parlak
Mala Hesê Hecî	Koyuncu
Mala Hemê Yano	Çoban
Mala Lîlê	Karakaş
Mala Millhusikê	Çöl
Mala Xello	Altıpınar

3 EŞİRA NERMALÎ – NERMALÎ AŞİRETİ

Eşîra Nermalî ji navçeyan Narmanê a ku giredayîye bajarê Erziromê ye hatiye. Bi rasti eşîrek bi vî navî heta nuha qet li çavkanîyekî nehatîye dîtîn. Ez bawer im, ew ji bo ku ji Narmanê hatine, eşîrek berê li gund bi cîh bûne ew nîv kurdî nîv tirkî „Nermalî“ bi nav kirine. Ez dîsa bawer im ku di pêşerojê da lêkolînên bi rûmet ê pêk werin û ê derkevin holê ku bi rastî ew endamên kîjan eşîrê ne.

Nermalî aşireti Erzurum`a bağılı Narman ilçesinden gelerek Büyükbeşkavak köyüne, sonradan bir kısmı Çöl Yaylasına yerleşmiştir. Bu güne kadar böyle bir aşiret adına hiç bir kaynakta rastlanmadım. Kanımca köye daha önce yerleşmiş olan aşiretler, bunları salt Narman`dan geldikleri için kürtçe-türkçe karışık, Nermalî diye adlandırmışlardır. Umuyorum ki bu konuda ilerdeki süreçte araştırmalar yapılır ve böylece de aşiretin gerçek adı ortaya çıkmış olur.

MAL – HANE**PAŞNAV – SOYADI**

Mala Ali	Kaymak
Mala Hesqirnî	Kara
Mala Hesê Beqir	Taşan
Mala Killê	Akkoyun
Mala Lollo	Büyüksari
Mala Millomer	Ocal

EŞİRA QEREFEQÎ

MAL – HANE

Mala Osmîn

PAŞNAV – SOYADI

Çetin

4 EŞİRA PİSÎYAN – PİSÎYAN AŞİRETİ

Eşîra Pisîyan piranîya xwe li gundên bajarê Kırşehirê dijîn. Van herdu malên ku li Bêşqawaxa Mezin bi cîh bûne, bi gor bawerîya hin kesan, dema şerrê cîhanê î yekemîn da hatine. Tê gotin ku van malan bi merîyên xwe ên ku li Kırşehirê dijîn ra têkîlî çêkirine.

Büyükbeşkavak köyünde yerleşik olan bu iki aile I. Dünya savaşının devam ettiği yıllarda Kırşehir ilinden gelmişlerdir. Son zamanlarda Kırşehir`deki akrabalarıyla tekrar ilişki kurmuşlardır.

MAL – HANE

Mala Huspîsî

Mala Mehmedê Pisî

PAŞNAV – SOYADI

Demiraslan, Çetin

Demirtaş

5 MALÊN KU EŞİRÊ XWE NAYÊN ZANÎN – AŞİRETİ BİLİNMEYEN HANELER

MAL – HANE

Mala Memedalî Serê sedsala 20. da ji bajarê Rihayê, navçeya Xalfetiyê hatine û bi şûn bûne. 20. Yüzyil başlarında Urfa`nin Halfeti ilçesinden gelip yerleşmişlerdir.

Mala Tahîr Salên Şerrê Cîhanê î yekemîn da ji Wanê hatine û bi şûn bûne. I. Dünya savaşı yıllarında Van`dan gelip yerleşmişlerdir.

Mala Zekî Salên Şerrê Cîhanê î yekemîn da ji Erziromê hatine û bi şûn bûne. I. Dünya savaşı yıllarında Erzurum`dan gelip yerleşmişlerdir.

Mala Hemzekê Qasî ku têye zanîn ew jî ji Aksarayê hatine. Bilindiği kadariyla Aksaray`dan gelip Büyükbeşkavak`a yerleşmişlerdir.

Mala Husoyê Ehmedê Elikê ji gundê Qendîlê hatine û bi cîh bûne. Kandil köyünden gelip yerleşmişlerdir.

PAŞNAV – SOYADI

Çetinkaya

Bayar

Durmaz

Anlı

Çakmak

Têbinîyeka girîng/Önemli bir not:

Ev hejmarên malan ku li jor hatine nivisandin hejmarê dema avabûna gund in. Nuha meriv dikare bêje hejmaran malên Bêşqawaxa Mezin li 500 î zêdetire.

Haneler sayılırken köyün kurulduğu yıllar, daha doğrusu 20. yüzyılın başları dikkate alınmıştır. Şu anki hane sayısının 500 dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir.

Gundê Qemera

Resul Altuntaş

Gundê Qemera 16 km ji Cîhabeyliyê dûr e. Çar mezrayên(yaylayên) xwe hene:

1. Hatsan
2. Garimqe (ilica)
3. Golê (gol)
4. Olaqir (Alakir)

Li gor hijmartina giştîya sala 2000an nifûsa gund 2.232 e.

Ji sala 1986an ve li gund dibistanek heye û ev dibistan ji aliyê Cihat Kora hatiye çêkirin. Şagirdên ku li gund dibistana seretayî(ilköğretim) diqedînin diçin li Cîhanbeyliyê lîseyê dixwînin.

Di sala 2000 an de li gund şaredarî (belediye) hat damezrandin

û serokê şaredariyê yê niha ji Partiya AKPê ye.

Li gundê Qemera niha kursên neqş û dirûnê hene û keçên ciwan diçin kursan. Mizgefta(camîya) gund di sala 1981ê de hatiye çêkirin.

Li mezra Hatsan ziyaretek heye û gundên û derdor diçin li wir dueyan dikin û daxwazên xwe dibêjin.

Debara gundiyan bi giranî li ser zireetê ye lê heywanan jî xwedî dikin. Li nêzikî gund cî û kana qûmê heye bi navê Alkan şirketek ji wir qûmê derdixe û gelek însan li wir kar dikin. Gundiyên me wek meslek şoferîyê jî dikin. Wek gundên derûdorê ji gundê me jî gelek kes derke-

tine der û li Ewropa dijîn. Ji wan hin-
nek kes beşek ji sermayê xwe tînin
gund, li gund xanê çêdikin, li wir
mesref dikin, ciyên kar vedikin.

Li gund sê eşîret hene. Du yên me-
zin Xelikan û Îzolî ne. Li gor gotinan
ev mezinên gund di salên 1570an de
ji herêmên wek Dîlok(Adiyaman),
Meletyayê û Dîyarbekirê hatine û
gund ava kirine.

Gundiyên me li her derê Ewro-
pa belav bûne lê piraniya wan li
Almanya, Avusturya û li Holandê
ne. Ew gundiyên me yên li Ewro-
pa heta niha, wek kepçe, ambûlans
û agirkuj(îtfaiye) alîkariya gund û
şaredariya gund kirine û dikin.

Gundiyên me hemû kurd in û bi
kurdî deng dikin. Di van salên dawî de
ji gund gelek ciwan li zanîngehan (unî-
versîteyan) dixwînin.

Li nêzîkî gundê me kanaleke avê
ya dîrokî heye ku ji serdema Hîtîtan
ve maye. Kesekî lê nenêriye û bêx-
wedî maye loma îro qîmeteke wê ya
turîstîk û dîrokî nemaye. Xerabe ye.
Li Qerecadaxê jî çend ciyên dîrokî
hene û tê gotin ku ji dema Asûriyan
mane. Ew jî îro xerabe ne.

Xelata kurteçîrokan

Bi însîyatîfa Kovara Bîrnebûnê û bi piştgirîya Weqfa Kurdên Anatoliya Navîn li Swêdê û Komela Ziman li Almaniyayê wek ku xwendvanên me jî pê dizanin me di sala 2006an de pêşbirkeke kurteçîrokan li dar xistibû. Ji bo vê pêşbirkê ji me re hinek berhem hatin û juriya me ji nava wan kurteçîrokan çar berhem hêjayî xelatê dîtîn.

Xelata yekemîn: **Zêbik** / Bekir Darî

Xelata duwemîn: **Fedekari** / Mem Xelikan

Xelata sêyemîn: a) **Sepana Qîto** / Abdulhalik Duran

Xelata sêyemîn: b) **Pêketin** / Berzan Çelebî

Motîvasyon: Bi gotin û vegotina xwe a hunerî, bi estetîka xwe a trajîkomîk **Zêbika Bekir Darî**,

bi melodramîya navaroka xwe û şeweyê vegotinê, **Fedekariya Mem Xelikan**,

bi asosiyasonên xwe yên şîret, şewir û şiyariyê herdu kurteçîrokên xelata sêyemîn: **Sepana Qîto Abdulhalik Duran**, **Pêketina Berzan Çelebî** bûn xwediyên xelatên îsal.

Xelatên van xelatgiran ê di pîrozbahîya 10 salîya Bîrnebûnê, 29.04.2007an de were dayîn.

Xelata yekemîn:

ZÊBIK

Bekir Dari

Kitana xwe dûz kir û destê xwe li ser rûyen xwe çerx kirin bi şun da, got: »Xwedêyî mezin e!«

Mîna ku gumana min bi gotinên xwê wune, li min nerîya.

»Mêzeke li doralîyê me weqes kes hene, di nav wan da«, destê xwe dirêjî jinên ku gîyayî şjingga beref dikin kir. »Ê di ser min ra jî hene ê di bin min ra jî hene, bi emrê wî şukur!«

Ez û Zêbikê em di bin sîha kulava da li bendê çayê ne. Zêbikê, li hemberî min rûniştîye. Bi ava şiregermî qadaxên çayê dişoye. Ez jî li melamatîkê digêrême ku kalê çayê dirêj kim, ku ma jinên gund tenîke zêde li ba min bisekinin.

Li çolê dîşlikî însanî bi tenê î nê. Ku kî hatîye ba min ez î pê razî me. Ji ku hişê min gehîştine, ez î li çolê û li ber pêz im. Çavê min li ser rêya gund, li derîyê insanên gund e. Ji dewdewî biharê da ê biqor, biqor bikşin warin, li gaz û banîya, di nav erg û zavîyan da parîyê mîyê, qûske bejî, xerdel, çitlix, pirpar, û gîyayên din beref kin ku ji kulfetî xwe re xwarinê çêkin. Li

dawîya biharê dora Qanqel, kareng û gizera ye. Li havînê tiştên xwerinê î kê m in. Ji silmastikê bêtir tişt namîne. Jin ê dest bi gîyayî şijinga bikin, ji golika ra gokbaş, sirîyê çavkesk, nankusî beref kin. Havîn ji wan re pir bi zahmet e, di bin kelekela germa havînê de ewan ê kuşkûr û kixî pêz beref kin û bi seklem seklem mîna mêrîya bi dû hev din û bikşînin mal.

Havîn ku ji wan ra çiqes bi zahmet e, ji min ra jî weqes bi keyf e. Yekcaran keyfa min î weqes xweş dibe ku ezî dizûrime mîna gura. Dihersime ku boça min tune ku ez mîna kûçika bang kim.

Zûrînî bi min nakeve, wê hobê baz didime li ser lingên xwe yên paşî, mîna canîya, dibezême wirda-wêda, germa havîna germa tîr, di mûyên min digere û dihêle dibe bihakî meyxos, hişê ji serîyê min dibe. Li rojên weng qet naxwazime ku ma êvar bibe. Ew kesanên li ba min bûn ezî sêwîbûyîna xwe bîr dikime.

Ezî sê salî bûme ku dê û bavê min bi ber leh da çûyîne. Wexte ku dê û bavê min zawicîn qelîngê wan mangeka belek û pênc kavir bûne. Ji şîrî dayka min zedetir şîrê wê mangê î di zikê min da ye.

Baraneka afet dibariye. Ji baranê bi şun de leh tê û manga belek bi xwe re kaş dike. Dayka min "Xwedê rehmeta xwê lêke", dibîne ku leh manga belek diba. Ew bi lez dikeve dû mangê û bi boça mangê digirê ku mangê xilas ke. Leh wê jî kaş dike ber bi Özêmalêşotê. Manga belek û boçika wê di destê dayka min de û dayka min di nav ava leh da lûl dibin û têne qiraxê malê me. Bavkê min "Wê wextê bi min dilîstîye ku min di xewê ke", wan dibîne û xofek dikeve bedena wî, min çeng dike ser sedirê "ji wê wextê da pozê min î bi axzê çepê da xwar e. Bi çî hirsê ez çeng kirime! Ezî li duwêr ketime û devrûyê min di bin xwînê da mane û ezî ji xwe va çûme", dibîne ku lehka şen, di nav leh da manga belek û boça wê di destê dayka min da, di nav avê de lûl dibine. Bavkê min, "Xwedê rehmeta xwe lêke", xwe li avê dixê ku wan xelas ke.

Bi destê dayka min digire ku bikşîne bi derxe ji nav avê, dike qîrrînî:

"Basê, boça mangê berde ku ez te xelas kim! Ku çûyê ma manga belek bi leh de here."

Dayka min boça mangê bernade, ji wê mangê betir tu tiştên wan tune. Bavkê min dîsa dike qîrrînî; "Lêlê, kur bûyê çima tu boça mangê bernadî?" Bavkê min bi telaşê û şematê dixwaze ku wan xelas ke. Ezingekî ku leh bi xwe ra kaş dike tê li pişt bavkê min dikeve û wî jî lûl dikê nav ava qilêrî. Manga belek û boça wê di destê dayka min da, destê dayka min di destê bavkê min da, yekcaren di binî avê yekcaran li ser avê kaş dibin hetanî binî gund. Li binî gund leh bedena wan bêruh, li koka dareka gûzê li cih tîle.

Ku ez mazin bûm bi şuva, qala wan dikirin. Ew hersêna, hûrên wan tijî av, destê wan di destê hevda û destê dayka min da boça manga belek li koka dara guzê piçikî û devrûyên wan di bin mîl û çehmûrê da dirêj bûne û derîya gorên xwe çavdikirine. Ezî nuha dehûheşt salî me, yekcaran hevalên min ku bahsê dê û bavên xwê dikin issizîyêk dikeve serdilî min.

Nuha li kêleka wî arî, li hemberî Zêbikê dilê min dixwaze ku daykeka min jî hebûya. Destê xwe di nav porî min ra çerx kira,

ji min bipirsîya "dilê te çi dixwaze" an jî bigota, "tuî birçî yî? Ji te ra du hêkan bişkînim tu ê bixwî!" Zêbikê, mîna ku ew tiştên di ber dilî min ra radibirin fahm kirîye û dixwaze ku min tes-selî ke.

Destê xwe avête milê min. Got. »Ji ku ew mirîye pêva ez û kulfetê xwe î rahat in, wî bi min pir ezîyet kir. Ew ê di mezeli xwe de daweste Înşalleh! Hetanî ku ez çûme herdê wî, ew ê bi nalenal ke, binale û bizure, mîna kûçikê qenere boç di navberê lingê wî da ê biewite«.

Bi hêrs û şematekê rabû ser pê, pêşa xwe çirpand bi lez çû hat, çû hat, diranê wê dikirin qîrçinî, ez tirsîyam û min nizanî ku ez bême çi, an jî çi bikim. Solixekê bi şun da, dawestî, destê xwe kirine kelekên xwe û bang kir.

»Lêê, lêê zaqûm wexwarino! De werin çay kalî«.

Mîna ku qet tişt nebûye çerxî min bû, û got;

»Bengzê te çima qetî? Min tu tirsandî? Wee qurban, li qisûrê min mezî meke, her ku ew qadnabîya hate bîra min ez î weng gêj dibime, nizanime ku çir dikime«.

Dîsa hat li hemperî min li ser kulêv rûnişt. Bi qirşekî erd kola, qirş sê çar caran bi hêrs kuta kortekê bi şun da qirşê wê şikeşt û rûye xwe çerxî min kir. Gapa wê ya rastê kortek hebû yan şûna kulleka kevn an jî şûna şawatê. Zanî ku ezî li wê kortê mêzî dikime, destê xwe bir ser kulê û bi tiliya xwe li kêlekên kulê daîrek çerx kir û got » ezî bi ser sobê da gêr bûme«.

Zanîya ku min fahm nekir û ezî melûl, melûl li şûna kulê dînerime, sebaba kulê ji min ra got.

"Di ser zewaca me ra şeş meh derbas bûbûn, ezê di keçkê min Gulê da bi ducanî bûm, li serma çile min ardû tavête sobê ku şîva êvarê bikelînim. Xwedêyî, di ser me ra ye, qed ji bîr min nare, ku min ardû avête sobê bi şun da, li ber pencerê rûniştibûm û min kumbil sipî dikirin, zatî wekîdi tiştê ku bikelînim jî tunêbû. Erê, dev devî êvarê, li hemberî malê me li ser zinarê malê şotê,

şivanê malê şotê, bi kurika va tevhev pez yêm dikirin. Di wê navberê da kapîyê me yê der vebû. Min kumbil hîştin, rabûm ku binerim hela kî ye, hîn kêr î di destê min da ye. Hîn ku ez nagehiştimê kapîyê odê jî vebû. Êw kete odê«. Zêbik jî mîna jinên gund gîşka navî mêrkî xwe nabêje, bi mêrkî xwe ra dibêjê, Êw, Wa, Î din, Kûnreş wd. Ez, bervê çûm ku sakoyî wî helînim û bi dar xim. Li herdê sobê min destê xwe dirêjî sako kir, jî nişkava bi mistê li gepira min xist. Ode, di dor min ra çerx bû, ber çavê min reş bûn û ez ji bîr va çûm."

Mîna ku ew mista vê seatê li gepira wê ketîye, weng mahçûp û fedî bi ber xwe da mes kir. Alafê bin çaydên şewqa xwe avête sarçavê wê, sûretê wê sor bû. Mîna ku ji şewqê agir çîkek firîya çavê wê û çavê wê biriqîn, sûretê wê kenîya mîna kulîlkên berfê diranê wê xwe avêtin çolê û çol banî gîşt bi wê ra gewr-gewr kenîyan.

Bi kenî Zêbikê ra mîna ku kevirê êş ji ser qefesa sîngî min rabe. Min solixek... solixeka mîna vê çolê fireh kişand û ez jî kenîyam. Her ku ez kenîyam dinya sivik bû. Ez kenîyam, êşa Zêbikê kê mîna bû. Ez kenîyam, kenîyam, kenîyam.

Mîna ku nû ji xewê rabûye, bi dengê weng qarçimî berde-wam kir.

»Min çavê xwe vekirin, doralîyê min î tijî însan e. Min xwest ku rabim ser xwe ema min bi şiha nekir, fêra min tunebû ku xwe bilivînim. Wexta ku ji ên hatî ra bêjim, "hûn bi xêr hatin", ez çûme ferqê ku kevçî di navbera diranê min da ye. Ez ji bîr va çûm şun da ew kevçîya kirine devî min ku ez solixê helînim û nefetisim. Lê sizîyekê di sûretê min da ye î ku ruhî min bikşîne, min destê xwe dirêjî sûretê xwe kir ku bizanim ew çi êş e. Paç hate ber destê min.

Wexta ku ez ji bîr va çûm ezî bi ser sobê da gêr bûme, gepa min qul-qulkî bûye."

Destê xwe bi şûna kulê da nûskand, paşê bi şewqê mist da û li min nerîya, mîna ku sebaba kulê ew e, bi fedî û mahçûp serê xwe xar kir û got; »Ji wê rokê da heta îro ew nîşanek e ji min ra nîşana bêînsanetîyê... Ji wê bi şun da min pir kut xwarin ema ez ê wê ji bîr nakime, cara siftê însanî ji bîr nake.«

Bi ser fîstanî xwe da mes kir. Mîna ku şevaka tarî, li serî gazezê di hembêza zinarekî da, bi dizî şorekê yan jî sirekê di guhê şeytên da beje, bi dengê weqes bi guhnê got;

»Ruyê min î li binî lingên te, tu î li şûna kurikê min î. Wî, keçikîya min jî weng bi zor û zilmê helîna, mîna ku êzîngê kuta min, weqes canê min şewitî, ji wê bi şun da min got ma kûçik bi wî îşî da bikin, her ku dikete ba min, min çavê xwe digirtin û li ber Xwedê digerîyam ku ma ew îşî xwa xalas ke û bicehimê hare«.

Mîna ku bîhngênîkî ji hembêza xwe bavê, berbanika xwe bi bîz çirpand û got.

"Tu dizanî ku ji bo çi ew mista li min xistîye," derîya bersiva min çav nekir. »waxte ku şivanê xelkê li derva bûn ji bo çi ez li ber pencerê rûniştîme? Sebeb ew bûye. Ji şivên xulî bûye û sabê vê li min xistîye".

Zêbikê şora xwe xalas kir bi şun da rabû çû herdê jinên din. Ez li kêleka kulêv weng mam, mîna ku ez felc bûbûm. Bedena min dihezîya, qirika min zîya bû, ji navkê min berjêr sizîyêka

meyxoş junîyê min dihezandin. Bi hezaran pirs di serîyê min da çerx dibûn pirsên bêbersiv.

Xortên zewacî behs dikirin digotin, zewac tiştêkî pir rind e, eman ha eman bizewicin. Wexta ku ez guhdarîya sohbetên weng dibûm bi şun de xewa min nedihat. Ez di binî kulêv da destê min di navbera şeqên min da wirda wêda çerx dibûm ha çerx dibûm. Min dixwest ku rokê pêş da bizewicim, ema kî ê keçika xwe bi sewîkî de? Tirsê min ew bû û min nedizanî ku bi kê bidanişim.

Sohbeta Zêbikê va muşkuleta min anî bîra min. Hîn ku min hişê xwe berefî serhev nekiriye, Zêbik çerx bû hat li şûnê xwe î berê rûnişt. Wextekê li şewka agir ser kir bi şun da, got; "Tu çi difikirî? Pozê te direj bûye mîna ewkî culiqên nexwaş." Nezera wê mîna horîkê bê îz û bê giranî li ser min çerx bûn û hatin li wêderê min sekinîyan. Mizûrê wê şîrîn bû, kenekî melamet li ser lêvên wê dawestî û derîya min çav dikir ku em bi hev ra bikeninî.

Min mes kir ku fedîyê tu xêra xwe ji min ra tuneye û min got: "Hevalên min î zewicî, yekcaran bahsa zawacê dikan, ewana zawacê weqes dipesinin ku dilî merî zawacê dixwaze. Ku guhdarîya te bûm bi şuva bîza min ji zawacê hat. Gotinen te gotî û êşa ku te kişandî ez gêj kirim, hişê min çû.", kete navberê û got.

"Kûçik bi hişê te da bikin. Çima hiş ji serî te teriye? Çima tu napirsî? Tiştên weng meriv ji ker-kûçikan nahewûse, merî ê ji dost û mezinên xwe bihewûse".

FEDAKARÎ

Mem Xelikan

Meha Adarê, 15-20 xortên gund pişta xwe dayine dukanên ber camîyê(mizgeft) û rûniştine. Gundîyan jî, bi mêr û jinan dor û paş wana civîne ku eskerên salê bi rê kine. Melleyê gund, Quran di dest de due dikir. Waya, erf û edetek wû. Her esker diçûn; gundîyan ew erf û edeta bi cih tînan. Manaya wê, ji wan eskeran kesek li eskeriyê mir an jî şehîd ket; ji bo ew bê Quran û îman nere dina heq bi saxî dueya mirinê dikirin guhên wana. Navê eskeriyê î giran wû. Ji malbata xwe veqetî, dost û hevalan, evîndar û dergîstan dû xwe ve cî bihêlî herî xerîbîyê. Va çûyîna, ji bo herkesekî qar û barekî giran wû. Lê ji bo Memê hê pir bi êş û giran wû.

Dayîka wî, ji gundekî cîran bûyîwû bûk û hatibû gund. Mem anî dinê, du salan dû Xwedêdayîna wî, nexwaş ket û çû ser heqîya xwe. Memê têrî xwe, ew nas jî nekiri wû. Dayîka wî ew him sêwî, him jî bi ûdeke so (sibê) li serê wî bi derd û bela ve cî hişt çû. Mem, rind û xeraw wek her kurikekî gund, lê; bi hezkirina bavê xwe ya bê tarîf mezin bû. Xortekî 17-18 de salî wû. Di gund de bi xortên di salên xwe re hevaltîyeke baş çêkiri wû. Sergovendê daweta, sazband û ji bo hevalan canfeda wû. Ji bo wê hêjayîya wî jî, li gund, mezin û biçûkan, herkesî jê hez dikir.

Wek her xortekî, Mem jî li wan salan dilekî xwe girt. Êdi rindeke wî jî hewû. Li ser wê kilam stiran û xewên xwe yên şeva revandin. Digot;

Rindê rindê rind rindê ha

Ez qurbanê bejna zirav garên bi guva

Rindê rindê rind rindê ha

Ez heyranê bajna zirav îşlemê bi pêva.

Kirîk rinda xwe birevînim kirîk kewa xwe birevînim

Kesî'm tune ji min şuva

Lê tişteki wî nedizanî hewû. Ya ku dilê vî ketê yî, keça metê wû. Meta wî, hê Zexê du mehî bû; bi derdekî bê derman miri wû. Dayîka Memê, Mem û Zex salnîvekê tev û hev mêjandibûn. Malbatê, ew dila bihîstin, nebihîstin ; Zex dane mêr, ji bo tu nerindî çênebin. Zexê jî, mîna Memê hay ji rastîya wana tune wû. Bi ser vî dilî de, Memê derdê xwe girt. Derdê bêçare û bêderman; jana zirav(werem).

Mem, bi wan derd û kulan va diçû eskeriyê. Rêka Sariqamişê, rêke dûr wû. Çûyîn hewû, lê hatin kesî nedizanî. Bavê wî, ew delalê xwe, delalê dil neçûyî sêrî, delalê bi jana zirav nexwaş, bi hevalan re, bi şîneke mezin û bi kilamên dilşewat kire rê.

Digot; "Ro ji bana nare bana Lawikê bi dergîstî wusan bûyê ji toxtor û dermana Telê bi tenê yî li eskerê Xermanê xwe mane li şûna xermana Ezî guhdarîyê dikime li cîrana."

Mem, du meha li Sariqamişê ma. Dûra şandin gund. Eskeriyê, malan wana bişewite, gotin; "Vaya yî nexwaş e. Ji me re tu karî nake." Ji eskeriyê îxrac kirin. Mem vejerîya hate gund. Bavê wî, delalê xwe toxtor bi toxtor du salan gerand. Lê tu avil nekir. Ji hêlekê de dilê ku neçûyî sêri, ji hêlekê de eskerîya di nîvi de mayî, yek jî derdê din; jana zirav. Hêdî hêdî Mem diavitin bin xwe. Her roj derbas dibûn, zeîf diket, jar dibû. Xalê wî yê ku jê ra digotî "Xwarzîyê kê, tu ûda xwangê minî. Bê xalikê te ji te re çi bike? Tu dizanî, ezî pirî yare te me." Her roj, ji gundê xwe de dikete rê û dihat cem wî rûdinişt. Lê tişteki kes bike tunewû. Felek î xain wû. Wê kirina xwe dikir.

Rojekê li xalanê Memê, cîranek ji xalê Memê re dibêje; "Van derdana, va derdên giran toxtor nizanin çareser kin. Tu dizanî, mezinên me wexta toxtor tunewûn, bi xwe û xwe li çareserîya nexwaşîya digerin. Ez hevlekî nas dikim. Nexwaşekî giran wû. Toxtora ji derdê wî re tu çare nedîtin. Mezinêkê, jinekê gotîyê; herin goştê cêwrekî, cêwrê kûçika bikelînin bidin wî. Nexwaşê we yê ji vê nexwaşîyê xilasbe. Bi ser wê gotinê de, ew jî wê dîkin. Ez nas dikim, ew merîya hê dijîye."

Xalê Memê, merîyekî bi nimê(nimêj) û bi avdest e. Li dina derewin kirî û xwariyê. Kurikên xwe mezin kirine û zewicandine. Heca xwe kiriyê. Dest ji karê dina derewîn berdane. Ji bo dina xwe ya ku heq dizane, çî ji dest ve tê wê dike. Xwe ji bihişta ku ji wî re waad kirine re amade dike. Ew gotina; goştê kûçika xwarin, ji bo olî(dîni) gune ye. Lê çî bike? Nexwaş Mem e. Xwarzîyî wî, telayê bit enê û ûda xwanga xwe ya bibext e. Xortê bermirad e. Bi xwe û xwe difikire. Di serê xwe de, van herdu giranîyan dike tasa terazîya serê xwe. Bihuşta hatî waadandin an jî xwarzî? Ji ber vê yekê, xewên xwe yên şeva direvin. Çend rojan guh dide ser xwe. Siwekê biryara xwe dide û radibe.

Li ereba hespa sîyar dibe, dihere gundê xismê xwe, cem xwarzîyê xwe. Ji Memê re; "Xwarzî, ez bê te nabime. Damîşî te nabime. Were, bi min re here xalanê xwe. Hefteyekî jî, li cem xalî xwe be. Ez bi dest xwe xizmeta xwarzîyê xwe bikim." got. Misada wî, ji bavê wî dixwaze û xwarzîyê xwe bi xwe re dibe gundê xwe. Çend roja li gora dilê xwe xizmeta xwarzîyê xwe dike. Rojekê Memê dibe nav pezê xwe. "De xwarzî mêze ke, ka xalî te çî pez û berx gihandine hev.) Kîjan kar û berx çû xoşê te û tu pê qaîl bûyî nîşande." got. Mem li nava pêz, kar û berxan digerîya. Rahişte berxeke guh bi per û belek. Got; "Xalo; vaya berxeke çiqas rind e." Xalê Memê, kete bin çengên wî ew bire hundir. Bangê xanima xwe kir. Got ; "Wê berxa ku xwarzî nîşan dayî serjê kin, wûnin bi ber xwarzî min din. Memê eman xalo, ew berxika pire rind e. Wê berxa rind serjê meke. Tu dixwazî yeke din serjêke." got.

Memê hay jê tunewû. Li maleke cîrana, xalikê wî, ji bo ku nekeve şikê, cêwrekî kûçika serjê kiriwû. Sifre hate dagirtin. Li ser sifrê xal û xwarzî rûniştin. Çiniyê goştî cêwrik, siftê xalê Memê kire devê xwe. Ê hetanî goştê cêwrik xilas bû bi xwarzîyê xwe re tevhev xwarin. Lê çî bikî; feleka xaîn dîsa jî bi a xwe kir. Ne fedakarîya xalê, ne dilê Memê, ne jî xortanîya wî tu neda berçavên xwe. Ew ji dest dost û yaran girt û bir.

SEPANA QÎTO

Abdulhalik Duran

Havîn bû. Germ bû. Bayê germ derûdor dişewtand.roja bi tîn ser gund re digeriya. Mirov û heywan li ber sîyê xwe ji tîna rojê diparastin. Rojê tîna xwe dida her tiştî. Tîna xwe dida zaroka, mezina, dida çîya, deşta û dida ziyânên wan jî. Roja bi tîn gundîyan ra bi ezêb xuya dikir. Lê belê boyî zîyana jî va tîna tişteki giring e. Gundîyan jî va rewşa zanî bûn. Roj germ bû feqet gundî li ser xebata xwe bûn. Kar dikirin. Bi traktor, kamyon û makîna çinandinê dixebityan. Va demana dengê va vasîtana kêman nedîbûn, li nav gund. Kar gelek hesan bûn feqet weki din kar û xebat tunene boyî ziktêrbûnê.

Gundekî mezin bû. Gelek mirov dijiyan li vê derê. Derûdora gund zîyan bûn, derya zîyanan. Di nav derya zîyana da gundekî bêxwedî. Werê xuya dikir ku va gundê bêxwedî di nav deryaya zîyana da mîna gîravê bû. Rê jî mîna marê deryayê serî xuya nedikir.

Bayê germ hedî hedî li zîyana dixist. Pêlê deryaya zîyana gelek baş xuya dikirin. Lê belê dengê ku derdixistin pir tirsehez bû. Ji dûr ve bêhna zîyanên nû hatine çinandinê dihat. Bêhneke taybetî û cuda. Bêhna hereket, bereket û aboriyê. Di nav gund da telaş, xebat û bazdan.

Li hêla gund babilîsk hate meydanê. Babilîsk di dora xwe ra diziviriya. Di nav babilîskê de qêrîna zarokan bi ken, bi henek. Di vê babilîskê de sepana dest Qîto de li erde ket. Hevalên wî pêlê sepana Qîto kirin û ew şikandin. Bû qerînîya Qîto:

- We sepana min şikand.
- Min neşikand.
- Min jî neşikand.
- Kê şikand lê?
- Qîto, di vê babilîskê da her kesî pêlê kir.
- Qîto te bi vê sepanê gelek çûçik kuştin. Rind bûye şikestî sepane te.
- Li te ra çî ye. Çûçikê Xwedê ne, yê te nine!

– Ew jî gune ne. Canê wan jî heye. Ez îdî naxwezim ku tu çûçika bi sepane bikûjînî.

– Ci hero lo...magî...!

Bi henek û bi şahî zarok bervî gund beziyan. Ketin nav gund û li ber çawan winde bûn.

Qîtoyê kejê 13 salî bû. Bave wî, Qîto dema ku şeş salî bû mir. Malbatê de yê herî mezin ew e. Erdê malbata Qîto pir e. Aboriya xwe bi wî erdî dikirin.

Qîto di gund de pir navdar e. Navdariyeke ne baş. Navdariyeke xeter, kirêt û bi qeda bi rastî zarokekî bê kêr e. Lê belê hereketê Qîto carcaran bi gundîyan re şîrîn dihat.

Di gund de va hevokana boyî Qîto her roj dihatin gotin û bîstin:

– Qîto bi sepane çar pênc çûçik kuştin.

– Qîto îro cam şikand.

– Qîto îro li dibistanê li sê xwendekara xist.

– Qîtooooooooooooo.....!

Qîto tu cara şûna xwe da nediseknîya. Bi roj û bi şev li ser linga bû. Her dem hereket û bezandîn. Bêkêr bû. Bêkêrbûna xwe ne hereşeye. Boyî mirina bavê xwe pir bi keser bû. Carcaran bi veşartî digiriya. Bêbavbûn jê re zor dihat. Êşeke mezin, êşeke bêderman û bêçare. Va rewşa gelek ew dilerizand.

Hevalên wî gelek in. Bi hev re li çîya û deşta digeryan. Serokatî bi hevalên xwe ra dikir. Dema ku hevalê xwe nedihatîn jî, bi serê xwe digerya. Gundîyan li wî û li hevalên wî pir hez dikirin. Boyî alîkariyê bangî Qîto û hevalên wî dikirin. Gundîyan bê tirsbûna wî û agîtbûna wî hez dikirin. Lê belê hereketê wî hez nedikirin û wî ra hêrs dihatin:

‘Çûçik kuştin’

Çûçikkuştin boyî Qîto gelek bi kêfeke mezin e. Tişteke fir didan gîştik hedefa Qîto ne. Çûçik kuştunê da bûbû hosdad. Çûçikeke li kudere didî bi sepana xwe lê dixist dikuşt. Bexş nedikir. Nîşangirekî bêtirs bû. Sepan û Qîto bûbûn yek. Qet li hev ne diqetyan. Gundîyan Qîto re digotin ‘qatile çûçika’. Qîto boyî vê hereketê gelek gef digirt. Feqet Qîto çûçikkuştin bernedida.

Dîya Qîto digot:

– Lawo, bes e îdî çûçikan mekujîne. Ez şîre xwe li te helal nakim.

Xozanê kalê gund digot:

– Lawo! Li dinya din ev çûçikana ê mafê xwe bixwazin. Boyî kêfê çûçikan mekujîne. Li dinya din ê li te were xwestin, ew jî can in. Jîyana wan jî heye.

Hevalên Qîto:

– Qîto bes e, te li gund çûçik nehiştin.

Lê belê Qîto kesek nedibîhist. Sepana xwe digirt bi hewalen xwe va derdiketin kolana û li çûçika dixist. Rojekî Qîto, bi hevalên xwe va duwazdeh çûçik xistin. Qîto tenê li heşt çûçika xist. Hevalên Qîto, Qîto re digotin:

– Hosdad, tu nêçirvanekî mezin î. Sepana te bi sibir e.

Du sê meha şûnde, rojekî Qîto li sibe cîhe xwe rabû. Devriyê xwe şûst û boyî taştê çû hêka bîne li axur. Hundire axur tarî bû. Lingê Qîto li teneke ket û li erde dirêj bû. Dema ku li erdê ket serê xwe li girşe xist û bîrve çû. Mirîşk, dîk û culiqê ku di axur de li dora Qîto civîyan. Qîtoyê bê hereket nukil kirin. Mîna heywanên wahşî nukil dikirin. Serçav û dest pîyê Qîto di xwînê da hiştin.

Ji boyî dengê dîk û culiqa dîya Qîto hate axur. Derîye axur vekir ku çî bibîne. Qîto bêhereket li erde dirêj bûye û serçava xwe xwînê de mayî.

– Qîto ev çî ye? Dîk û culiqan li te çî kiriye. Milê te qul bûne. Xwedê mino. Rabe rabe.

Hate cem Qîto û serî leqand. Bi leqandinê Qîto çavê xwe vekir û rabû ser xwe, got:

– Oy ruye min, dest pîyê min pir diêşe.

– Zûke zûke derkeve em herin doktor.

Qîto birin doktor. Dûra şandin nexweşxaneyê. Qîto pir xwîn winda kiribû. Ji wî ra xwîn ditin. Sê çar roja şûnde Qîto şandin gund. Qîto li mirinê filitî. Gund va hadîsa bîst û jî wan ra acaib hat. Li gund gelek zîyaretvanê Qîto hatin boyî derbazbûyê. Xozanê kalê gund ji wî re got:

– Qîto, te gelek çûçik kuştin. Çûçikên ku nikaribûn bifirin, heyfa çûçikên ku difirîn hilanîn. Heyf li te girtin. Vê bizane.

Ji vir şûnde Qîto dest bi sepana xwe û çûçika neda.

PÊKETÎN

LÊ PÊKETINA ÇÎROKA HEBÛNA ME !

Berzan Çelebi

Ez hîn xort bûm. Xwûn di bejna min da mîna teyrekê difirî. Deqekê li şûna xwe nedisekînim. Ji xortên weng ra li gundî me digotin; “Î bi çavekî li dora xwe mes tike.” Li hêla din jî, di mejoyê min de çend pirs bi hevdu dilîstin. Heşê min tim li ser wan bûn. Bi meraq û bi hêvîyekê bersiva van pirsan digerîyam.

Li wê demê, Kalê min hîn dijîya. Pîrlîxê xwe qebûl kiriye û li mala xwe rûtenişt. Mêrekî zana û pêşdîtî bû. Nizam kînge? Lê min Rokê, meraqa dilê xwe anî zimên û jê pirs kir got:

– Kalo! Heyrana te, çend pirsên min ji te hene. Ger destûra te jî hebe, ez dixwazim tu vê meraqa dilê min da belav kî. Tu Kalê min î û dîrok jî dilê te de ye. Min ji nav va gumanan derxîne.

Kalê min li pê dawestî bû. Pişt lê xar bûye. Çermê dest û rûye wî lê qerçimîne mîna rûpelên dîrokê ne. Mîna rûpelên heta niha nehatî xwendin û zerbûyî. Kalê min di jîyana xwe da pîrr tune-yî û zehmetî kişandîye.

Bersiva min da:

– Lawikê mino! Pirs ji ser zimên da neketîyo ! Ew meraqên di dilê te da çi ne ku tu qet ji yaqê min navî?

Roka were, tu jî pîr bî û ê ji te jî weng pirs kin. Xuyaye ku ê hêfa min ji te heynin. Te bê! Ji min çi pirs kî, pirs ke!

– Kalo! Çend demên dirêj in ku ez li dora xwe mes tikim. Em li gund çend qebîle henî. Tu jî dizanî ku wextak em bi bîçerê terinî alîyê Urfê û Dîyarbekîrê zevîya diçinîn, li wir em bi eşîrên kurdan re tîn ba hev. Ew jî mîna me ne. Tu ê bêyî ha gundê me,

ha gundên wira. Ez difikirim, Kalo em jî ji wir hatinî? Ger em ji wir hatinî sedema hatina me çi ye? Em kînge hatinî?

Kalî min siftê dengê xwe dernexist. Paşê dor xwe mes kir. Hêla hewşê keviyekê di û li ser rûnişt. Ji berêyê seqoyî xwe tebaxa tûtînê derxist. Tebax ji Diyarbekirê, tûtîn jî ji Bitlîsê bû. Çend salan ber wê li wir standî bû. Xet derxist û giran giran pêça.

Çeqmeqê xwe derxist û cixara xwe vêxist. Min li wî mes tîkir.

– Teww... Lawî minî delal. Tu çima pirsên weng giranbiha ji min dipirsî? Êş û kulên ku di paş min de mayî tinî bîra min. Te xêr e? Ji min çi dixwazî?

– Na Kalo, na! Derdê min ne dilêşandin e. Derdê min, dîroka çolê ye û dîroka me ye. Çol çing ji mera bûye qeder?

Kalê min ji cixarê qulteka kûr kişand û çavên xwe berdan rêya li ber me dirêjbûyî û dûmana cixarê jî li ser min belav kir.

– Lawikî mino, va pirsên ku tu hîro ji min dipirsî, demekê di diliê min da jî dibûn meraq. Ez jî li bersiva wan pir gerîyam. Her çiqas min pirsên xwe ji kal û pîrên dor xwe dipirsî, wana jî dixwast vê meselê tevnedin ji bîr bikin.

Ew mesele çi êşeka giring û bêter bûye ku li wê demê da; gel ji jiyana xwe poşman kirine û bin zulm û zordariyê da ji însanetîya xwe fedî dikirine. Sîrgûn ji bo gelê me bûbû wek mirinê. Gel di nav xwe da dipirsîye; me çi kiriye ku ji me ra dîsa ferman derxistine? Em li welatî xwe baş dijîyan. Bê zordarî, bê sûç, bê mahkeme. Di nav vê sîrgûnê de dem ne baş bû. Hêlakê de sar û sarî û zivistanê; hêlakê de nexweşî ketiye nav gel û pir însan jî mirine. Reçûyîna de jinan şîn jî digirtine. Dengê hawara dayîkan loran loran li erd ji ezmanan de dihate bihîstin.

Di çavên kal û pîran da stêrk mîna baranê dibarîne. Keç û bûkan biskê xwa diqedandine. Xortên ciwan him gel diparastin him ji lapên destên û didanên xwe tîgiviştin. Him jî keriyên xwe didan ber xwe û diçûn. Toz û duman bi sar wan ketibû. Mirin ji wan dûr nediket. Ev çi feleka me xayîn e ku hetta vê demê da em bi hev du re bi pîzbengê dest û lingên me giredayîne. Gel ji

hardareke mezepotamyê tevrabûye. Qebîle eşîr gîştik tevhev bûne. Heta niha tu caran ji bo welatekî doz bi hev ra negirtine. Lê kêr hatiye li hesti ketîye. Ji bo can û mal xilasîyê doz bi hevdu re kirine. Ji ber zulmê û zordariyê rivîne. Gel şev û ro sar, çîya û banîyan de gehîştine Enetolîya Navîn. Zordar gehîştine planên xwe. Gel perçe perçe kirine. Dest jî erîşan berdayîne. Li wê demê tehcîr û sîrgûniyê da gel ji mirovên xwe qetîyaye. Hevdu wenda kirine. Kî kuda çûye? Kî mirîye yan jî ne mirî ye. Bê xeber, jîyaneke wendabûyê dest pê kir. Daykê kalê min digot; "em li alîya çemê Firatê dijîyan. Nesika Ûrfe û dor Bozovê yan jî Surucê. Li alîkî eşîra Barazî dijîyan, li alîya din jî Bezîkî dijîyan. Jîyana me pirr xwaş bû ye. Herkes qelav bûye. Mala bavê min nêzîki dehe kerîyên pez hebûne. Sal bi ser salan da derbas bûye. Bira birangî xwe tesedufî li welatekî din tibînîn û ser hevdu da digîrîn. Kurîkên xwe bi hevdu nav dîkin. Derêk lê dijî jî hevdu cûda terin. Ez jî ji kalîkên ji pêşîyê da heta vê çaxê navên çar kalîkên xwe dizanim. Êdî nizanîm."

– Kalî minê bi rih û rahman. Ez hayrana te me. Min bi vê pîrsê dile te eşandin da. Li qûsîrê min û kêmasîya min mes nekî. Tu jî dizanî ku van eşên li ser gelê me hatine lîstandin em tu cara bîr nakinî. Em ji hêş û mêjîyên xwe temal dernaxinî.

ÇAVŞÎLANÊ

Çavşîlana min
Mêla xwe bide asoyên me
Dîsa ewrên reş ber hev kirine
Tarîne

Çiyan mij û dûman girtî
Di şevan de
Hîv û stêrkên veşartî
Rê li ber min wenda kirine

Qulinga hasreta min
Perê wê de
Li nivê rê bi bîrine
Ji refa xwe qetîyaye
Silavên min li deşt û çiyan
Bêxwedî cî hîştine

Çavşîlana min
Jiyan bê te ne şêrîn e
Çavên min li rê
Dibe ku rêwîyek
Silav û sifetekî te bîne.

Mem Xelikan

ÇARÎN *

Omer Hayam

Kuştin jî jîrandin jî şîpê te ye
 Yê ku vê dinyê çerx dike jî tu yî
 Em bèn ez ne yî baş im, qebata kê ye?
 Yê ku ez weng anîme dinyê ne tu yî?

Ji vê dinyê bêtir dunya tune, lê megere
 Ji min û te bêtir kesî difkire tune, lê megere
 Saxiya xwe jê bike, xwe mewestîne
 Ew tiştê ku tu dibêjî heye, tune, lê megere

Ji binî erdê bigre heta hêstêrkan
 Tu sirre ku em negihêştinê neman,
 Dollê însên her girêyek vekiriye
 Keseki ku girêya ejil veke heye?

Sal mîna roja derbas bûn çûn;
 Ka li ku ne derd û şahîyên berê?
 Yê hişgihêştî guh nade belayê:
 Ew ê bê, mîna her tiştî va jî derbas be.

Kê dîtiye cenet û cehenem?
 Kî çûye û xeber anîye?
 Dunyake ku kesî nedîtiye
 Ma ew rewayî dilxwaztinî û jêtirsînîyê ye?

* *Nub Ateş* ji zimanê *tirkî wegerande kurmancî*

Her roj yekê derkeve bibê, ez ez,
Xwe bi zêr û zîvên xwe bipesine.
Dema karê wî baş kete duzanê:
Ejilê ji kêndêl derkeve pêş, bibê: Ez im ez.

Kûzek stand min ji bazarê;
Bi dizîkî pir tişt gotin min;
Ez şa bûm, qasekî min î zêrinî hebû;
Niha çi me? Ji şerebê ra bûme kûz.

Va kûza yekî mîna min bû;
Dilê wî li yekê bû, bi xem bû.
Kî dizane, belkî destî ye bi stû da
Ji destê êvîndareke gewr û khal bû.

Êvîndar îro tu rindeke bi tonekî din î;
Wekî hîvê yî, kenê te dibiriqe.
Rojên eydê rindên xwe bixemlînin;
Lê rûyê te ê eydan bixemlîne.

Heyîyeke ku ji dest neçûye heye?
Her tişt rojekê ê ji dest here.
Ku weng e xerê, çi li heyî û tuneşîyê mêz dikî?
A rind, tuneşîyê wekî heyî, heyîyê wekî tuneşîyê bizane.

Li cenetê horî hebûne, çavreş;
Meya xwaştir jî li wira bûye.
Qe qalê meke, em ê zû va da li cenetê bûne:
Mêz ke, li hêlekê êvîndar, li hêla din şereb.

Dilopek şereb bedelê konaxên Tuse ye
Rindtir e ji textê Keykubad û Keykavus
Nalîna êvîndaran li berbangê
Rindtir e ji azana softeyê durû.

Ji medresê xêr nayê, guh bide min;
Parîyê weqfê ê hundurê te reş bike.
Here li dereke xerewe xizan bijî:
Ew dera te bike Padîşah.

Kê gotiye Hayam heramîyê nizane?
Ez heramî û helalîyê rind ji hev derdixim:
şereba ku ez bi teva vedixwim helal e,
Ava ku bê te vedixwim heram e.

Her sibê, dema ku rojê nû heltê,
Rojek jî ji emrê me kêr dibe;
Her berbangêk wekî dizekî ye
Yekî ku çire di dest da tê.

Kilama Fatê Xelê ji gundê Altilerê ji dengî Fatê, xwûşka wê Altunê wergirtiye.

Xwenga Fatê Xelê, Gula Heciomer di panzdeh saliya xwe de serber tev çû. Fatê li ser wê ew kilama li jêr gotibû. Bi şeweta xwenga xwe Fat bû şareyek bi nav û deng. Fatê li ser xwenga xwe weng gotibû;

Were were Gulê were
Ka mala ku kekî min çêkirî tu dayî berê
Xwedê ji pênc sala şûva dergûşek da xwenga min
paşê li xelkê biyê zelberê
Gundo Gulik çinga rind e
Ê mîna ji meyayek ji jêr da tê pîl bi cang e

Gulik bûka malê bavê
Ê li goristanê Altilerê ramediyê
Bogirê li bê, ênîyê li tavê
Eza bi kurbana xwenga xwe kim cutê metikê min ê
di destî hev de sondxwarî ne li mala bavê

Gulik keçika Êma Dînê
Felekê di taldî sanciya de tide qolincên xwenga min dihelîne
Ji herdê xelkê jinek e
Ji herdê min pişt-paza kekî min î siwara ser mehîn e
Feleka bê bext carekê musadeke
Ma dergûşê xwe goçke, bimêjîne

Xwengê dilê min ji duh va
Birînê min helgirtin kulê min ji nû va
Kekî min çiqasî dilqeyîm e
Go ma bi kurban be Miçkî min bi Remikê va
Ev Xwedê dane te ji derd û kula ji şêşt salî bi şuva

Were were bûkê were
Rêka dewrê hatiye ber e
Ez kurbana çavê çaqir
Şem kurbana perçema zer e

Li nav nava bûkê li nav nava
Şerî felekê li ber mala xwenga min heltîne gava
Mala xwenga min şewitî ji çava
Tu ê hîna genca malecer î
Îşê te çî ye li nav şîna û li nav zirava

Gula dilê min î hêwo
Gavkê tere gavkê têyo
Mala baciye min a şîrîn î bi me tal biyo
Em carka din narinî malê Heso wo.

....

Berhevkar: Altun Başaran

Ji bo pêşbirka senaryoya filma kurdî

Şirketa produksiyona Frensi ya filman ARÇEN-CİEL FİLM bî piştgirîya 5 sazîyên Ewropa li Parîsê dawîya sala çûyî pêşbirika senaryoyên kurdî ji bo kurtefilman çêkiribû. Nivîskarê Bîrnebûnê Nuh Ateş jî bi senaryoya xwe ya li ser navê "BÊTAR" tevê bûbû. Encamên pêşbirikê hîn nehatiye aşkerekirin. Em senaryoya "Bêtar" pêşkeşî xwendevanên Bîrnebûnê dikin.

Redaksîyon

BÊTAR

Nuh Ateş

Heyam lihevketî bû. Li Tirkiyê, sala 1980î eskera desthilatdarî hîn nû bi dest xistibûn. Her ro, meriv dihatin girtin. Di hebixanan da eziyatên giran li mehkûman dihatin kirinê, berî giştan jî li ronakbîr û xwendevanên çep û kurdên netewperwer. Pir kes revok bûn, xwe vedişartin. Cendirme gund bi gund digerin, meriv digirtin û sîleh berehev dikirin. Rojêke havînê dor hatibû gundê Pêxasan.

1. LÎ GUNDÊ PÊXASAN, LÎ MALA HESENÊ MÎSTÊ, DANÊ ÊVARÊ, LÎ HUNDUR:

Gundê Pêxasan, gundekî kurmanc li deşta Heymaneyê (Enqere) ji sed malî ye. Di mala Hesênê Mistê da şîn û xemgînî bû. Lawê malê Gelho, yê ku li Enqerê li mekteba bilind dixwand çend roj in ku wenda ye û jê tu xeber tune; xwaş e yan

miriye kes nizane. Xaniyê malê ji kevir û kerpîçan çêkiribû. Çar ode û mabeyneke xwe hebû. Li odeyekê jin û li ya din mêr rûniştibûn. Mala Hesên ji hêla aborîyê va ne xeraw bû. Li odeya mêran ya ku bi xalî, kulav, balîf û minderên reng bi reng hatibû rêxistin, bi xwedîyê malê Hesên va tevhev çar pênc mêrên ku gihêstibûn nivê temenê xwe rûniştibûn. Xortekî çay belav dikir. Virevira çay vexwarinê li odê bilind dibû.

Mêrek:

Bi îro va bûne çar roj ku esker hatine ser têxt. Mala wan nekeve, dibêjine, bi dehhezaran meriv berhev kirine û avtine hebixanan. Kes nizane ku yên kuştî û mîna Gelho yê Hesên wenda bûyî çiqas in! Xwedê

bêtara weha neyîne serê tu kesî ! Ma qet tu xeber ji Gelho tune?

Hesen li serî ba kir:

Na!

Mêrekî din:

Tê gotin, ku ji gundê me ji xêyrî Gelho sê çar kesên din jî wenda ne û ji wana jî tu xeber tune! Mala minê, xwedana gune ye ! Hesen bira, xwe pê nehêşîne, tişteki ku em bikin tune, Xwedêyî mezin e, însallah tu tişt naye serê wan!

Hesen merivekî dirêj, zirav û simbêlqeytan bû. Va bûn çar roj ku wî, mîna kesên bi şîn, rûyê xwe kur nekiribû. Serî kiribû ber xwe, bêdeng û bi xwedaketî rûniştibû. Cixarek bi yekê vedixist û bi hêrs dûtê cixarê dikişand û berdida. Her ku deriyê odeyê ji hev dibû, dengê şînê ji odeya jinan dihat û ew pê xembar û kelegirî dibû. Lê wî girîyê xwe digirt.

Li odeya jinan qasî heft heyşt jin hebûn. Piranîya wana xeftan li xwe kiribûn û serên xwe bi kofî û şarên bi gulî pêçabûn. Jin û bûkên malê reş girêdabûn. Keywanîya malê Kewê resimê lawê xwe, Gelho di dest da, ew vir da û wêda dihêjand û pê ra distra, te yê bigota qey Gelho miriye. Jinên din ji bi rû wê diketin, geh bi wê ra distran geh dikirin iskeisk digrîyan. Carina jî wana bi hev ra dengên wekî, “wîh wîh

wîh” dû ra, “ahoî, ahoî, ahoî” derdixistin û bi mistan li sîng û berê xwe dixistin.

2. LÎ MALA BAVÊ GULÎZERÊ -DANÊ ÊVARÊ, LÎ HUNDURE MALÊ:

Li gundê Pêxasan keseka din jî bi dizîkî şîn dikir, ew jî dilketiya Gelho, Gulîzer bû. Ji ber ku dilê wê bi dizîkî bû û Gelho jî hay jê nebû, Gulîzerê bi eşkere şîn nedikir. We şareke reş li enîya xwe girêdabû. Ew pir bi berxweketi bû. Çavê wê avî, benz û bedê wê qetîyabû; zerikî bûbû, te digot, qey ew bi zerikê ketiye. Wê gilîyê xwe dikire ber hevala xwe, dotmama Gelho, Zêwê. Tenê Zêwê hay jê evîna wê hebû. Gulîzer li odeya mîvana rûniştibû. Bi çavên avî, gir û belek û bi nêrînên melûl li niqteyekê mêz dikir. Wê derîya Zêwê dipa.

Zêwê derî vekir û kete hundur û ber bi Gulîzerê çû, destê xwe avite stûyê wê, paşê piştê wê mist da:

– Çaxa te bi xêr be!

Gulîzer hindik şabû:

– Bi xêr hatî hevala min ya bi qedr! Baş bû ku tu hatî!

Zêwê: Mala te ava, ji bo van sorên pesnê! Çawa yî baş î!

Gulîzer: Wekî ku tu dibînî ! Êşa min giran e, dilê min wêran e!

Zêwê bi dîqet li serçavên Gulîzerê nihêrî:

– Malava, te dest pê şaretîyê kirîye. Lê benz û bedê te baş xuya nake, rûyê te zer bûye, wekî yekî ku bi zerikê ketî!

Gulîzer bi awayekî bi ber xwe ketî:

– Xewa şeva li min tune! Dilê min qet naçe ku tiştêkî bixwim yan vexwim!

Zêwê: Ma tu dîn î, çima tu xwe weha xerab dikî, bi vê çi dê bi destê te keve?

Gulîzer: Ku ez ne dîn bibama, vana nedihatî serîyê min! Ji Gelho da xeber heyê?

Zêwê serî li rast û çep hejand û brûyên xwe ber bi jor helnan:

– Na! Şeva çûyî min xewnexofek dît.

Gulîzer: Xêr e!

Zêwê: Dawetek hebû. Şahî bû, dengê dohl û zirnê bi dunyayê dabû. Ro nivro bû, ji nişkava ewrekî reş dagirte ser ezmanê dawetê. Her der bû tarî, ewir li hev ketin, brûskê venna, ba bahoz rabûn û di dû ra bareneke şên lê kir.

Gulîzer: Ne xewn e, tu dibêjî qey tu qala bêtara ku hatiye serê min dikî.

Zêwê: Tu tim li tiştê xeraw digerî. Di xewnan da barîna baranê nişana xêrê ye!

Gulîzer: Nizanim ku çima te-cellîya min weng xera be! Qet nebûya Gelho hay jê hebûya ku dilê min li wî ye û ez her sal rîya wî çav dikim da ku ew ji xopana Enqerê vegere mal ku ez wî bibînim.

Zêwê berê xwe ber bi Gulîzerê kir:

– Ma min tim ji te ra nedigot, êvîna xwe ji Gelho ra bibêje, lê te bi ya min nedikir. Dîsa jî hêvîya xwe nebire, Xwedê mezin e, hunê rojekê bigêhin hevdu!

Gulîzer Keserek kûr kişand:

– Xwazika min bigota wî!

Herduyan li çavên hev mêz kirin, kelegirî bûn û xwe avêtin hem-bêza hev, dest li stûyê hevdu pêçan û girîyan.

3. LÎ ODEYA MIXTÊR ROJEKE HAVÎNÊ / BERÎ NÎVRO:

Neh deh roj derbas bûn. Rojêke havînê berî nivro bû. Heyam xwaş û hênîk, ezman sayî bû. Mixtar û birrek axeler û rûspîyê gund li odeya mixtêr komî serhev bûn. Ew dişewirîn û ketibûn nav fikir û mitalan. Çay vedixarin û cixare dikişandin. Xanîyê mixtêr ji kevirî reş çêkiribû. Odeya mixtêr bi xalî, balîf û minderên rengîn raxistibû. Hal û wexta mixtêr baş bû. Ew merivekî qut û qalind bû. Pozekî wî yî gir wekî balcanê hewû û wî

berî hertiştî mêla meriva dikşand. Mixtêr nedihîşt ku porê sêrî birûze, hema kur û kurisik dikir. Weki çend axelerê gund, wî ji fotir (şebqe) dida serê xwe.

Mixta bi dilnexwazîyekê:

– Duh ez li qezê bûm. Cendirme duh ne pêhr çûne gundê Bêzikan sîleh berehev kirine. Ji her malekê sîlehek xwastine. Yên ku sîlehe xwe tuneyî jî sîleh bi pera standine û anîne teslîm kirine. Min sercendirme dît. Ew ê van rojana werin gundê me. Di destê sercendirme da lîsteyek navan heye, tê da navên çend xort û xwandayên gundê me jî heye. Min ji sercendirme ra got, ew xortana cahîl in, kirinên wana em jî baş nabînin. Niha ew li gund tunin. Ewê revok in, kes nizane li ku derê ne. Belkî revîyana çûne der welat.

Hal û hewal weha ye, de keremkin, her kesek nezera xwe bibê û gerek e, em li dawîyê bên ser fikrekê.

Rûspîyek bi rûyekî tahl:

– Hun jî dizanin ku mala min qet sîleh neketiye. Ji sed malî gund belkî di deh-panzdeh malan da sîleh heye. Ma va heq e, ku her malekê mecbur bikin da ku ew sîlehekê peyda bike û teslîme cendirma ke? Navê vê xerac e. Heger me go, erê û ji wana ra huro sîleh peyda kirin, ewê sibe tiştêkî din bixwazin û

paşîya xwaztekên wan naye û ew ê werin bikevin malên me.

Hin guhdaran bi meneya tesdîkkirina van gotinan serî berbi jêr hêjandin. Hena jî serî bi meneya nerazîbûnê berbi rast û çep bakirin.

Mixtar:

– Rûspî, gotinên te ji hêlekê da rast in. Lê niha ku em sîleha nedin, ew ji derîyê me nabin. Ew ê vê ji xwe ra bikin bahane û her ro werin û esil hîngê ewê bikevin malên me. Ewê me bibin qereqol û bi me eziyatan bikin û belkî me yek bi yek mecbur bikin ku em sîleha tedarîk bikin. Bi nezera min, sewa ku qede û bela wana di me negere, baştir e ku em sîleha tedarîk bikin bidin wana.

Di pey van gotinan va, yê ku bi serî hêjandinê şorên mixtêr tesdîk dikirin zêde bûn.

Axelerekî yarenîhez:

– *Sîleh berehevkin tiştêkî pir baş e, lê gerek e tenê ji malên ku sîlehan tê da hene. Bi vê rê gundê ji sîlehan pak bibe. Xwazika yek hebe, sîlehên dest eskeran da jî berehevke, a pir rind bibe. Sahî va Sercendime î zewicîye yan na? Heger ew hîn nezewicîye yan jî mêrebî ye, em jinebîyeke gund lê mahr kin, hîngê hevsarê wî ê bikeve dest me.*

Wî bi rûkenîyekê van şorana gotin. Te nedizanî ku ew bi rastî dibê

an bi yarenî. Bi ser van gotinan da, pêçekê heyam nerm bû û mirûzê tahl li rûyên hin rûniştvanan bû ken.

Rûspîyekî din bi awayekî li ser xwe û cidî û bêî ku hestên xwe nîşan de:

- Gotinên mixtêr ne rast in, lê maqul in. Tenê bi vê rê, em ê zîyana ku bigêhê me kêmtir bikin. Bi-aqiltî ne ew e ku meriv dîna azar bike, baştir e ku meriv wana bixurîne û mist de.

Gundîyek bi hêrs:

Van elemetên neçê giştik ji av û rûyên xort û xwandayên kominîst û kurtçî da têne serîyê me. Xwedêkê niha em bi zimanê xwe napeyivîne û kê bi me ra gotiye çi? Goya xwanda ne; xwedanan malên xwe tê da şewitandin, ew şandin xwandina bilind, lê wana xwandin cihîştin û çûn ketin pêy dewa kurmanctîyê.

Merdo li odeya mixtêr piçukê civatê bû û lewma li dawîya odeyê rûniştibû. Navê wî yê heq Biloyê Mistê bû. Ew birayê Hesên û apê Gelho bû. Ew bi bejnê û tenikîyê li Hesên çûbû lê bi taybetên xwe yê xas û wêrebûnê lê neçûbû. Ew î pozberan bû. Wî şorê xwe nedihêvşand û devê wî nedisekinî. Wî xwe li hember gotinên gundî zept nekir.

Merdo di cîhê xwe da, nedisekinî, xwe vir da û wê da di hev dida:

-Bibaxşînin, şor li min nekeve, lê devê min î nasekinê. Xortên ku hun qalê dîkin ê dibêne, ma îmkan hebe, ku em zimanê xwe li mekewan hîn bibin û bi kurmancî radyo û gazete hebin. Wekî din jî, ewê li heqê şivana, pala û cotkara digerine. Ma va tiştina ne maqul in?

Gotinên Merdo li hesawê mixtêr û axeleran nehatin. Lewma dora peyivînê hate bêdengîyê. Bîstekê kerr û lalî li odê belav bû.

4. LÎ PÊŞ DUKANÊ DORA NÎVRO / LÎ DERVA:

Di jêrî malê mixtêr ra camîya gûnd, di bogira camîyê ya çepê da dukanê Memedê Kinik û li pêş camîyê jî meydanê pan û fereh hebû. Li pêş dukanê komêk xortên neh-deh salî gihêştibûn hev û benda qalikê kelek û zebeşan çav dikirin. Dema ku mezinan li dukanê kelek an zebeş diqelaşt û dixwarin qalikê wana di derî ra diavêtin derva. Xort û zarokan mîna pisika li benda mişk, xwe cilê diavêtin ser kalikan û ew berehev dikirin dibirin li ber Têyro dikirin quç. Paşê ew dibirin ser kanîyê dişûştin, li hev parve dikirin û bi kêf û şahî dixwarin. Yek ji wan xortana Têyro bû. Ew î çardehsalî salî bû û wekî qeda bû. Ew serekê xortan bû. Ew î li ser xwe bû û li hing û şeran

digerî. Ew î pit bû û bi lez û bezê di ser hemsalên xwe ra bû. Deh-danz-de xort li dora wî hebûn û gîştika li dest û devê wî mêz dikirin. Têyro bi hevalê xwe va li pêşîya dukana, li ser quçek kevir û kuçik rûniştibûn û sohbet dikirin û li benda qalikan bûn. ‘Tep’ dengê qalikên hat. Ew ji hundûrê dukanê avitibûn derva. Du-sê xortan bi hev ra bezîn xwe avêtin ser qalikan, û ew ji dest hev rakişandin û bi lezekê anîn dan ber Têyro.

Têyro, bi serî û çavan hîşmar da du xortan:

– Vana bibin li ser kanîyê bişon û bînin!

Du xortan cîlê Qalik birin li ser kanîyê şûştin û anin dan Têyro. Têyro ew adilane li xortan parva kirin. Gîştikan tevehêv bi kêf û şahî binîyê qalikan rûçikandin xwarin. Dengê xîrexîr û malçemaşça wana belav dibû.

5. LI SER KANÎYA GUND NÎVÊ ŞEVÊ / HÎVERON E:

Têyro, wexta ku xwandevanên gund havînê ji bajêr dihatin gund û civîn çêdikirin, bi hewês tevê dibû. Wî bi xwîna mîyên ku bo îda qurbanê hatibûn serjêkirinê, li ser dîwarê kanîya gund parola, “Bijî Azadî” nivîsî bû. Cara yeka bû ku li gundê Mêrzan bi

kurmancî paroleyeke ha hatibû nivisandin.

Wêneyên dema raborî Têyro li ser dîwarê kanîyê bi nîvê şevê li ber şewqa hîvê paroleya “bijî azadî” dinivîse, hevalê wî Quto jî berdestikîya wî dike.

Quto: Lo Têyro te va arenga (boyax) ji ku derê pêyda kir?

Têyro: Xwîn e xwîn!

Quto ecêb ma û got:

– Çi, te go xwîn e! Xwîna çi ye lo?

Têyro bi awayekî ji xwe bawer Xwîna pêz e, pezê qûrbanê!

Quto matmayî li Têyro nêrî serê xwe lirast û çep bakir:

– Lo te çing şike vê bir!...Ma te niha çi nivîsand?

Têyro: Bijî azadî!

Quto pêçekê bédeng ma, paşê gona Têyro hece bî hece, bi– jî aza-dî dubare kir:

– Ew çi ye lo, tê çi menayê?

Têyro:

– Yanê ‘bijîne serbestî’ yan jî tê menaya ‘tim hebe serbestî!’

Quto:

– Malava, çima wer nanivîsînî?

Têyro:

– Bijî azadî ê sîyasî ye, kurmancîya defterê ye!

Quto: Ma te va ji kê hînkir?

Têyro:

– Ji Gelhoyê Hesênê Mistê!

6. JÎ PÊŞ MALA MIXTÊR BER BI MEYDANA LI BER CAMÎYÊ:

Ji nişkava jîpek û cemseyek eskerîyê hatin li meydana ber camîyê dawestîn û jê da cendirme bi lez peya bûn. Têyro hema bezîya çû xeber da mixtêr. Civata li odeya mixtêr bi lez di hevra bû û berbi camîyê bi rê ket. Mixtêr bi rê da xwe gihande Têyro.

Mixtar:

– Têyro here nav gund bane mêran ke, ma werin vira.

Têyro:

– Tê heqê min çi bidi?

Mixtar:

– Heqê çi ye?

Têyro:

– Tu dizanî heqê çi ye!

Mixtar:

– Ez ê du panknot nîva bidim te!

Têyro bi serî bakirinê nerazîbûna xwe nîşan da:

– Dudu û niv hendik in, bike pênc!

Mixtar ji tirs û teleşe va nexwazt ku dirêj bike û bi Têyro ra têkeve nav bazarîyê, serî hêjand:

– Erê erê, ezê pênc panknota bidim te, de zu here!

Têyro bi firîskîyê bane hevalên xwe kir. Koma xortan bi lez û bez li nav gund belav bû.

7. LI MEYDANA LI BER CAMÎYA GUND RO JÎ NÎVROYÊ HÎNDİK DAGERÎYE:

Pêçekê şûn da, mêrên gûnd li meydana ber camîyê kome serhev bûn.

Sercendirme û dû cendirme li hêlê, li pêşîya koma mêran dawestîn. nehûdeh cendirme din jî li dorûpaş koma mêran wisa mewzî girtin, te yê bigota, wana dor li dijmin hewş kiriye.

Sercenderme dest li ser qunê, seq vekirî û sîng belkirî bi tirkî û bi dengê qewe û azarkar dipeyivî. Dengê wî geh bilind geh jî nizm dibû. Dema ku dipeyivî serîyê xwe li hewa digerland, li çavên guhdaran nedînêrî. Ew merivekî bejnqut , pît û rûtahl bû.

Sercendirme hewayê li pêş camîyê jî tirsê bar bû. Bêdengîyeke bi xof dagirtibû ser meydana ber camîyê:

– *Eskere me yê bi şan û şobret dest dayê ser têxt û ferman daye ku welêt ji kominîst û cihêxazan (bolucuyan) pak bike. Em ê koka wana bînin. Em dizanin di malê kê da sileh û kîtabên qedexe hene û ki kominîstî û cihêxaztî (“bolucutî”) dike. Her kes rojekê pêş da sileha xwe teslîm bike û kesên kominîst û bolucu îxbar bike. Na, heger we wer nekir em ê dûnyê bi ser we da bixelînin!.*

Di wî devî da, zirinîya kerê Sisto li derdorê belav bû. Zirinîya kêr dengê sercendirme birî, gotinên wî

êdin nedihatîn bihîstinê. Sisto şivan bû û ji ber pêz dihat. Ew tim li çolê bû ango ji civîn û civatan dûr mezin bûbû. Wekî ku tê gotin, wî pir hay jê tu tiştî nebû. Ew î pozpan û simbêlçardeqkî bû. Ew î hindik şûlêrsist bû. Lewma jê ra digotin, Sisto. Navê xwe yê heq Misto bû. Kerê di bin wî da, bi hemû hêza xwe ji hundur da û bê navberdayîn dizirî, mîna ku tê gotinê, ziriniya wî bi dûnyayê da. Ew li tilis berbi koma mêran dihat. Manke- rek di aljorê koma mêran ra, li kêleka xaniyê Mixtêr dawestîbû û bi ber çavên wî ketibû. Wî li ber xwe dida ku xwe bigîhîne wê, zept nedibû.

Sisto bi şivê li stû, gûh û seriyê kêr dixist û pê ra jî bi wêrinî bi kêr ra dipeyivî:

– Çûş çûş, de min û kêfî vî. Li ber camiyê meşer e, dilê yê bin min jî manker e!

Lê ker ji ya xwe danagerî û zirini neterikand.

Bi ser vê gotinê da, vîq û vîq û hîq û hîq kenekî bi koma mêran girt.

Mixtêr berê xwe berbi Sisito kir û bi hêrs serî tê ra bakir û bi dengêkî bilind banê kir:

– Lo Sisto, dengî kêr bibire! Ey-be lo, va çi şûler e!?

Sisto:

– Ne bi destê min e lo, yê di bin min da zept nabê, ew î nasekinê î

harinî bûye, harinî! Mixtar, carkê kêr cibihîle, xwedê kî we tu der nedîtîbû ku hun li vir kombûne û we meydana gund zept kiriye û rê li ber me girtiye. (pê ra jî serê xwe vir da û wê da hêjand).

Di saya ziriniya kêr û şor û şûlera Sisto da, pêçekê ewrê tirsê bel-av bûn, ken bi rûyê mêran da hat. Kêrê Sisto bi lez xwe li nava koma mêran xist, civat li ber bû du aliya û ew derbase hêla din a civate bû. Wexta ku rê li ber vebû û manker jê va xuya kir, ziriniya wî hinek kêmbû. Sercendirme bi ziriniya kêr, bi kurmancî peyivîn û kenîna mêran pir xûlî (hêrs) bû, pê heta dêv hat. Çav di serê wî da dilistin. Wî dest pê zixêfan kir, bi tirkî got, “*dilînîzî eşek sîksîn!*” (ker di zimanê we ne!) Koma mêran xwe li kerri na, ji xeyrî Merdo tu kesî nexwazt ku zixêfên sercendirme bibihîze. Merdo xwe zept nekir; pekî meydanê.

Merdo bi dengêkî pît bersiva Sercendirme da:

–Tu heqê te tune ku zêxfî ji zimanê me ra bikî. Ez gotina te li te vedigerînim!

Mixtêr û çend mêran xwe avêtin ber Merdo û xwastin ku dengê wî bibirin.

Mixtar bi tirs û hêrs:

– Lo lo hîş be, meke, ma tu dîn

bûyî çî! Me tu tişt nebihîst, tu jî mebihîze! Tu mecburî ku her tiştî bibihîzî!!

Birayê Merdo, Hesen jî bi hêrs xwe gihande Merdo, bi şelmaqkê 'şîng' li bin guhê wî xist.

Hesen bi hêrs û pît û li dû hev:

– Çi şor di te da nasekinine, bi çîyê te ketiye, de kê m bibe here! Here ma çavên min te nebînin!

Merdo şor tê da nedisekinîn. Derdora wî jê ra digotin, “Devsisto”. Wî bi xwe jî carina digot, “vî devî pir bela anîne serî min. Ne bi dest min e, ezî pê nikanime. Ez bixwazim jî, nikanim wî bigrim, ewî bi serî xwe ye. Merdo bi şelmaq û şorê Hesen pir êşîya lê dest li ber birayê mezin helnena. Bi hîşmardayîna serdarê wana, cendirman beristin Merdo, ew girtin, dest kelepçe kirin û çeng kirin avêtin hundirê cemsasê eskerîyê. Koma meran çû malê xwe ku sîleha binîn.

8. LÎ RÊYA BERBÎ MALA HESEN:

Hesen, bi lez dev da rêya mal. Bi rê da, xwe bi xwe ra deng dikir.

– Gelho Gelho, serê min kire ber min. Bi wî nebû, niha jî birê min î devsist, Merdo jî li ber cendirma heldinê; ew jî ku belayeke din binê serî min. Kerî ji kera, dêv bigrî qûna deng ke. Of of of!

Tirsê xwe li Hesen pêçawû, ew bûbû êsîrê wê. Hesen kîtabên Gelho û sîleha ku ji bavê da jê ra mabû (barebêl) kiribûn çûwalekî û di baxçê xwe da kiribû bin erdê. Dîsa jî ew ne yî rehet bû û ditirsî ku cendirme werin lê bigerin û bibînin. Wexta ew gihêste mal, bange lawê xwe, piçûkê Gelho kir. Bi wî va tevr û bê helnan çûn bêxçe. Çûwal ji herdê derxistin û vekirin. Hesen sîleh ji çûwêl derxist, pêçekê lê mêz kir û di destê xwe da vir da û wê da çerx kir, paşê ew dirêjî lawê xwe kir.

Hesen bi dengê kelegirî:

– Lawê min, va yadîgara bavê min e, helne peve bide mixtêr, ma wê teslîme cendirman bike!

– Axxxx, ax!

9. LÎ HUNDURÊ AŞXANA MALÊ HESEN DANÊ ÊVARÊ:

Hesen qerar dabû ku kîtabên Gelho bişewtîne. Wî çûwalê tijî kîtab helna avête ser piştê xwe bire xanîyê aşxanê. Jina wî, Kewê li aşxanê nan lê dixist. Kewê jineke dilsoz û hindik jî saf bû. Cawîya wê, jina Merdo, Xecê jî li ber destê wê diçû û dihat. Wê geh gogên hevîr qolot dikirin, geh bi destîvê kix, kês û xişik diavête ser arê binî sêlê. Hesen kete

aşxanê, çûwal deyna erdê. Kewê û Xecê berbi wî mêz kirin.

Hesen bi dengekî lerizî:

– Cendirman Merdo girtin!

Kewê, gava ku va bihîst, bi mistê li sîngê xwe xist, kire hawar û bi lome li mêrê xwe kir.

Kewê bi mistê li sîngê xwe xist û kire wêrinî:

– Wîh! Xwedê neke! Lo lo va çi bêtar e ku têye serê me! Tu yî li ber çi bûyî, te çima hîşt ku cendirme Merdo bigrin?

Hesen bi hêrs:

– Sucê birayê min e. Merdoyî devsist, tê bibêjî, ar û nemûsa vî gundî ji wî tê pirsikirinê! Devê wî bi serî xwe bêtarek e.

Xecê serî berbi jêr, bi awayekî bixwedaketî li pêtiya arê binî sêlê mêz dikir. Ji tîyê xwe fedî dikir, lewma deng jê dernediket. Hesen çûwalê kîtaba da hêla Xecê.

Hesen bi dengekî pît fermandar:

– Va kîtabên Gelho bişewtînin! Ma belayeke din jî ji av û rûyên vana da neyê serê me!

Kewê destên xwe vir da û wê da dihêjandin; di destekî da gogek hevîr, di yê din da dox:

– Wêy, dibe, ne ku Gelho bibihîze ê ji me ra yê nemayî bibê; ew ê pîr pê biêşe!

Hesen sor bûbû, dest û ling dicirîfîn, bi awayekî azarkar:

– De hîş be! Dengê xwe bibirê! Navî wî eqî (pîsî) helmede. Mala minê, Gelhoyî te dê pê biêşe. Çima ew bi me neêşê, bi me!!!

Kewê bi dengekî nizm, bi pilte-piltkî û bi awayekî bi xwe daketî:

– De em ê xêrnêdî bibên çî! xwandina me tune, em çî dizanin ku di nava van defteran da çî heye. Tim dixwand, min digot, ez qurban zêde mexwîne çavên te gune ye. Êdî ez a bi Gelho ra bibêm, em mecbur man. Ez a bibêm, defterên te di arê da neçûn, qet nebe me pê teştêk nan lêxist!

Pêçekê bû bêdengî. Paşê wana bi gora Hesen kirin. Xecê kîtab yek bi yek û du bi du diavêtin nav êr. Di nav kîtaban da Elfabeya Kurdî û Destanê Memê Alan jî hebûn. Li ser berga Destanê Memê Alan resimê Zînê û Memê hebû. Pêtiya êr ji jêr da di berva bû. Berê ling û derdawên Mem û Zînê, paşê ran û navik, dû ra sing û ber, serî û serçavên wana şewitîn, bûne komir. Xecê bi awayekî bixwedaketî li şewata kîtaban û resimê li ser rûberên wana sêr dikir. Ew ketibû nav xem û xeyalan. Ne wê, ne jî Kewê xwandin nedizanîn. Wana hay jê nebûn ku di nava kîtaban da çî heye. Kewê bîstekê

ber bi cawîya xwe mêt kir û dile wê pê şewitî.

Kewê :

– Qey cawîya min ê bi ber xwe dikevê çî. Tu tişt nabe lê, xwedê î mezin e, ewê Bilê zû berdîn. Ax! Lê Gelhoyê min î wenda ye. Xwazka ew jî mina Bilê bigirtana, qet nebe mêt hingê şûna wî bizanîya!

Wê xwazt ku bi van gotinan bi ber dilê cawîya xwe da here. Lê wexta qala Gelho kir û sufetê wî hate ber çavên wê, cîlê hêstir ji çavan da hatine xwarê û “tip“ û “lip“ li ser textê nê ketin, teve êrd û hêvîr bûn.

10. LÎ MEYDANA LÎ BER CAMÎYÊ DANÊ ÊVARÊ:

Cendirman sîlehên berehevkirî kiribûn çûwalan û li cemseya eskerîyê bar dikirin. Koma mêran hêdî hêdî belav dibû. Mixtar û çend kesên din li ba sercendirme dawestîbûn. Ew li ber sercendirme digerîn ku ew Merdo berde, lê ew nekete ser.

Çend gavan ji wana dûr, li kêleka dukanê Têyro û hevalê wî dawestîbûn. Wana bi pereyên ku mixtêr dayîbûn Têyro kelek û zebeş standibûn û têr xwaribûn. Ew li qunc û kendalên xanîyan belav bûn. Bi carekê ra wana cendirme ji çar alîyan da dane ber keviran. Her yekî berî û paşilên xwe tijî kevir ki-

ribûn. Wana ew bi kevkonî û çetelan bere cendirman didan.

Kevir mîna baranê bi ser cendirman da barîn. Vîrevîra kevira bû. Çend cendirma hewldan ku xwe bere wana din lê li nivê rê şûn da vergerîyan. Wana kes nedidît, çend cara ber bi wir û wê gule berdan lê tu avil nekirin. Azar û şîretên mixtêr jî tê Teyro û hevalên wî kar nekirin.

Cendirme bi gotina sercendirme bazdan çûn li jîp û cemsê sîwar bûn û Merdo jî tevê dane rêya qezê. Kevirên ku Xortan diavtin, li jîp û cemsê diketin, jê “şîq“ û “şeq“, “teq“ û “req“ deng derdiket.

Mixtar *eciz û xembar*:

– Lo lo cihbihîlin, we xêr e, hun ê serî me têkine belayê! Ku we wer kir hun ê malê li me bişevtînin! Destê wan êdî ji pîstê me nabe, ew ê sibê carek din warin. Kî dizane ka ji av û rûyên we da hîn çî bêtar dê werin serî me!

Sercendirme di jîpê da, bi hêr ketibû, zixêf dikirin.

Sercendirme sor bûbû, serî dihêjand: – Ku min va li we berda, ma ez ne Satılmış çawiş bim!

Têyro û hevalê wî hêdî hêdî ji qunc û kendalan derketin. Li rûyên wana şahî û serbilindî ixuya.

Dawî

Maînz, çiriya paşin 2006

Birnebûn dergisi 1997'de yayın hayatına başladı. İkinci sayısından itibaren İsveç'te resmi işlemleri yapıldıktan sonra Apec yayınevi tarafından yasal bir biçimde çıkmaya başladı.

Birnebûn İç Anadolu Kültürüne yönelik sosyal ve kültürel üç aylık bir dergidir.

Birnebûn dergisi ağırlıklı olarak Orta Anadolu'da Kürt topluluğunun, yerleşim ve sosyal tarihini, coğrafik konumunu, dil, inanç, kültür yapısı, sözlü ve yazılı edebiyatını, gelenek ve göreneklerini, etnografik ve folklorik değerlerini, iç ve dış göçlerini konu ediniyor.

Ülkede okuyucu ve abone-lerimizin, dergimizi Ankara ve İstanbul'daki belirli dağıtıcılarda temin edebilmeleri için her sayıdan belirli bir miktar gönderilmektedir.

Ne yazık ki başından beri her sayısı ülkeye gönderildiğinde dağıtımçılarımıza büyük zorluklar çıkartılıyor. Çoğu zaman gönderdiğimiz dergiler adreslerine ulaşmıyor! İlişikteki soruşturma örneklerinde görüldüğü gibi, dağıtımçılarımıza soruşturmalar ve haklarında gerekçesiz davalar açılıyor.

Bundan böyle, umarız artık Türk devlet yetkilileri, dergimiz lehinde alınmış bu mahkeme kararını da gözönünde bulundurarak, dergimize yönelik yasal olmayan tavırlarından vazgeçerler ve dağıtımçılarımıza bundan böyle bu tür zorlukları çıkarmazlar!..

T.C.
BEYOĞLU C.BAŞSAVCILIĞI
BASIN BÜROSU
HAZIRLIK NO:2006/20629
BÜRO NO:2006/484
KARAR NO:2006/ 7638

KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA DAİR KARAR

DAVACI :K.H.
ŞÜPHELİ :Selahattin Bulut- İbrahim oğlu 1954 Doğ Medya kitabevi
İstiklal cad Elhamra Pasajı No:258/6 Beyoğlu bulunur
SUÇ :5187 Sayılı Basın Kanuna Aykırılık
SUÇ TARİHİ :05.1.2006

Soruşturma Evrakı İncelendi;

Elbistan E Tipi Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlü bulunan Rahim Durukan adlı şahsa posta yoluyla Yurt dışından gönderilen Elbistan Sulh Ceza Mahkemesi tarafından el koyma kararı verilen Birnebun isimli derginin dağıtım yerinin İstanbul Beyoğlu ilçesi olduğundan bahisle evrak yetkisizlik kararı ile Elbistan C.Başsavcılığı tarafından Başsavcılığımıza gönderilmiştir.

Derginin içeriğinin incelenmesinden TCK.215, 216.maddeleri aykırı bir yön bulunmamıştır.

El Koyma kararı 7.12.2005 tarihinde verilmiştir. 5187 sayılı Basın kanununun 26.maddesine göre 4 ay içinde kamu davası açılma zorunluluğu vardır.Eylem 5187 sayılı Basın kanununun 25/son maddesine değinir isede, Basın Kanununun 26.maddesindeki süre bu suç yönünden de dolmuştur. Basın Kanununun 26.maddesi gereğince hak düşüm nedeniyle Şüpheli hakkında Kovuşturmaya Yer Olmadığına, ifadesi alınan şüpheliye tebliğine, kararın bir örneğinin Elbistan C.başsavcılığına gönderilmesine, kesin olarak karar verildi.21/11/2006

Muzaffer YALÇIN
Cumhuriyet Savcısı-20840

T.C.
BEYOĞLU
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

SORUŞTURMA NO: 2006/20629
BASIN BÜRO NO:484

ŞÜPHELİ İFADE TUTANAĞI

İFADE ALINAN YER :BEYOĞLU CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
İFADE ALMA TARİHİ :09/10/2006
İFADEYİ ALAN C.SAVCISI:NIHAT ERDEM-27856
İFADEYİ ALAN KATİP :Ferihan KENAN

Selahattin Bulut -İbrahim ve Dınara 'dan olma. 1954 Mardin ili Harami ilçesi Zeytinpınar sıra No. 0047 ciltno. 0005 nüf. kayıtlı Halen Medya Kitabevi istiklal cad. Elhamra pasajı n.258/6 Beyoğlu adresinde ikamet eder.

Ben Beyoğlu'nda Medya kitabevi sahibiyim.Birnebun isimli dergi Yurtdışında basılmaktadır.Dergi 8 tane Medya kitabevine gönderilmektedir. Fiyatı da Türkiye'de 2,5 YTL dir.Derginin bana geldiğini bilenler olduğu için benden gelip satın alırlar.Dergi Yurt dışında satılmaktadır. Dergide anladığım kadarıyla şiirler, gezi notları , tarihi olaylar ile ilgili yazılar bulunmaktadır. Ben Herhangi bir şekilde hiçbir cezaevine göndermedim.Olay hakkında bilgim bundan ibaretir dedi beyanı okundu ve hep birlikte imza altına alındı.09/10/2006

NIHAT ERDEM-27856
CUMHURİYET SAVCISI

KATİP ŞÜPHELİ

Ji Anatoliyê heta Amsterdamê

ROHAT ALAKOM

Heta niha pêwendî, dan-standinên dîrokî ên di navbera kurd û holandîyan nehatine lêkolandin. Wisa tê xuyan ev babeta hewcedarî lêkolînê ye. Dîroka lêkolînên rohilatnasîyê li Holandayê gelek kevn in. Bajarê Leiden yek ji wan navendan e ku rohilatnasî li wir pêşta çûye. Ew berhema mezin, Ansîklopediya Îslamê çawa tê zanîn li wir amade bû. Pêwendiyên kurdî-holandî wisa tê xuyan kevn in. Gerokê ku cara pêşîn di sala 1670 xwestiyê hilkişê serê çîyayê Agirî (Araratê) kesekî holandî, bi navê Jan Struys bû. Di nav wan deverên kurd re derbas bûye.

Gelo piştî vê hevdudîtîna kurd û holandî careke din rastî hev hatine? Wek mîsal gelo kurdên pêşîn ku hatine Holandayê kî ne? Belê, kesên meraqdar divê li pey bersîva van pirsan bikevin, ev kara zêdetir wisa tê xuyan dikeve li ser milên kurdan

ku hejmara wan li Holandê îro digêje bi deh hezaran.

Di salên 1960î de pevgirêdanên kurdî û holandî dikevin qonaxekê nû. Silvio van Rooy di sala 1960yî de li Amsterdamê bi çend hevalên xwe, bi Roelof Cornelis Tamboer û Edward William van Praag bi navê *International Society Kurdistan* (ISK) komeleyekê saz dkin. Vê komeleyê bi salan piştgirtiya xwe ji bo gelê kurd nîşan daye. Komeleyê kovarek derxistiye, biblîyografîyek li ser babeta kurdan amade kiriye salnameyek weşandiye û gelek çalakiyên mayî pêk aniye. Silvio van Rooy çawa tê xuyan di van salan de li Holandê gelek kar kiriye û bi berpîrsên kurd re têkilî daniye. Di van salan de Amsterdam bûye navendeke piştgirtiya kurdan û xebatên mayî tîna weşandin.

Kurdologê navdar yê holandî, Martin van Bruinessen wek tê zanîn

Adnan Dalkiran û Veronika Divendal

ev nêzîkî 30 sal in li ser babeta kurd kar dike. Piştî derketina lêkolîna wî a bi navê *Axa, Şêx û Dewlet* (1978) gelek lêkolînên wî li ser kurdan hatin weşandin.

Îro qasî 50 hezarî zêdetir kurd li Holadayê dimînin. Her wisa jî komeke kurdên Anatoliyê li Holadayê dijîn. Herdu bira, Mahabad B. Qilorî û Nêçîrvan Qilorî ku ji Anatoliya Navîn hatine Holadayê, yek ji wan ferhengên kurdî-holandî amade kirin û weşandin. Yek ji wan kurdên Anatoliyê ku li Holadayê dimîne jî Adnan Dalkiran e, ev bû bîst sal bi karên çandî ve mijûl dibe.

Adnan Dalkiran devera Kesikkopruyê li gundê Hectahira (Küçükbiyık) hatiye dinê, di sala 1979an de hatiye ji Amsterdamê cîwar bûye. Navê Kesikkopru (qezayeke Balayê, li nêzîkî Ankarê) navekî tirkî ye û tê maneya

pireya şkestî. Kurdên vê deverê jê re dibêjin *Kesika*. Ahaliyê Kesika hemû kurd in. Li qiraxê çemê Tirkîyê yê mezin Kizilirmakê cîh girtiye, navendeke piçûk û şîrîn e. Ji ber ava gola barajê, ev derdorê havînan bi hêşinayê ve dixemile: *Kesika kesk dibe*. Baharê û havînan ev derdor dibe cîhekî seyranê, bînderxistin, kêf û eşqê.

Adnan Dalkiran di sala 1987an de bi xanimeke holandî, Veronika Divendal bi navê KULSAN (Weqfa Çand û Huner) dezgehê saz dike. Ew, dibe serek, Veronika Divendal jî dibe sekreterê vê saziya çandî. Ev bû bîst salan (1987–2007) Kulsan bi karên çandî, bi taybetî mûzîk, dans, fotografî û çalakiyên mayî ve mijûl dibe. Heta niha bi sedan çalakî û karên çandî him li Amsterdamê û him li Kesika pêk aniye. Wek lêkolerek, Dr. Bülent Aksoy (ji Boğaziçi Üniversitesi) di nivîseke xwe de dîyar dike, ev dezgeha bûye weqfeke ji du kesan pêkhatî. Sekretera weqfê, Veronika Divendal kesêke zimanzan e, çandên Anatoliyê baş nas dike, wek mîsal romana Orhan Pamuk a bi navê *Jîyana Nû* wergerandiye holandî. Weqfa KULSANê ev bi salan e li pirçandî û pirrengiya Anatoliyê Holadayê daye nasandin. Çawa em dibînin vê saziyê di amadekirina van çalakî û karan de hertim pîvanên

Kesika
(Foto:
Leo Divendal)

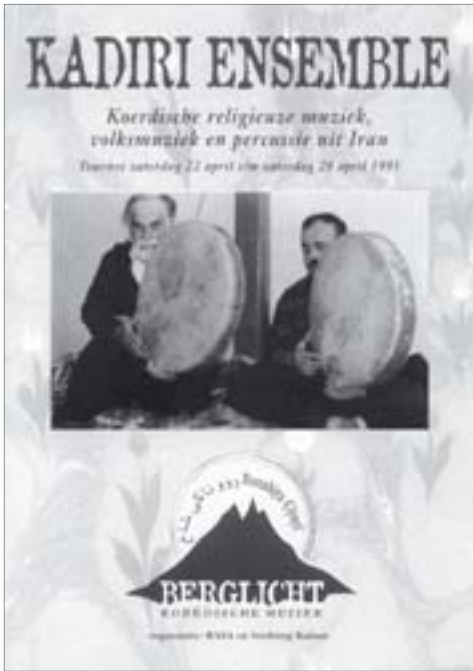
kalîte, dereca hêjahiyê û xweşikbûnê daye ber çavan.

Di 1992an de belediya Kesika û belediya Bos en Tommer (Taxeke Amsterdamê) bûne du doste-beledîye. Van belediyan di nav xwe de hevkarî û dostayetîke mezin pêk anîne. Ev yeka di dîroka pêwendiyên kurdî û holandî de wek bûyereke giring dikare bê hesabîn. Li Kesika navê kuçekê, *Bos en Tommer* û navê parkekê jî *Amsterdam* hatiye dayin. Paşê heyetên herdu belediyan li Bos en Tommer û Kesika seredanên cihêreng pêk anîne, dan û standinên di navbera herdu belediyan de her çûne xurttir bûne.

Ev e çend sal in li Kesika hersal bi navê *Festîvala Demokrasî û*

Hunerên Gel (Demokrasi ve Halk Sanatları Festivali) şahiyeke mezin pêk tê. Ev festîvalan ji aliyê belediya bajêr û Kulsanê de tên amade kirin. Festîvala yekemîn di sala 1997an de dest pê kiriye, hersal hatiye dubare kirin, wek mîsal di sala 2000an de angorî agahiyên medyayê festîvala çaremîn çêbûye. Her wisa jî komên biyanî û yên holandî li tevî van şahiyên dibin. Bi vî tehrî hersal mirovên reş, zer û belek li vê deşta Anatoliyê tên bal hev, hev hembez dikin!

Leo Divendal, fotograf û nivîskarê holandî gelek caran çûye belediya Kesikê, bi ahaliyê wir ve bûye nas û heval. Paşê gelek wêneyên kîşandine. Wêneyên Leo Divendal

Pelê reklama Ansembla kurdî: Kadirî (1995)

him li Holandayê û him jî li Ankarê, li Kesika di pêşengahan de hatine nîşandan. Di sala 1996an de di Muzeya Dîrokê li Amsterdamê bi navê *Anatoliya li Amsterdamê* gelek çalakî bi dar xistin. Di nav sê mehan de nêzîkî 39 hezar kesî ev pêşengaha zîyaret kirine. Beşeke van wênan wek katolokekê hatiye weşandin. Pêşangeheke wiha jî di sala 1998an de li paytextê Tirkîyê, Ankarê hatiye vekirin.

Kulsanê heta niha gelek komên mûzîkê yên Anatoliyê û Rohilata Navîn anîye Holandayê, bi holandîyan daye nasîn, wek komên ermenî, tirk, cihû, kurd, yunan. Di sala 1995an de wek mîsal vê saziyê; li

Holandê mûzîka kurdî daye nasîn. Ansembleya Kadirî û Ansembleya Kamkarê bernameyên mûzîka kurdî pêşkêşî holandîyan kirine. Muzîka terîqeta Kadirî li Kurdistana Îranê wek mûzîkeke dîndarî hatiye nasîn. Kamkar jî wek komeke muzîkî çawa tê zanîn gelek navdar bûye.

Qiraliyeta holandî di sala 1998an de ji ber van kar û barên hêja, nîşanekê wek xelat dide Adnan Dal-kiran. Bi saya van kar û xebatên çandî mirov dikare bêje ku ew *Pireya Şkestî* (Kesikkoprû) ji nû ve hate çêkirin! Pire, di dawiyê de bûye pireyeke pir-rengîn a çandî di navbera kurd, holandî û komên mayî de. Çawa tê xuyan karên çandî, hunerî û edebî, komên ku berê qet hev nas nekirine, nêzîkî hev dikin, wan dikin dost û heval.

Du keçikên meraqdar ku planan çêdikin!
(Foto: Leo Divendal)

KEJÊ

Ez ê ji keça xwe ra hespekî ji axa kevîya çêm çêkim, dema ku ew bi ser rê ket, bira li ser simên xwê yên paşîyê bilîze û wek birûskeke buharê bibiriqe.

Çi hebûye çî tunebûyê, li dawîya çîyayê ser bi mij û dûman gundekî ku xaniyên xwe ji kerpîçan û hefşoyên xwe ji keviran hebûye. Li wî gundî keçikeke bi navê Kejê û dayika xwe bi hevdu re dijiyan. Mala wan li perê gund û li kevîya rê bû. Sal hatin sal derbas bûn. Kejê bû keçeke ji xwe xweş û rind. Keçê gund wek her dev devê êvarê, dîsa li ser kanîya li navenda gund, dihatin cem hevdû. Dema ku keçik dihatin ser kanîyê bi hevdû re yarenî û henek dikirin. Wê rojê jî keçikekê henekê xwe bi Kejê kir û got.

– Kejê xwastekekî xwe heye. Kejê bi vê şorê pir êşîya û bi serê golikê wana yî qûn bi rêx sond xwar ku tu xwastekekî wê tuneye. Li ser vê yekê keçik ji Kejê re dibêje:

– Tu çîma bi serê heft birayên xwe sond naxwî! Tu bi serê golikekî qûn bi rêx sond dixwî?

Kejê çîng gotina heft bira di-bihîze, dimeşe tê mal û bi ser diya xwe da digirî. Diya wê sedema

girîyê wê dipirse û Kejê hal û hekata ku li ser kanîyê hatîyê serê wê ji diya xwe ra dibêje. Diya Kejê jî ji Kejê ra mesela heft bira kat dike:

– Keça min a delal a wek aveke zelal, gulîyên xwe mîna tirêjên rojê hûnandî.

Pênc mehan berî ku tu werî dunê, bavê te dunêya xwe guherî. Birayên te jî, ji bo ku kar bikin çûn welatê dûr, welatê xerîb. Berî ku hîn birayên te neçûbûn qezencê, xwast neke wan ji min hebû û ji min re gotin: “Dema ku dergûşa te bû keçik, agirekî pir şên dade, bira dûmana wî agirî mizgînîya xwanga me bi me de. Wê wextê em ê jî vegerin mal û te pîroz bikin û şênayîyeke bi dilê xwe çêkin.”

– Min şor dabû wana. Wexta ku dergûş bû keçik, ez ê agirekî mezin dadim mîna agirê Sînsînê. Bira însanên gundê me di ser ra bazdin, bira guneh û derd û kulên xwe bi pêtiyên agirê Sînsînê bişon. Lê roja ku tu hatî dunê, hefteyekê baranek barî, baranek barî, ne bibê ne qal bike. Min kir û nekir min bişa nekir ku ez arekî dadim. Dema kubirayên te mizgînîya hat na te ya dunê heynenan, ew bi xwe xwe dibêjin “xuya ye dergûşa diya

me lawik e, wê loma agir vênexist.”
Kejê jî ji diya xwe re dibêje:

– Ez dixwazim birayên xwe bibînim.
Diya Kejê ji Kejê ra dibêje:

– Keça min a wek dilopek ava azîz.
Ez ê ji keça xwe re hespekî sipî û çê, ji axa ber çem çêkim, bira simên pêşîyê ji zêr û yên paşîyê ji zîv bin. Hesp ê te bibe li ber mala birayên te peya bike. Diya Kejê wek gotî dike. Berî ku hîn Kejê bi rê neketîye li Kejê şîretan dike:

– Simên pêşîyê ku ji zêr in ew ê bi şev riya te ronahî bikin. Hespê xwe çî dibe bira bibe danewestîne. Gawa ku tu hespê xwe dawestînî hespê te yê bi ax be. Kejê bi rê dikeve, pir tere, hendik tere li kêleka rê tiştêkî ku dibiriqê dibîne û hespê xwe dadiwestîne. Çing hespê xwe dadiwestîne hespê wê dibe xulî û ax û Kejê mat dibe dimîne. Şîreta dayika wê tê bîrê, lê çî fêde. Kejê bi lez vedigere mal. Diya wê jê re dîsa hespekî ji axa ber çem çêdike û Kejê bi rê dike. Simên peşî ku ji zêr in bi şev ber Kejê ronahî dikin û Kejê şev û roj rêwîtiya xwe berde-wam dike. Hesp nîvrokî li ber xaniyekî ji daran dadiweste û Kejê ji hespê peya dibe. Kejê li derî dixê, lê kes deng nade. Kejê derî vedike û dikeve hundir. Li odê heft nivîn hene û her derek tevlihev e.

Kejê nivînan dike sitêr, wa dera-na pak dike û ji birayên xwe ra heft çêşit xwarin çêdike û xwe vedişêre. Birayên wê wexta ku êvarê têne mal ku çî bibînin, her der pak û heft çêşit xwarin li ser sifrê ye. Bira şaş dibin, li hevdu dinêrin lê tu maneyê nadin vî îşî.

Bira siftê xwarinê didin pisikê ku biceribînin ka talûkeyek heye yan tu neye. Dema ku tiştêk bi pisikê nayê ew jî dest bi xwarinê dikin. Di dû xwarinê re bira mişêwre dikin û qerar didin ku ji bo vê meselê hu bikin ew ê şûnger li mal bimînin. Nobet bi birayê mezin dest pê dike, loma jî birayê mezin dora dine royê li mal dimîne. Birayê mezin tenekê (hinekî) dipê lê dikeve xeweka kûr. Wê demê Kejê ji ciyê xwe derdikeve û pakijiyê dike, şîvê çêdike û bi şûnda xwe dîsa vedişêre. Bi vî awayî bira şûnger nobetê digirin, lê sira vê meselê hal nakin, heta ku dor tê birayê biçûk.

Birayê biçûk xwe bi derewa li xewê datîne. Dema ku Kejê ji ciyê xwe derdikeve, birayê biçûk raytene (radihêle) destê Kejê û jê dipirse:

– Tu kî yî? Tu hîn î an jî tu cin î? Kejê hekata xwe ji birayê xwe yî biçûk re dibêje û bi ser birayê xwe de digiri.

Birayên din gava ku ji kar vedigerin mal, dibînin ku keçîkek li

kêleka birayê biçûk li ser merdîwanê rûniştîye. Birayê biçûk ji birayên xwe re meselê kat dike û bira gî xenê dibin û Kejê hemêz dikin. Bira dibên:

– Em ê demeke din jî li vir kar bikin û dûra em ê tevhevdu herin cem diya xwe. Kejê ji wana re dibe bermalî. Birayê Kejê yê mezin, li Kejê teme dike; “Li axê me agirî qutsî ye, roj jî muqqedes e, li ba me, êr bi avê venamirînin û avê berve rojê velonakin.”

– Em ê rojane dû tene mewij bi te din. Yeka a te, a din jî para pisikê. Eger, tu para pisikê nedêyî, pisikê bi arê me da mîske û em ê bê agir bimînin. Kejê her ro mewijekê dixwe, yekê jî dide pisikê. Lê rojekê, Kejê ban pisikê dike, lê pisik xuya nake. Kejê para pisikê jî davê devê xwe. Pisik tê û bi êr da mîs dike û êr vedimirîne. Kejê şaş dibe, nizane çi bike. Li dor alîyê xwe dinêre tiştêkî ku agir pê vêxe nabîne. Dêrdikeve derve, mês dike ku li dûr, li paş heft çiyar dûmanek heltê. Kejê xwe li dûmên digire dikeve rê.

Hendik tere pir tere li ber qonaxekê dadweste. Dibîne ku dêvek ku lêva xwe yî jorê li azman û lêva jêrê li erdê û qulên bilîvên (bîvil) wî wek înen tarî, li ber derîyê qonaxê xure û xure raketîyê. Xusûsiyeteke vî dêvî heye ku bi bîhna

însanan dihese. Dema ku Kejê nêzikî qonaxê dibe, dêv bi hatina wê dihesse. Lê xwe bi derewa li xewê datîne. Kejê dixwaze bi dizkî di qonaxê keve û kozîyek agir heyne û vegere mal. Wexta ku Kejê tam di ber dêv re derbas dibe dêv raytane (radihêle) pêşila Kejê.

– Ez li azmana li te digerîm min tu li erdê dî. Dêv ban berdestikên xwe dike û ferman dide wan.

– Vê keçikê bibin bixemilînin û dest bi hazirîya dawetê bikin. Ez ê vê keçikê li xwe mar kim. Berdestik, Kejê heytenin (hiltînin) dibin û dest bi hazirîya dawetê dikin. Jin ji Kejê re dibêjin:

– Tu dîn î, tu noxsan î, tu hatî va derana! Kejê ji sêrî hetanî binî ji wan re hekata xwe kat dike. Jin jî ji Kejê ra hekatên xwe kat dikin. Ew jî mîna Kejê ji neçarî ketine destê Dêv. Jin dixwazin yardimiyê ji Kejê ra bikin, lê tişt ji destê wan nayê. Dema ku birayên Kejê ji kar vedigerin tên mal, Kejê li mal nabînin û dinêrin ku agir jî vemirîye, ew hema pê dihesin ku çi bûye. Bira bi lez kevanên xwe û tîrên xwe yên serzîvîn û serzêrîn dikin tîrdankan û li xwe dipêçin. Li hespên xwe suwar dibin û berê xwe didin qonaxa dêv. Dev devê sibê digihên ber qonaxa dêv. Dêv bi bîhna wan dihese û berê xwe dide deriyê

hefşo. Ji hefşoyê qonaxê dengekî mire mirê dihat û gavên dêv, axa bin simên hespên birayên Kejê dilerizand. Bira dît kû mahluqekî çavbe loq, bipirç, dev bi giliz, dest û ling gir û bi xof derkete derve. Birayên Kejê ji dêv re dibêjin:

– Xûnga me, delala diya me û xûnga heft bira bide, em ê vegerin mala xwe. Em naxwazin şer bikin. Dêv dibê:

– Ev çend sal in ez î li benda xeza-leka wenga xûnga we bûm ku li xwe mar kim. Ez xûnga we nadim û hun jî tu avilê nakin. Wan kir û nekir dêv nekete ser. Wê demê birayên Kejê fêhm dikin ku dêv qerarlî ye. Ew jî ji bo şerkirinê biryar digrin:

– Madem ku tu şer dixwazî em ê jî bi te re şer bikin. Ji pira pir, ji hendika hendik. Şer dest pê dike. Birayên Kejê dêv didine ber tîrên xwe, lê çi fêde, tîrên wan vi çende (bi qasî) stirîyekê jî zarar nadin dêv. Dêv dipê ku bira ew biwestin û tîrên wan teva bibin. Birayê biçûk dibîne ku dêv tenê sîngê xwe diparêze. Wê demê birayê biçûk fahm dike ku dera dêvî herî hesas çîçikê wî ne. Birayê biçûk vê dîtina xwe ji birayên xwe re dibêje û birayên din jî vê nêrîne tesdîq dikin.

Piştî vê yekê ew êndi tîrên xwe bes nîşana çîçikên dêv dikin. De-

ma ku çend tîr di çîçikên dêv ra diherin, dêv bêtaqet dimîne û ji bîrva tere û birayên Kejê jî dikevine qonaxê. Wexta ku bira dikevine hundirê qonaxê dibînin ku di hefşoyê qonaxê da heft jin li ber heft beroşên mezin rûniştine, di her beroşekê da çêşidek xwarin dikele û berdêstikên dêv jî hazirîya dawetê dikin. Birayê mezin ciyê Kejê ji jinan dipirse. Jin ciyê Kejê ji wan re dibêje:

– Kejê li qatê duduya li oda bûkê yê. Bira hildikişin qatê duduya derîyê oda bûkê vedikin û dikevin hundir. Dibînin ku berdestikên dêv Kejê dixemilînin. Bira, Kejê ji dest wana digirin û jinên dêv û berdestikên dêv jî azad dikin. Paşê dêst û lingên dêv girê didin û laşê dêv li dû hespan dikişînin û davêjin welatê dêvan. Birayên Kejê heft jinên dêv davên terkiyên xwe û berê xwe didin mala diya xwe. Diya wan bi hatina wan pir şa dibe. Û agirekî Sînsînê yî mezin vêdixe, gund giştikî dawetî daholê lawên xwe dike. Heft roj û heft şeva li dawolê dixin. Kejê jî tevî dayik û birayên xwe jiyanê bextiyar berdewam dike.

Çîroka min çû qulmatê, rahmet li vê civatê.

Amadekar: Seyfi Doğan

Gelinsiz, damatsız bir köy düğünü hayali!

Hatice Polat

Bir gün bir yerde İç Anadolu'nun değişik yörelerinden biraraya gelen Kürtler gurbette bir gece kutluyorlardı. Avrupa'nın değişik ülkelerinden biraraya gelen gençler birbirleriyle yeni yeni kaynaşmışlarken, sohbetlerinin en sıcak kıvamında, halayların en coşkulu anında sabah saatleri ilerlemişti. Eğlencenin yapıldığı salonun teslim edilmesi gerekiyordu.

Fransa'dan Helin, Hollanda'dan Ruşen, Danimarka'dan Rojhat, İsveç'ten Berivan, Almanya'dan Bernas ve daha bir çok genç birbirlerinden ayrılırken tekrar biraraya gelmek için birbirlerine söz veriyorlardı.

Fakat bu defa memleketlerinde, Helin'in köyünde hepsi toplanacaklardı bir yaz tatilinde. Yörenin bilinen müzik gurupları, folklor ekipleride çağrılacaklardı. İnternet aracılığıyla çevre köylerde yaşayan gençler ve gurbetten köyelerine tatile gelen herkese haber verilecekti.

Düğünlerde olduğu gibi bir hafta boyunca sabahdan akşama, akşamdan sabaha kadar eğlenecekler, birbir-

lerinden ayrılmayacaklardı. Beraber türküler söyleyip halay çekeceklerdi. Aşhanelerde, kazanlarda yemekler pişirecekler, onlarca sofraya indirilecek, kızlar işledikleri nakışlı işlemeleri, çeyizlerini sergileyeceklerdi. Köyde her ev bir kaç kişiyi misafir edecekti. Çadırlar kurulacaktı. Uyku tulumları olan bu çadırlarda geceleyecekti. Bu eğlenceler her yıl yapılan bir gelenek haline getirilecek, her yaz bir köy misafirperverlik yapacaktı.

Her gün için bir program düşünülmüştü:

1. **gün** açılış (tanışma, sohbet)
2. **gün** defile, sergi (yöresel giysiler defilesi ve çeyiz sergisi)
3. **gün** halk oyunları yarışması
4. **gün** türkü yarışması (1)
5. **gün** türkü yarışması(2)
6. **gün** ağıtlar, masallar, tiyatro
7. **gün** profesyonel müzik gurupları ve sanatçıları ile veda partisi.

Bu hayalin gerçekleşmesi mümkün mü? Ne dersiniz? Gelinsiz ve damatsız budüğünün gerçekleşmesini isteyenler ne der?

ORTA ANADOLU`DA REŞVANLAR

Vahit Duran

Reşiler bugün Anadolu'nun üç büyük şehri olan Ankara-Konya ve Kırşehir il sınırları içerisinde bulunurlar. Buralara 17. yüzyıl sonlarından başlayan ve 1893'e kadar süren zaman dilimi içerisinde gelmişlerdir.

Anadolu ve Kürdistan'ın kesişme ve temas noktalarından birisi olan Antep-Adıyaman-Maraş üçgeninde yaşıyorlardı.

Konar-göçer olmalarına karşın yerleştiler. Besicilikten dolayı yazlak ile kışlak arasında hareket halindeydiler. Nereye giderlerse git-sinler geri döndükleri merkez burasıydı. Kilis Voyvadalığı adı altında yönetsel bir statüleri vardı. Vergilerini Topkapı Yıldız sarayındaki Harem Dairesi'nin masraflarını karşılamak ve hayır hasanat için kurulan ve merkezi Üsküdar'da olan Valide Sultan Vakfı'na öderlerdi.

1691 de çıkan ferdandan dolayı Arabistan çöllerine (Suriyenin Rakka eyaleti) iskana mecburi kıldılar. Giden oldu gitmeyen oldu. Gidip geri dönen oldu. Otorite boşluğundan dolayı eski yerlerine dönen oldu. Bu durum 1839 yılına kadar sürdü. Tanzimat fermanı ile durumları yeniden ele alındı. Geçmişte yazlak ve kışlak olarak kullandıkları yeni yerlere iskan edilmeleri istendi. Buda tutmayınca İslahiye fermanı ve fırkası ile cebren bu işe zorlandılar(1865).

Anadoluya iki güzergah üzerinden gelmeye başladılar. Biri Sivas-Uzunyayla diğeri ise Adana-Ceyhan üzeri. Bir dönem *Kona Reş* dedikleri çadırlarda kaldılar. Sonradan boş, harabe ve terk edilmiş bölgelere yavaş yavaş yerleştiler. Mifikan, Şêxbilan, Berketî, Molîkan, Oxçıyan ve Bilikan kolları Kırşehir dolaylarına, Xalîkan, Omeran, Nasirî ve Sefikan kolları Konya Kulu, yine Bilikan, Nasirî kollarına bağlı aileler Ankara dolaylarına iskan edildiler. Bu iskan görüşmelerini aralarında seçtikleri Omeran beyleri yürütüyordu. Eyalet Valileri ve buna bağlı sancak kaymakamları bürokratik işlemleri yaptılar.

XALIKAN:

Bu aşiret sakinleri iki belde ve üç köyde ikamet ederler. Xalıka Jor-Karacadağ, Kulu'ya 15 km uzaklıktadır. Xalıka Jêr-Gölyazı, Cihanbeyliye bağlıdır. Qemera-Yapalı, Qolita-Sağlık, Germik-Arşıncı köyleri.

Xelikanlar'ın nüfusunun on, onbeşbin dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir. Geliş yerleri araştırma ve tartışma konusu olmakla beraber Adıyaman/Besni dolaylarından geldikleri ortak bir görüştür. 1800 ile 1820 yılları arasında ilk önce Haymana ve Ayaş bölgesine yerleştikleri, bir dönem yaşadıkları baskılar sonucu Besniye geri döndükleri ve sonradan yeniden bu günkü yerlerine göç ettikleri biliniyor. Reşîler arasında sayı sayarken onbiri ve onikiyi farklı söy-

leyen tek koldur. Dehûyek dehûdû yerine yonzdeh, donzdeh derler.

OMERAN:

Kulu ilçesinde, Omeran Aşiretine bağlı 1 Belde ve 5 köy bulunmaktadır. Bunlar, Omeran-Altılar-1836, Omeran-Tavşançalı Kasabası 1845, Torino Beşkardeş, Tawliya -Tavliören 1870, Birtalık – Acıkuyu 1920 ve Çöpler 1900 diye.

Omeranların ilk yerleşim yeri bugün Altılar ile Çöpler arasında bulunan Hêşke Mêrge yaylasıdır. Diğer beş köy, Altılar'dan ayrılan aileler tarafından kurulmuştur. Antep-Nizip'ten toplu göçle birlikte önce Çukurova'ya giderler. Kuraklık ve karışıklıklar nedeni ile Çukurova'dan çıkıp bir dönemde Kırşehir civarında kalırlar. Oradan Ankara'nın Treş is-

mi ile tanına bölgede kaldıktan sonra belirttiğimiz gibi Hêşke Mêrge yaylasına yerleşirler. Kırşehir Kürdleri ile yakın akraba ilişkileri vardır. Omeranlar'ın özelliklerinden birisi Kürd aşiretlerini yönetme ve iskanı denetleme görevini Omeran Begi'nin son dönemde almış olmasıdır. Cumhuriyete kadar, Osmanlı Beratı, Boybeyliği yani Mala Kûrk Altılar beyi Hesên Beg ve haleflerinde olmuştur. Beratı verende bölgenin idari olarak bağlı olduğu Sivas valiliğidir.

Böylece Kürd Aşiretlerin iskan ile olan resmi düzeydeki sorunları, bunların eliyle çözülmeye çalışılmıştır.

Bu beratın Altırlı Boybegine verilmesinde Kırşehirli Berketi Aşireti gelenlerinden Mistefa Berketi ile Alişiroğulları ailesinin etkisi ve tavsiyesi olduğunu ayrıca belirtelim. Bu arada Omeranlar'ın Kırşehir'de bulunan ailelerle yakın akrabalıkları olduğu ise bilinmektedir.

SEFİKAN:

Gunde Kose – Kerpiç köyü, Gundî Ome (Zincirlikuyu) Gundî Buldix – Bulduk Yayle Qute (Güzelyayla) ve Sêvka (Celep 1839) belde ve köylerinden oluşur.

Tarihleri konusunda Sefkiler

diğer kollara oranla biraz şanslılar. Aşiretin ileri gelenleri 1765 den buyana yaşananları kayıt altına almış hatta bunu bir kitap halinede getirmişlerdir. Biraz uzunda olsa bu kitaptan(Bir Kabile Ailesinin Tercüme i Hali Ve Necip Şahinin Hatıratı) bazı alıntılarını özellikle yapmak istiyoruz. En azından yazımızda belirtilen gelişimin anlaşılabilmesi için bu alıntılar önem taşımaktadır.

Aşiretin ileri geleni Kavas Ağa 1765 de ölmüştür ve Harput iline bağlı Gövdeli kasabasına bağlı Avcılar mezrasına gömülmüştür... Hısn-ı Mansur –Adıyaman– dolaylarında yarı göçebe halde yaşamışlardır... Kavas ağanın oğlu Nuri Ağa Adıyaman'da Berazî aşiretine mensup bir hanımla ikinci defa evlenmiştir., Aşiretin seceresini tutabilmek için Mehmet Süryani adında bir hattata sofrası üzerine 1737 tarihli bir secere yazdırılmıştır. Kıyafetleri sade ve basit uçkurlu şalvar, cemadan nam-ı diğeri cepken, kadınlar ise üç etekli entarili kaylık yani meşlah giyerlerdi. Besin maddeleri ekseriya bulgur pilavı, sade yağ, süt, yoğurt ve etten ibaretti. Savunma araçları ise at üzerinden kullanmak şartı ile kargı, mızrak ve kılıç, piyadeler ise kılıç kalkan ve sopadan ibaretti. Nuri ağanın torunu olan Sarı İsmail'in yine torunu Hacı Osman'ın iki oğlu vardı. Biri Tülek(!) diğeri de Ahmet

idi. İsmail Ağa döneminde aşiret yazın yayla eteklerinde kışında Haymana Ovası'nın çeşitli mevkiilerinde dolaşmış ve Çalış köyünde de kışlamıştır. Molla İbrahim müteveffa pederi olan Sarı İsmail Ağa'nın cenazesini Mecidiye (Çiçekdağ) kazasına bağlı Kaman nahiyesinde toprağa teslim etmiş ve pederleri gibi Rışvan aşireti mensubu Seyifkari kabilesinin başına geçip idaresine başlamıştır. Yine yazın Uzunyayla ve bir çok yerleri gezmeye devam etmiş ve bu arada Boğazlıyan kazasının Karafakıllı köyünde annesi Hatice'nin hayrına bir cami yaptırmıştır. Caminin kapısını üzerine konulmuş bir mermer taşın üzerine de şu yazı yazılmıştır Sa-

hibul Hayrat vel hasanat Rişvan Aşiretinden Sarı İsmail Oğullarından Hatice olup oğlu Molla İbrahim tarafından inşa edilmiştir. Molla İbrahim ikinci olarak hükümet tarafından sıkı bir emir üzere tekrar göçebelikten dönüp idaresisinde Seyifkari kabilesinde bir kısmını şimdiki Gördoğlu köyünü yurt olarak münasip görmüş iskanlarını temin etmiştir. Diğer bir mevcudunda halihazırdaki Celep köyünde iskana muaffak olmuş, diğer bir kısımda Hacı Osman başkanlığı altında Bulduk köyünün iskanını yaptırmıştır. Kendisi başlarında bulunarak Herdem Oğlu Bekir ve Berkal ile birlikte Kösü Köyü (Kerpiç Haymana) mevkiinde iskan etmiştir. Bu suretle mahiyetindeki ikibin nüfusu müteceviz insanı dört yere taksim ederek iskanlarını temin etmiştir.

CELİKAN:

Kulu ilçesinin Kırkpınar, Atkafası, Hisar, Cihanbeylininde ise Kutika

köylerine yerleşmişlerdir. Kırkpınar köyü Celikanların kurduğu ilk köydür. Atkafası / Yeşilyurt 1885 yılında kurulmuştur. Bu köye Kırşehir'den gelip yerleşen ailelerde mevcuttur. Örneğin Mala Vızika buna bir örnektir. Hisar Köyü İslahiye'den gelen Mala Eve ailesi öncülüğünde kurulmuştur. Ocaxe Male Nofel'de bu köydedir. Kötükuşağı köyü ise Maraş / Türkoğlu tarafından gelip bu köyüne yerine yerleşmişlerdir.

Celikanlar mecburi iskan kararı ile birlikte uygulanan sürgün ve cezalandırma yoluyla belirgin bir biçimde parçalanmış bir koldur. İlk önce Aşiret farklı yönlerde gönderilir. Bir kesimi Sivasın, Gürün ve Kangal ilçe sınırları içerisinde, bir kesimi İslahiye yakınlarındaki boş ve bataklık araziye bir kesimi de Maraş Pazarcık taraflarına gönderilir. Halen Gürün ve Kangaldaki köylerine Yayla derler. İslahiye taraflarına gönderilenler burada kalamazlar. Çukurovaya yönelirler. Belirli sebeplerden dolayı (büyük bir ihtimalle İslahiye Fermanı sonucu) Çukurovayı da terk ederek deniz kıyısını takip edip Alanya yakınlarında dağ eteklerinde yaklaşık iki yıl kaldıkları söylenir. Daha sonra Torosları 1876 yıllarında aşarak Orta Anadolu ovalarına ulaşırlar. Çeliki'ler Malvat olarak Kırşehirde de bulunurlar. He-

men her köyde Celiki olan malvatlarla rastlanılmaktadır. Bu bizleri Islahiye Fermanı ile birlikte cezalandırılan bir kol olan Celikiler'in diğer kol arasında dağıtıldıkları yorumuna götürmektedir.

NASİRÎ:

İncov Yeniceoba Beldesi Cihanbeyli, Qeregedik Karagedik Beldesi, Gölbaşı, Burumsuz, Şerefli ve Hecilere Kuşça yerleşim merkezlerinde ikamet ederler.

İncov, Nasirî kolunun en yoğun olarak ikamet ettiği bir beldedir. Cihanbeyli'ye 35 km uzaklıktadır. Bir dönem Adana'da Yenice bölgesinde kaldıkları için bu ismi aldıkları söylenir. Yeniceoba'daki aileler İlk önce Qeregedi-Karacaörene yerleşirler. Sonra Haymana Yenice beldesine buradan Tavşançalı Pazazözü yaylasına (Bulduk köyünün bulunduğu yer) en son olarakta bu günkü yerlerine yerleşmişlerdir. İlk yerleşen Aileler Mala Dumko, Mala Kalê Miho, en son olarakta Mala Perawî lerdir. Aşiretin ileri geleni bir dönem Mestî Ase dir. Sonra Heci Efendi (5 yıl) Sonra oğlu Tamo 23 yıl sonrada Heci Omar efendidir.

Qeregedik, Ankara Gölbaşı'na bağlı bir beldedir. 1884 yılında yerleşik hale geçmişlerdir. Adıyaman'ın Besni ilçesi Suvarili nahiyesi bölgesinden gelmişlerdir. Bir dönem

Çukurova bölgesinde kalmışlar ve orayı Kışlak olarak kullanmışlardır.

Geldikleri yıllarda aşiretin başını çeken Osman Beydir. Osman Bey, Mustafa Bey'in dedesi Ahmet Kahan Bey'in babasıdır. Mustafa Bey'in babası ise bölgede adı yakından bilinen ve tanınan Bektaş Bey'dir.

Mustafa Bey 1883 de doğdu ve 1941 yılında 58 yaşında öldü. Balanın Çiğdemli köyünden Azime hanım ile evlendi. Sakarya savaşında cephe gerisinde askere yiyecek taşımakla ünlendi. 25 deve 500 koyun hibe ettiği için kendisine tebrik belgesi verildi. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde alınan ilk üç traktörden birisini satın alanlardan birisidir. Haymana ilçesinde Motorlu Un değirmenini yaptıran ilk kişidir. Man kamyonunun genel temsilcisi Ercan Holding'in sahibi Tahir Ercan'ın babasıdır Heci Bey'dir.

Şerefli, yerleşik yaşama 1845-1860 yılları arasında geçmişlerdir. Köy Nasirî'li aileler olmakla beraber Têrkan Aşireti'ne bağlı ailelerde vardır.

Nasirîler: Mala Hecî Hecika, Mala Komişe ve Mala Guriye kabileleridir.

Têrkan aşiretine ise: Mala Gabelek ve Mala Mistefayi Memo kabileleri bağlıdır. Sonradan Erzurum'dan gelip yerleşen aileler vardır ki bu ailelerin Sefîkan oldukları söylenir.

Bumsuz, Haymana ilçesine bağlı bir beldedir. Besni ve Kahta bölgesinden gelmişlerdir. İlk yıllarda dört kabileden oluşan bir köy olan Bumsuz şimdi 400 ila 500 aileden oluşan bir belde konumundadır. Dışarıya yoğun bir göç vermiştir. Sadece Danimarka / Kopenhagen'da 1300 dolaylarında Bumsuzlu'nun olduğu tahmin edilmektedir.

Hecîlera, bu beldenin kurucuları Yeniceoba dan ayrılmışlardır. Kabileler arasında çıkan bazı sürtüşmelerden dolayı geçmişte Kelhasan köyüne ait olan yaylaya yerleşmişlerdir. Söz konusu sürtüşmeler uzun süre devam etmiş ve o devrin Valisine kadar intikal etmiştir. Kuşça Beldesinin yeri yayla olmaktan çıkarılarak yerleşim birimi haline getirilmiştir. Cihanbeyli ilçe merkezine uzaklığı 42 km. olup, nüfusu 2321'dir.

BİLİKAN:

Ankaranın Koçhisar ilçesine bağlı 9 köy ve Kırşehir merkeze bağlı üç köye iskan olmuşlardır. Bu köyler: Akarca, Hezîno (Büyükdamlacık), Heciyo (Büyükkışla), Doğan kaya, Kanlıkışla, Küçük Damlacık Odunboğazı, Yusufkuyusu dur. Kırşehir'dekiler de Ekiza, Ale Kekilî ve Hirfanlı köyleridir.

Bilikan Aşiret kolu üzerine çok az bilgi kayıtlara geçmiştir. Bunun sebebi nedir bizde bilmiyoruz.

Aslında Bilikanlar'ın genel Kürd kimliği konusunda hassas oldukları söylenir. Bu hassasiyetin kendi öznel konumuna sirayet etmemiş olması bizlere de ilginç gelmektedir. Söylediğimiz gibi çok az bilgiye sahibiz. Bildiğimiz geçmişte aşiretin ileri gelenleri arasında Mame Beg ve İsa Beg olduğudur. Bu isimleride Bilikanlar arasında bilinen ve yakın zamana kadar söylenen bir sevda türküsünde geçer. Genç yaşta aşiretin başına geçen İsa Beg'in, komşu aşiretten Mame Beg'in kızı Fate Xatun'a olan aşkını ifade eden bir türküdür. Bu aşkı ispat etmek için Beg olduğu halde Mama Beg'e çoban duran İsa Begin bu jesti eserin ana temasını oluşturur.. Bu eser bilur esliğinde söylenir. Kısa bir dördlük alalım.

Ane ane sivêda zu

Sê keçik runiştin li bin darê

Ba biskên wan sor dixine

Wane pîrê tu here İsa beg ra

Bê ma were pezî malê bavê min

Şeş meha, salekê biçerîne.

Mame beg dibê lo

Siwê da zu li vir çi digerî?

Ew diwê:ez nasîpgî giran digerim.

Bidoşa bidoşa Fat fatem bidoşa

Fat fatem hezar û heftsed pezî pî kê da didoşa

Helba li ber time boşa

Kurikê buyin begê milê xwe dine

Carix dolaxe xwe pusê dîna
Kavire Muse gili gil biçêrine
Hat pezê xwe bû pezê mazmane
Biskên wan diketin ser kabone
Way begîm lo, sevdalîm lo
Wê malim lo bêkarim mirim lo

MİFÎKAN:

Mifkî isminin nereden geldiği, ne anlam içerdiğini şimdilik bilmiyoruz. Kırşehir merkez ve Boztepe ilçesine bağlı oniki köyde ikmat ederler diye biliniyorlar. Köyler Malya Ovası'nı bir çizgi gibi yaran Çiçekdağ yolunun altına ve üstüne geniş bir alana adeta serpilmişlerdir. Bu ova zemininin geçmişte bir göl yatağı olduğu ve zamanla suların çekilmesiyle yerleşim alanı haline geldiğini ayrıca belirtelim.

Mifkî köylerinde bazı aileler İslahiye, Nizip ve Besni ve Çukurovada akrabaları ile hala görüşmektedirler. Çelikan ve Terkan aşiretlerine bağlı olan bazı aileler Mifkiler'in arasına karışıp erimişlerdir. Bazı köylerde karışık nüfusa sahiptir. Örneğin Çimeli ve Seyrek köyleri gibi. Geçmişte Boztepe ilçe merkezine yerleşmiş ailelerde vardır. Mifkî olarak bilinen köyler şunlardır

Kanîkûrik (Körpınar), Qışle-Büyükkişla-Terziyanlı, Çimeli-Çimeli (karışık, Bulgar göçmeni, Terziyanlı'dan bazı aileler, Sivas'tan Begili kabilesi), Kûlik-Külhöyük,

Pizbênike Jêr-Şayıplı-Harmanaltı, Pizbênike Jor-Mala Benê-Tosunburnu, Üsinli -Hüseyinli, Gûrîo Yeşiloba, Goli-Göllü, Sêrek- Seyrekköy, Tavira Taburoğlu- Şix Ağa Çiftliği, Sira-Uzunpınar, Xaladîno-Hatunoğlu-Öksüzkale, Otko-Araplı Cedit- Yenidoğanlı, Solax-Horla-Eskidoğanlı

Otko, Serek, Sira ve Gurio köylerinin kurucu aileleri ilk dönem Goli köyü yakınlarında bulunan Boyalık mevkinde topluca bir arada konlarda yaşıyorlardı. Zamanla aileler bir birinden ayrılarak şimdiki yerlerine yerleştiler. Bu bölgeye Üsinli civarında denilir. Şimdi Boyalık mevkinde harabeler mevcuttur. Bazı aileler yaklaşık 130 yıl önce iç sorunlardan dolayı Sıra dan ayrılarak Solax köyünü kurmuşlardır.

Araplı (Otko) ile Horla (Solax) şimdiki yerlerine tesadüf eseri yerleşmişlerdir. Eskilerin anlatımı ile bir gün inekleri kayıp olur. Aramaya çıkıldığında inekler Horla ve Araplı civarındaki sazlık ve yeşiliğin ortasında bulunmuş. Gördükleri manzara karşısında hayretlere düşerek "Yaw, Mange ji me pakiltir in, li serî çiyê karê me çi ye?" diyerek yükleyip çadırlarını buraya yerleşmişler.

Yine Qışle, Kulik ve Kanîkûrik köylerinin sakinleri geçmişte bir arada idiler. Qışle'nin bugünkü yerin-

de toplu halde kalıyorlardı. Kuraklık ve kıtlıktan dolayı muhtemelen 1874 yılında Kulik ve Kanikürük Qışleden ayrılarak bugünkü yerlerine yerleştiler. Çimelli deki Kürt aileler yine Qışleden gitmişlerdir.

Pizbenike Jor ve Pizbenike Jer köylerini kuran aileler ilk zamanlar Dulkadirli köyünün yaylağı olarak bilinen Çixureşme bölgesinde bir arada bulunuyorlardı.

ŞÊXBİLAN:

Mifkanlar gibi oniki köyden oluşurlar. Şêxbilan aşiretine bağlı köyler şunlardır: Ūçkî, Geder, Qışlê, Çewirme, Çemalax, Çîdali, Zêqere, Hoçiko, Ramiko, Torino

Şêxbil isminin nerden geldiği pek bilinmemekle beraber Ocax olan bir ailenin Bilo isminde bir oğulundan bu ismin geldiği söylenir. Aşiretin ilk yerleştiği köyler olarak Çevirme ve Qışle köyü olarak bilinir. Antep Islahiye ve Maraş taraflarından geldikleri kuvvetli bir ihtimaldir. Qışle, Çîdali, Gêder, Zekere ve Çamalak köylerinin kurucu kabilesi Mala Baxde lerdir. Bu kabilenin iskan sırasında toplu halde bir arada bulunması istenmemiştir. Bundan dolayı Yozgat'a bağlı köylere (Paşaköy ve çevre köyelerine)

dağıtılmışlardır. Bu parçalanmayı kabul etmeyen kabile ileri gelenleri gizlice bir araya gelerek Qışle köyünün bu günkü yerine gelerek biraz da cebren oturmuşlardır. Yaylak olarak Sivas-Divriği çevresi ve Uzunyayla'yı kulanırlardı. Şexbilanlar'dan Islahiye'de akrabaları olan ve ilişkileri hâlâ devam ettiren aileler vardır.

BERKETÎ:

Aşirete bağlı ailelerin çöle iskan edilmesinde öncülüğün Berketîlerin yaptığını tahmin ediyoruz.

Çicekdağ merkez ve Kunguş (Harmanpınar), Hacıoğlu, Bera-ka (Barakli), Şahana, (Şahanoğlu), Alahacılı (karışık), köylerinde iskan olmuşlardır. Berketî'ler üzerine elimizde yok denecek kadar bilgi mevcut. 1920 li yıllara kadar Çicekdağ yönetimi Berketîler'in elindeydi.

OXÇÎYAN:

Alan (Alanköy), Şorik (Acıköy), Bozlarevci, Gölcük, Konir (Konurkale), Avanaoğlu, Afraköyü, Tuzköyü, Acılı, Çökelik,

MOLÎKAN:

Devrec

HEJMAR:1

- Okurdan
- Çıkarken
- Dr. Hecibram Mikaili: *Polatlı Kürtleri*
- Nuh Ateş: *Batı Kürtleri gerçekliği ve çözüm perspektifleri üzerine sesli düşünceler*
- Rıza Baran: *Anadil'de eğitim Kürtçe olunca*
- Meçoyê Darê: *Gotinên mezinan*
- Vahit Duran: *Memleket neresi hemşerim? ve biz "Sürgün" ya da 'Ehli' Kürtler*
- Hacı Erdoğan: *İç Anadolu Kürtleri*
- Gabar Çiyan: *Kürtlerin İç Anadolu'ya yerleşmesi tarihinden kesitler*
- İbrahim Güçlü: *Pêwîst e ku çibê "Kurdên Anadolîya Navîn" û "Kurdên Anadolîyê" di tevgera demokrasi ya Tirkiyayê û tevgera kurd ya millî de baş bèn tesbît kirin.*
- Mehmet Bayrak: *Hugo Grothe'nin Seyahatnamesi'nde Orta Anadolu "Kızılbaş Kürtleri"*
- Curukî: *Ziman*
- Curukî: *Destan*
- Hüseyin Kalaycı: *Biz eşitlik duastiyız.*
- M. Özgür: *Kutluhan'da Maestro Haydo'dur.*
- Ali Biçer: *İç Anadolu'da unutulmuş bir kürt kolonisi.*
- Hatica Yaşar: *91 Kürt baharının öğrettikleri*

HEJMAR: 2

- *Namên ji xwendevanan*
- *Bîrnebûndan*
- Miçê Üsê: *Aksaray Kürtleri*
- *Orta Anadolu Kürtlerinde halı sanatı*
- *Cihanbeyli'den Kopenhag'a "Vay zalim zalim zalim" ve Koma Huner (Muzaffer Özgür'ün Koma Huner ile söyleşi)*
- Nuh Ateş: *Sefki Aşireti'nin iskan öyküsü*
- Temeli: *Destpêkeke qenc û xweş e*
- Mehmet Bayrak: *Orta Anadolu Alevilerinin kürtçe ayet ve beyitleri*
- Bekir Darî: *Kinnê û Hesên*
- Hacı Erdoğan: *Osmanlı salnamelerinde Haymana*
- Gabar Çiyan: *Horasan Kürtleri (M. Kardoyi ile Horasan Kürtleri üzerine söyleşi)*
- Simoyê Herşid: *Quncikê kurika*
- Îsko: *Öykü*
- Hüseyin Kalaycı: *Sanat ve kültür emekçilerine birkaç söz*
- İbrahim Güçlü: *İç Anadolu ve batıdaki kürtler üzerine bazı iddiasız düşünce ve öneriler*
- *Çend klam û stranên govend û bazdanê. Ji Dorberê Polatlı - Heymanê û Yunakê (Berevkar: Curukî, Rastnivîs: Mikailî)*
- Dr. Hecibram Mikaili: *Polatlı Kürtleri-2*
- Meçoyê Darê: *Edetên zewac û dawatê*

HEJMAR: 3

- Nameyên ji xwendevanan
- *Bîrnebûn'dan*
- Curukî û Dr. Mikailî: *Navê nexwaşiyên*
- Faruk Kanoglu: *Gotinên mezinan*
- Simoyê Herşîd: *Destek nîfir*
- Simoyê Herşîd: *Çêrokê Kêçê*
- Curukî û Mikailî: *Çirok*
- Mem û Hem: *Yarênî / Henek*
- M. Şirin Dağ: *Kültürel deęerlerimizi yok olmaktan Kkurtaralım*
- Vahid Duran: *Yörelêrimizi tanyalım köşesi üzerine birkaç not*
- M. Şirin Dağ: *Kulu Kürtleri*
- Muzaffer Özgür: *Celikan aşireti*
- Bekir Darî: *şuayıplı ne ayıbı varsa?*
- Roportaj (bi dengbêj Remzî re)
- Mehmet Bayrak: *Molte'nin mektuplarında Orta Anadolu Kürtleri*
- Hacı Erdoğan: *"Deli çocuğun hikayesi"*
- Nuh Ateş: *Yabancı bir araştırmacının kalemiyle Cihanbeyli, Yunak ve Haymana Kürtleri* (Hermann Wenzel üzerine)
- Hacı Erdoğan: *Bir Türk memurunun gözüyle Haymana Kürtleri*
- Hacı Erdoğan: *Orta Anadolu Kürtleri: "Kimlik ve aidiyet" üzerine kısa bir deneme*
- H. Kalaycı: *Şiir ve toplumsal etkileri*
- Emekçi: *Feryad ve işyan*
- Hüseyin Kalaycı: *Sevgimiz*
- Ferîdun: *Newroz Çiçekleri, Bîrnebûn, Xalikanim*
- Mahmûd Lewendî: *Kurdên şêxbizîni*

HEJMAR: 4

- *Ji Bîrnebûnê*
- Ferîdun: *İç Anadolu Kürtleri*
- Simoyê Herşîd: *Çend listikên xortani (I)*
- Mehmet Özkök: *Haymana şêxbızınleri üzerine*
- Mem û Xem: *Yarênî / henek*
- Mem Xelikan: *Keça min, Benda berbanga me*
- Curukî û M. Şirin Dağ: *Nîfir (Beddua)*
- Simoyê Hurşîd: *Quncikê zarokan*
- Curukî: *Metelok û gotinên mezinan - Ji dorberê Yunak, Polatlı û Heymanayê*
- Alman Parlamentosu'nda Orta Anadolu'lu bir kürt: *Rıza Baran*
- Hüseyin Kalaycı: *Hür olma zamanı*
- İrfan Baysal: *Çiroka dik*
- M. Ş. Dağ: *Serbülent Kanat ile söyleşi*
- Ferîdun: *Bizim*
- Mehmet Bayrak: *Orta Anadolu avşar ağıtlarında Kürt motifleri*
- Serkan Demirsoy: *Yeniceoba'lı Nurettin Çiçek ile kısa bir söyleşi*
- Rohat Alakom: *Kurdeka Haymanayê bi Azîme Kutlay re hevpeywin*
- Mahmûd Azîz Hesen: *Navê hozên (eşîretên) Kurdên Kurdistana Iraqê*
- Mahmûd Lewendî: *Ferhengoka şêxbizîni*

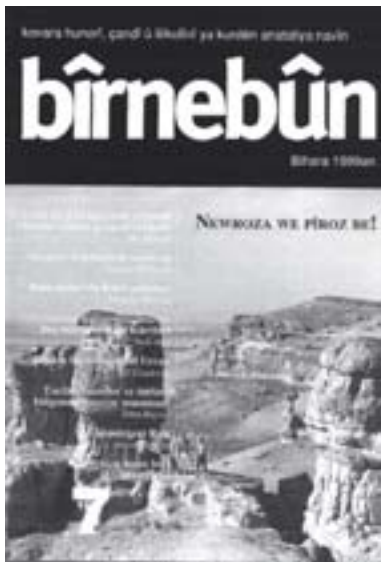
HEJMAR: 5

- Nameyên ji xwendevanan
- *Ji Bîrnebûnê*
- Muzaffer Özgür: *Cihanbeyli Kürtleri*
Hacı Erdoğan: *Hadeş Kirşehir il başkanı Eşref Odabaşı ile söyleşi*
- M. Xelikan: *Bi Koma Xelikan re hevpeyvîn*
- M. Şirin Dağ: *Navlêk -Biwêj (Deyim)*
- Tezek Kokusu-II
- Ferîdun: *Zerdûşt dininin özellikleri*
- Mehmet Bayrak: *Binboğalarda tarihsel kalıntılar ve halklar*
- Mehmet Bayrak: *Binboğalarda Kürt aşiretleri*
- *Helbestvanek ji dilê Anadoluya Navîn*
- Mem Xelikan: *Yarenî/benek*
- Curukî: *Çam û şam*
- Memela: *Kilamên Şerê Mezin*
- Ferîdun: *Hayat*
- Ömer Faruk Hatipoğlu: *Toprağın sürgünü*
- *Tarihten* (Nuri Nursöz'ün 1963 Yılında Dicle-Fırat dergisinde yayımlanan bir yazısı)
- Simoyê Herşid: *Çend listikên xortanî* (2)
- Bekir Darî: *Kirşehir'de bir ağalar Köyü: Tabura*
- Hüseyin Kişniş: *Gawesti*
- Hüseyin Kalaycı: *Öyküleriyle halk anlattı türkûleri* (M. Bayrak'ın aynı adlı kitabı üzerine bir tanıtma yazısı)
- Temelî: *Dewlemendiya devokên kurmançî ne kêmasîk e.*
- Mahmûd Lewendî: *Ferhengoka şêxbizinkî* (2)

HEJMAR: 6

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Kürt Remzî
- Nameyên ji xwendevanan
- Bekir Dari: *Dengê min tê te Kürt Remzî*
- Vahit Duran: *Kirşehir'in başka bir yüzü: Kürtler*
- Revser Baran: *Kokoşka, Magdialini ve Kirşehir Kürtleri*
- Temelî: *Çend kilamên dila û govendê li derhêla Qeyserî, Maraş û Edenê*
- Mehmet Bayrak: *Kürt aşiretleri*
- Ferîdun: *Ateş külü*
- M. Şirin Dağ: *Şair Ömer Faruk Hatipoğlu ile söyleşi*
- Bayram Ayaz: *Bîraninên di derbeqa kurdên Kirşehirê de*
- Simoyê Herşid: *Quncikê zarokan*
- İrfan Baysal: *Manga Sor*
- Bekir Darî: *Tabura* (2)
- Dr. Mikayilî: *Dengê Kurdên Anadoluya Navîn mir!*
- George Perrot: *Kurdên Haymanayê* (1)
Werger ji frensî: Fawaz Husên
- Mahmûd Lewendî: *100 saliya 'ojnamegeriya kurdî*
- Ferîdun: *Abuzer*
- *Gurî - Çirokên gelêri*
- Leyla Silê: *Wek sirûdê diherike*

HEJMAR: 7

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- Dr. Mikayîlî: *Curukî an jî bi navê xwe yê resmî Osman Alabay jî em sêwî biştin.*
- Mehmet Bayrak: *Binboğlar'da Kürt şarkıları*
- George Perrot: *Kurdên Haymanayê (2)*
Werger ji Frensi: Fawaz Husên
- Dr. Mikailî: *Bi Mebî Yivîş ve roportaj*
- Mehmet Bayrak: *Bi helbestvan û hozan Temelli re hevpeyvîn*
- Nuh Ateş: *Haymana ve Bala Kürtleri*
- Eli Gordoşlu: *Bizden bir ünlü (Bilal Ercan ile söyleşi)*
- Muzaffer Özgür: *Radyo Bîrnebûn*
- Rohat Alakom: *Yusuf Yeşilöz ile söyleşi*
- M. Şirin Dağ: *Navlêk - Biwêj (deyîm)*
- Mem Xelîkan: *Canê*
- İrfan Baysal: *Tarih, efsaneler ve turizm bölgemizi tanıyor muyuz?*
- İrfan Baysal: *Sê xwang û sê bira*
- Ferîdun: *Geçmişin kalıntıları*
- Şükür Gülmüş: *Sömürgeci Rok*
- Memê Hilkeçikî: *Yavruwatan Hilkeçikî: Aksaray Kürtlerinin serüveni*
- Memê Hilkeçikî: *Weyki w huwt hirî*
- Ferîdun: *Daha*

HEJMAR: 8

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên Ji xwendevanan
- Vahit Duran: *Köln bir ilk'e daha tanık oldu!*
- Dr. Mikailî: *Bala Kürtleri*
- M. Şirin Dağ: *Orta Anadolu Kürtlerinde dil sorununun başka bir boyutu*
- Muzaffer Özgür: *Klana dilê Xelo*
- Mamoste İrfan Baysal: *Rovî rindik*
- İhsan Türkmen: *Yareni / Henek*
- Nuh Ateş: *Reva Meyrê û Mendo*
- Curukî: *Stranên aliyê me*
- Muzaffer Özgür: *18 Nisan genel seçimlerine kısa bir bakış*
- Rohat Alakom: *Orta Anadolu Kürtleri literatürüne bir katkı*
- Hüseyin Kışniş: *Gawestilerde radyo günleri*
- Ali Çiftçi: *Bi mamoste Amed Tigris re hevpeyvînek*
- George Perrot: *Kurdên Haymanayê (3).*
Werger ji fernsî: Fawaz Husên
- Mehmet Bayrak: *Binboğlar'da Kürt şarkıları (2)*
- Bekir Darî: *Ji bo çav û gubika ji we ra va çêroka*
- Memê Hilkeçikî: *Ferbenga Hilkeçikî: Aksaray Dîmlicesi*

HEJMAR: 9

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- Mevlüt Ekici: *Kelhasan'da Bir Ölüm Dırımı*
- Eli Gordoxlî: *Fat Qûlotê*
- Osman Alabay: *Stranên aliyê me*
- Wolf Dieter Hütteroth: *Konya - Ankara Kürtleri Üzerine* Ji almanî: Nuh Ateş
- Sebiha Özgür: *Gotinên Mezinan*
- Nuh Ateş: *Hekat: Niv ro hebis bo Hemo*
- Şükrü Gülmüş: *Kanlıkışla*
- Mamoste İrfan Baysal: *Heft bira*
- *Yaranî / Henek*
- Yusuf Yeşilöz: *Teklîfa bê fedî*
- Dr. H. Mikailî: *Xewna welatî berê*
- Mehmet Bayrak: *Binboğlar'da Kürt şarkıları (3)*
- Muzaffer Özgür: *Keçika axê*
- M. Şirin Dağ: *Lawê hespê*
- M. Şirin Dağ: *Klamên aliyê me*
- M. Şirin Dağ: *Şerê pismama*
- Musa Anter: *Zivingê (1)*
Werger ji kurdî: Seyîdxan Anter
- Memê Hilkeçikî: *Ferhenga Hilkeçikî: Aksaray Dımulicesi*
- Meçoyê Darê: *Sonda mezin û Newroz*
- Ferîdun: *Karacadağ, Xaco*

HEJMAR: 10

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- Prof. Dr. Wolf-Dieter Hütteroth ile bir söyleşi
- Nuh Ateş: *Qonaxên Koçerîya malbatekê*
- Nuh Ateş: *Mîya steur û şivan*
- Fahri: *Çiğdeli*
- Muzaffer Özgür: *Celikan'da Kkrîyamet*
- Yakup Şimşek: *Xelikan aşireti*
- Bayram Ayaz: *Stêrkeka torevaniyê ji ezman şemiti*
- Şükrü Gülmüş: *Orta Anadolu bozkırında bir Seyit*
- Mamoste İrfan Baysal: *Lawkî nîska*
- M. Şirin Dağ: *Keçel*
- Vahit Duran: *Yakın Tarihimizi yazacak olanlara bir dipnot!*
- Bekir Dari: *İç Anadolu'ya göçün neden ve nasılı*
- Dr. Mikailî: *Du listikên xortan*
- Musa Anter: *Zivingê (2)*
Werger ji kurdî: Seyîdxan Anter
- Seyîdxan Anter:
"Ne İsa swêdî ye û ne jî Muhamed kurd e"
- Heci Erdoğan: *Mîrad gîbişt minadê xwe*
- Bekir Dari: *Kurtejiyana min*
- Mehmet Bayrak: *Çarîn ji hêla Sarizê*
- Helîn Gorkî: *Zilanîm*
- Hayrettin Güven: *Keçik dil*
- Temeli: *Gotinên mezinan*
- Memê Hilkeçikî:
Ferhenga Hilkeçikî: Aksaray Dımulicesi

HEJMAR: 11

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- Hesê Çûçê
- Vahit Duran:
Duyemîn civîna giştî ya salane ya Bîrnebûnê
- Mem Xalikan: *Toplantudan izlenimler*
- Nuh Ateş: *Koma Kurdên Anadolîyê, Bîrnebûn û rola wê*
- Yusuf Polat: *Hasan Harmancı*
- Kenan û Muzaffer: *Yunak Kürtleri*
- Nuh Ateş: *Bedelê kên*
- Musa Anter: *Zivîngê* (3)
Werger ji kurdî: Seyîdxan Anter
- Mehmet Bayrak: *Çarîn ji hêla Sarizê* (2)
- Yusuf Yeşilöz: *Bi dergîstîbûna Guldî*
- Mustafa Selimoğlu: *"Sessizlikten gelen ses"*
- Vahit Duran: *Bize göre, bize uygun, yani bizim kulübümüz olsun dedik*
- Hacer teyze
- Rebenî Celika: *Libevhatin û xurtkirin*
- Karin Levander: *Swêdî û kurd*
Werger ji swêdî: Seyîdxan Anter
- Temelî Bayrak: *Metelok*
- M. şirin Dağ: *Metelok*
- Ferîdun: *Yıldız, Kız*
- Lütfî Karacadağ: *Terk Etmedi sevdanbeni*
- Rohat Alakom: *Kartlar, Beyazıtlar, Çamlbeller ve Dumanlar*
- Nêçîrvan Qilorî: *Kiyneki w tencî*

HEJMAR: 12

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- Mem Xelikan: *Kürt Remzîden günümüze Orta Anadolu kürt müziği*
- Halis Gezen (1956 - 2000)
- Nuh Ateş: *Barberdan û xewnek*
- Hüseyin Kişniş: *Binlerce dil ölüyor*
- Muzaffer Özgür: *Wundabûna Miço*
- Tülay Kılınçalp: *Gotinên mezinan*
- Ali Gordoşlî: *Mehmet Ercan ile bir söyleşi*
- Yusuf Yeşilöz: *Tesadufa bixêr*
- Dr. H. Mikailî: *Müslüm Yücel'in "Tuz Gölü Kürtleri" yazısı üzerine*
- Muzaffer Özgür: *Çeltik Kürtleri*
- Ali Çiftçi: *Gereke havinê Li Kurdistanê başûr*
- Ali Çiftçi: *Şevêk ji bo Bîrnebûnê li bajarê Goteborgê*
- Adar Jîyan: *Şêr û mişk*
- Adar Jîyan: *Bajarê keran*
- Musa Anter: *Zivîngê* (4)
Werger ji kurdî: Seyîdxan Anter
- Ferîdun: *Kültür mirası*
- M. Ş. Dağ: *Metelok*
- Mem Xelikan: *Stranên folklorik*
- Mehmet Bayrak: *Çarîn ji hêla Sarizê* (3)
- *Xelata APEC'ê 2000*

HEJMAR: 13

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- Mehmet Aslan Kaya (1952 - 2001)
- Naci Kutlay: *Orta Anadolu Kürtleri'nin Dergisi: Bîrnebûn*
- M. Şirin Dağ: *Şevêk li Xelika*
- Qedrî Cemîl Paşa: *Gawestyayî û koçerên kurdan*
- Osman Sebrî: *Mirdêsan û Gawestiyên wan*
- Nuh Ateş: *Rojek ji jîyana dinê gund (1)*
- Nuh Ateş: *Orta Anadolu'da kürt gerçekliği ve kurumlaşma*
- Muzaffer Özgür: *Bîrnebûnunun Kopenhag toplantısından izlenimler*
- Celadet Ali Bedir-Xan: *Bir dil, bir insan*
- Muzaffer Özgür: *Hevaltiya Nofel û Denîz Gezmîş*
- Mem Xelikan: *Bextê te me*
- Osman Alabay: *Quling*
- Mem Xelikan: *Stranên folklorîk*
- Muzaffer Özgür: *Nîfirên aliyê me*
- Mehmet Bayrak: *Poujoula'nın seyahatnamesinde anti-Toros Kürtleri*
- Ali Çiftçi: *Çûyîna başûrê Kurdistanê*

HEJMAR: 14

- Ali Çiftçi: *Ji Bîrnebûnê*
- Nameyên ji xwendevanan
- M. Şirin Dağ: *Cinê Xanim*
- Yalçın Polat: *Metelok....*
- Gotinên Mezinan
- Miçi Kate: *Biwêj*
- Mem Xelikan: *Gulê*
- Necib Demirsoy: *Xerîbî*
- Mem Xelikan: *Stranên folklorîk*
- Xizan şîlan: *Sewdaya ber dilê min*
- Miçi Qate: *Henek*
- Rebenî Çelikan: *Navên kurda*
- Nuh Ateş: *Rojek ji jîyana dinê gund (2)*
- Bekir Darî: *Gulhez û xêrxwaz*
- Rohat Alakom: *Serpêhatike Kurdên Anatoliya Navîn*
- Adar Jîyan: *Xezîneya zîlamê cotkar*
- Ahmet Tigrîs: *Çêkirina peyvên nû*
- "Yê ku ji zîmanê xwe hez neke, ji milletê xwe jî hez nake"
- Yusuf Yeşîlöz: *Heriya Miya reş*
- Nuh Ateş: *Dîller yûlinda değısmeyenzihniyet*
- Hüseyin Kişniş: *Doğamız ölüyor*
- İ. Eken: *Kur-Maitani / Kur-manc*
- Süleyman Çiltaş: *Her çağ her asır biz varız*
- Sefoyê Asê: *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*

HEJMAR: 15

Nivîsên bi kurdî	
Newroza we pîroz be!	2
Komcivîna Sazkirîna Komela Ziman û Kultura Kurdên li Anatoliya Navîn	5
Waqîfa Kurdên Anatoliya Navîn li Swêde hat avakirin ...	9
Şîn û Mirin	12
Kilamên şîna	16
Li ser jinan çend gotinên bav û kalan	21
Komela Çanda Kurd ya Gordoxlî li Swêde.....	22
Alfabeya kurdî ya latînî	28
Ûsivê mihecir	29
Hemê Mûsê (Hemê Gozê).....	34
Bajarekî ku bûye şahidê Dîrokê	37
Dîroka du nûvedanên vexwarinê	43
Welatê meyê dîsa çiyayên Zagros û Cûdî ne	43
Çarîn ji hêla Sarizê - 4	44
Navên kurda -2	46
Meld Meldê	50
Kuştina 'teyrê' ser milê qîz û búkan' Dengbêj Ferzê	55
Astrîd Lindgren	59
Xelata APECê ya 2001	60
Türkçe yazılar	
Açıklama	61
Kürtçeye özgürlük!	63
Newroz	65
Sevgi	68
Yeniceoba (Incow)	69
Komela me "Ziman" ma bi xêr be!	77
Îngiliz coğrafya bilgini Ramsay ve Orta Anadolu Kürtleri	79
Murat BozlaK hat Stockholmê	82
Lîsta nivîsên Bîrnebûnê (hejmar: 1-14)	83

HEJMAR: 16, bihar 2002

Temanummer: Kurdên İran Anatolien i Sverige

På Svenska

Kuderna från Anatolien vill ha makten över språk och identitet!	2
Kurdên Anatoliya Navîn dixwazin li ziman û nasnama xwe xwedî derkevin!	3
Kurder från Anatolien, vilka är de?	4
Fittja segregation eller integration?	7
Leva mellan två kulturer	8
Intervju med Metin Güler	9
"Två språk eller flera – Råd till flerspråkiga familjer"	11
Stiftelsen Kurdên Anatoliya Navîn.....	13
"Jag skulle återvända så småningom"	16
"Barnen rotade sig här"	18
Mångkulturellt centrum	19
Intervju med Josef kurdman	21
Brev till Robin.....	27
Remis Dagbok	29
Kurder från centrala Anatolien i Sverige	33

Bi Kurdî

Kurdên Anatoliya Navîn li Swêde	39
"Tu çir dikî, rind î?"	59
Li beledîya Botkyrkayê rewşa zimanê Kurdî	61
Zarokên bîrnebûnê	65
Mêrê çê	69
Festîvala Çanda Kurdên Anadolîya Navîn	71
Sêviyên Rojava	73
Alikariya cenazeyan ya Anatoliyê li Fittja	79

HEJMAR: 17, havin 2002

Nivîsên bi kurdî	
Ji Bîrnebûnê	2
Du rojên kulturi yê kurdên Anatoliya Navîn li Fittjayê	4
Fehmiyê Bilal (Sekreterê Şex Seîd)	13
Klîma û ziman	18
Îda Qurbanê – Qurbana serjêkirin	20
Tîrsa Gulcanê	24
Bêrivan	27
Ûsivê Mihecir-11,	28
Hevpeyvînek bi kevnserokê belediya Omera, Mistik Barlas re	34
Carîn ji hêla sarizê	36
Kurtejiyana min-111,	9
Heykî Heykî	45
Ma gur biçe loqantê	48
Gûlîzer	50
Kê got kê negot	54
Helbest	55
Folklor	56

Türkçe Yazılar

Avrupa Konseyinin, kültürel hakları	61
Atatürk, Orta Anadolu ve Kelhasanlı Abbas.....	67
Kuşaklar değişiminde Orta Anadolu Kürtleri	70
Reşvaniler üzerine rapor	74
Reşvaniler üzerine raporun orijinali	81
Kopenhag kriterleri	87
Anket	89
Köyümüzü, kasabamızı nasıl tanıtabiliriz ?	93

HEJMAR: 18, payiz 2002

Nivîsên bi kurdî	
Bila sala 2003 ya bibe saleka bi xêr û bereket!	2
Kongreya duyemîna a giştî ya komala ziman	5
Şahiya 5 saliya Bîrnebûnê	7
Weşanxaneyê APECê xelat belav kirin	10
Suzan Samanci hat Stockholmê	12
Xwendin û Feqîti	15
Mele Rehîm	27
“Kurd timê bi zimanê xwe li pê manê”	30
Serpêhatiya melekî Kurdistanê û Kurdên Anatoliya Navîn wek Keşfa Kristof Kolombê Amerikî ye... ..	32
Em zarok bûn, bûne bûk!	36
Gurê har	41
Du kilamên dîrokî	43
Stranên folklorîk	48
Civata Kurdî li Australya	50
Mûcîzeyê Kurdên Anatoliya Navîn	55
Wecîz(Biwêj)	58
Ferhenga Kurdî-Holendî	60

Türkçe yazılar

Paketin Getirdikleri!	67
Şeyhbizinlar üzerine bir belge	72
Said-i Kürdi ve kardeşi Abdülmecid` in Konya Günleri	74
Sim ve Zer	80
İslahiye` den, Kırşehir` e Mala Xalî Reş in uzanan öyküsü	82
Üçleme ve R. dil teorisi ışığında Rîşvan aşiretleri 89	

HEJMAR: 19, bihar 2003

HEJMAR: 20, havîn 2003

Ji Bîrnebûnê	2	Ji Bîrnebûnê	2
Nameyên Xwendevanan	4	Nûçe/Haber	3
Nûçe/Haber	5	Qursa zimanê Kurdî	7
Pêşangeha Kurdên Anatoliya Navîn li Swêdê	9	Nivîsandina Kurdî ne ewqas zor e!	8
Xwendevanên me kî ne, li ser Bîrnebûnê ci difikirin?	10	Kurdên Anatoliya navîn li koka xwe digerin	16
Hacıoğlu Hacı Bey	12	Bi minasebeta Bîrnebûna sedsalîya Cigerxwîn	
Nanê germ	16	Hevpeyvînek bi Hanefî Celeplî re	24
Hekate Rûse	21	Folklor	32
Kürt Ulusal Mücadelesinde,		Avakirîna Lobiyan	34
Orta Anadolu Kürtleri	22	Firoserê şevê	36
Sindiran kasabasında, evlenme gelenekleri	28	Dik û zêr	38
Klam û helbest	34	Helbest	42
Internette orta Anadolu Kürtleri	36	“Kî hêlinê çêdike?”	45
Orta anadolu`da ilk Kürt köyü (15.Yüzyıl)	40	Nan û ekmek	53
Dik û siri	44	“Fittja welatê min e”	55
Wecîz (Biwêj)	48	Dilên şikestî	58
Karadêş Türkler, Vedat Yılırım ile söyleşi	50	Stranên folklorik	63
Ey Diyarbakir Diyarbakir	55	Secera maleke Kurdên Polatliyê	65
Halikan ve reşvanların, kökeni üzerine		Têrikana aşireti üzerine	71
bazı ipuçları	56	Az kitap, çok şive	75
Poşmaniya dizeki	63	Celikan vakfı başkanı ile bir buluşma	77
Lêkolîne bêtevîr û bêr	64	Özgürlük sevinci	80
Gurê Gura seva berî inê	68		
Bir Osmanlı subayının anlatımıyla 20. yüzyıl			
başlarında Binboğlar`da aşayiş sorunları	70		

HEJMAR: 21, payiz/zvistan 2003

Sersala nû pîroz be! (Ali Çiftçi)	2
Roja ku Swêd hejiya! (Murad Ciwan)	4
Rojên edebiyata kurdî li Amedê (Rohat Alakom)	9
Dîdar	11
Civîn li paytexta Tirkîyê (Nuh Ateş)	12
Ji duh heta îro Yenîce û şêxbizîni (Rohat Alakom)	13
Nan (Sefoyê Asê)	14
“Xalasbûna Faruk!” (Ayşe Gül)	16
Dergistî (M.Sirin Dağ)	18
Hesret (Yusuf Polat)	20
Xidirê xas û Elyazê xas (Necatî Kanoğlu)	24
Bêtar (Nuh Ateş)	28
Herim (Seyfî Doğan)	32
Buharek li welat û xerîbiyê (Kemal Harımcı)	33
Kê got û kê negot (Seyitxan Anter)	34
Altîlar (M. Şirin Dağ)	35
Türkiye Avrupa Birliğı yolunda ne kadar ilerleyebildi? (Mehmet Şahin)	42
Bizden biri olan sinemacı Kudret Güneş ile bir sohbet (Lütfî Özsoy)	49
Harifanli-1 (Hacı Erdoğan)	52
Aşiretler Raporu'nda Orta Anadolu Kürt aşiretleri (Dr. Mikaili)	61
Bayram Özcan: “İlk çaldığım müzik aleti tava, tepsi, teyşt, gümgüm, ibrik	69
Osmanlı Kızılbaş Kürt – Hıristiyan Ermeni İlişkileri (Mehmet Bayrak)	72
Rohat Alakom: “Orta Anadolu Kürtleri bir buluşma süreci yaşıyor” (Uskê Cimik)	90
Ayşe Yıldırım: “Şêxbizîni ve reşvan aşiretleri araştırma evrenimi oluşturuıyor”	93

HEJMAR: 22, bihara 2004

Newroz pîroz be! (Ali Çiftçi)	2
Mehdi Zana'nin Amerika ziyareti	8
Kurdistan ne cihê terorîstên bêdîn e. (Mesûd Barzanî)	13
Bi Şivan Perwer re sohbetek (Yusuf Polat)	17
Êşîya dûri (Bekir Dari)	25
Dîlana bêdeng (Evîndar)	31
“Edeb tacek e, ne li serê her kesekî ye.” (Yusuf Polat)	33
Wecîz (M. Xelikan)	38
Tayek por (Nuh Ates)	40
Helbest (Seyfî Doğan)	45
Bir Orta Anadolu Kürdü'nün Kürdistan gezisi (Xelikan)	52
“Sessizlikaten gelen resim” (Mustafa Selimoğlu)	55
Xelka(Göyazi) özgülünde Orta Anadolu Kürtçe'sinin yazımı konusunda bazı önemli noktalar (Evîndar)	57
Göç üzerine bir çalışma (Avdo Karataş)	58
Dersim'den Konya'ya (Hüseyin Kaya)	64
Haymanalı Zeliha (M.Şirin Dağ)	76
Türkiye li ser rêya Ewropayê! Ji kurdan re çi ferq dike?	80

HEJMAR: 23, havina 2004

De xwedî li ziman û çanda xwe derkevin!
 (Ali Çiftçi) 2
 Kırkpınar gecesi 4
 Orta Anadolu Kürtleri Hollanda da buluştu 4
 Pêşengeha duyemîn a pirtûkên kurdî, li Kölnê.... 5
 Kongreya sêyemîn a giştî ya Komela Ziman çêbû 6
 Şeva gundê Celikan (Vahit Duran) 7
 Her sê jiyânên Altunê 10
 “Karekî wiha ji bo jineka kurd cesareteke mezin dixwaze” 11
 Yekîtîya Ewropayê û endamatiya Tirkîyê
 (Nebî Kesên) 13
 Cîniyetên ji bo “namûs” ê û xwekuştina jinan-1
 (Hacı Erdoğan) 15
 “Me hemûyan berpirsiyaryeke kurdî heye divê bê bicîhanîn” (Hacı Akman) 17
 Merivê pak (Nuh Ateş) 21
 Du beran (Necati Kanoğlu) 24
 Germiya arê şivanan (M. Xelikan) 27
 Tarîxa eşîra milkailîyan li Polatliyê (Dr. Mikailî) 35
 Helbest 50
 Stîranên folklorî 53
 Xitmê xiyar (Yesim Emsiz) 55
 Gencîneyek ji bo kultura kurdî 61
 İsmet Paşa ve Celal Bayar’ın Kürdistan gezileri ve
 “Kürt raporları” (M. Bayrak) 63
 Anadolu Kürtleri üzerine bazı notlar
 (Rohat Alakom) 67
 Kasub halkı? Marcin M. Bobrowski 74
 Kürt göçmenleri ve sosyal sorunları
 (Hacı Erdoğan) 79

HEJMAR: 24, payiz 2004

Ji Bîrnebûnê (Ali Çiftçi) 2
 Li ser weşana televîzyonê bi kurdî (Evîndar) 8
 Hin fikir li ser xwesbîniya kurdî
 (Hacı Akman) 10
 Mesela Delî Yeho û Axayî Celûkê (Mistfayê
 Heysifî Facikê) 13
 Helbest 16
 Rewşa aboriya kurdên Ewropayê
 (Nebî Kesên) 26
 “Eşîreta Reşan (Elisêr) 28
 Kilora ardê ceh (Necati Kanoğlu) 30
 Motir (Nuh Ateş) 32
 Stranên folklorik (M. Xelikan) 35
 “Zeviyê îsal ê cing in?” (Can Evîndar) 37
 Tol û tîrsa mirinê (M. Şirin Dağ) 38
 “Keçika te çû” (Can Evîndar) 43
 Namus veya töre cinayetleri ve kadın
 intiharları-1 (Hacı Erdoğan) 46
 İzler (Yusuf Yesilöz) 50
 Binbaşı Noel’ in iç toroslor gezisi (1919) ve
 “Kürt takvimi” (Mehmet Bayrak) 52
 17 - 18 Yüzyılda Kuzey Suriye’ nin göçebe aşiretleri
 örneğinde Osmanlı sosyal disiplini çabaları
 (Stephan Winter) 61
 Kürt ve Türk göçmenlerinde göçü algılama
 biçimleri (Avdo Karataş) 67

HEJMAR: 25, zivistan 2004

Ji Bîrnebûnê (Ali Çiftçi)	2
Nameyên xwendevanan	4
Diyarbakir Sur Belediyesi`nden çocuk öyküleri yarışması	5
Kurd di hîlbijartinên Îraqê û yên Kurdistanê de listeya mişterek derdixin	6
Daxuyaniya konferansa zimanê kurdî	12
Yekitiya Ewropayê, endametiya Tirkîyeyê û pîrsa kurdî (Nuh Ateş)	13
Raporên hêzên kurd li ser YE	15
Tarîxa têkiliyên Ewropayê û Tirkîyê(Nebî Kesen)	22
Rapora Komisyona YE û pozîsyona kurdan (Nebî Kesen)	24
Di peymanê Lozanê de mafê kêmneteweyan	31
Kurd wek gelê esilwar û mafên wan, YE û Tirkîye(Hacı Akman)	32
Yekitiya Ewropayê û Endametiya Tirkîyê (Ayşe Güler)	35
Dostê baranê (Dr. Zorabê Aloian)	36
Stranên folklorik (Amadekar: M.Xelîkan)	38
Anna û mişkê wê (M.Şirin Dağ)	40
Kursiya Serbest (Mîrê Derewan)	41
Sohbetek li ser kocberiya sedsalan, Kurdên Anatoliya Navîn(Ali Çiftçi)	44
Kalê xis û xal û kekikên wî (Ecevit Yıldırım)	63
Kerê xweliyê (Berhevkar: Necatî Kanoğlu)	68
Derd ne yek e ne dudu ne (Ayşegül)	73
Azınlıklar ve azınlık raporu üzerine düşünceler(Mehmet Şahin)	74
Keşanlı Ali mi Kürt Cemali mi?(Mehmet Bayrak) ..	81
Seyahatnamelerde Haymana(Ibrahim Halil Uçak) ..	85

HEJMAR: 26, bihar 2005

Gotina "Pasê bide lo pasê" bû serhevda tirkâ (Muzaffer Özgür)	6
"Pasê bide lo pasê" ve Prof. Dr. Toktamış Ateş! (Mifkî Baran)	11
Yekitiya Ewropayê .Kurd û pêvajoya danustaninan (Nebî Kesen)	14
"Hendikanî bindamayîn e!" (Mîrê Derewan)	20
Hew Henar (Hinarok) Üsivê Cimik	25
Motir (Nuh Ateş)	27
Gotinên mezinan (M.Şirin Dağ)	30
Balcan (Hekat) XizanŞilan	33
Stiranên gelêrî (M. Xelîkan)	35
Anatomiya Bedena mirovan (Dr. Hatice Polat) ..	37
Waris (Mîratxur) M. Şirin Dağ.....	38
Nawlêk (Biwêj) werger: M. Xelîkan.....	40
Helbest (Evîndar)	42
Helbest (Usivî Bego)	42
Helbest (Seyfî Doğan)	43
Pîrsa hoza(eşîreta) germiyan Bûdî Aloian	44
Hüseyin Kerpiç`le söyleşi (Bilal Dilovan)	46
Şiir Ömer Faruk Hatipoğlu	56
Lawikmar (Berhevkar:Evîndar)	57
Silêmaniye mektubu (Hüseyin Kişniş)	62
Saz şairlerinin koruyucusu bir kürt beyi: Alişan Bey (Mehmet Bayrak)	66
Tazmak (Lütfü Özsoy)	76
Gelin size buluşumu anlatayım (Bekir Darı).....	78
Reşat Behçet`le söyleşi (Ali Çiftçi)	84
Fêrbûna zimanê kurdî (Mûrad Ciwan)	92

HEJMAR: 27, havin 2005

Perwerdeya bi zimanê kurdî! Ali Çiftçi	2
Şeva Celika - Kirkpınarê	8
Şeva çandî ya Xelikan (Qerejdax) li Witten- Almanyê	10
Şeva şênawiye Kurdên Anatoliye li Stockholmê ...	15
Hêjayiya xebata kurdên Anatoliyê, Keya îzol	24
Daweta Stockholmê, M. Xelikan	25
Celal Talebanî kî ye?	27
Hiqûqa Ewropayê û pirsgirêka kêmnatewan	
Nebî Kesen	37
Roja jina ya bêkuteg, Nuh Ateş	40
“Kirkûk tirk e! Koniya kurd e!”, Nuh Ateş	42
Cîroka li bin baranê, Yusuf Yeşilöz	44
Hevpeyvîn bi Ömer Sarihan re, Sefoyê Asê	49
Desteyek kurtenivîs, Mîrê Derewa	54
Li Stockholmê peşangeha kilimên Kurdistanê	
Ali Çiftçi	57
Germikê (Arsincî) Amadekar: Sefoyê Asê	67
Merşekê kurdên Anatoliyê li Swêdê (1893)	
Rohat Alakom	68
Çêtir, Mem Xelikan	73
Orta Anadolu Kürtleri, Şeymus Diken	76
“Kürd-Der Genel Başkanı ile söyleşi, Vahit Duran	79
Zaro Ağa' nin halefi Erzurum' lu Kürd Ali (Mehmet Bayrak)	86
Baskın Oran in Kürt sorununa yaklaşımının bir eleştirisi, Nebi Kesen	90
Fêrbûna zimanê kurdî -II, Mûrad Ciwan	95

HEJMAR: 28, payîza 2005

Divê kurd daxwaza mafên xwe yên carenûsî bikin!	
Ali Çiftçi	2
Nûçên civakî, H. Atmaca, Ö. Yüce, R. Zelalxwîn, Î. Türkmen, K. Harımcı	4
Hevpeyvînek bi mamoste İsmail Beşşikçi re, Wergera ji Tirkî: Amed Tigrîs	13
Xwîna me yek e!., Îrfanê Mala Karê	18
Gera serokwezîrê Tirkîyê R. Tayyip Erdogan ya Amedê, Nebî Kesen	21
Li peyî nîfşeke şoreşgerên bê ziman, nîfşke bi ziman hewce ye, Memo Şahîn	26
Ez li Anatoliya Navîn bûm, Muzaffer Özgür	28
Bê zimanî û dil-xatir, Mem Xelikan	35
Stranên geleri, berhevkar: M.Xelikan	38
Hevpeyvînek bi serokê Karawitt e. Tahsin Demirsoy re, Muzaffer Özgür	41
Axa û keçîka xwe ya bi deq, berhevkar: Ecevit Yıldırım	45
Tesîra barkirinê li ser zimanê kurdên Anatoliya Navîn-1, Nuh Ateş	51
Bi hunermend Serbulent Kanat re hevpeyvînek, Robîn Rewşen û Amed Tigrîs	55
Sosyolog ve Türk aydını İsmail Beşikçi ile bir söyleşi, Ali Çiftçi, Lewent Kanat	61
Anadolu'ya ilk gelen kürtler, Amed Tigrîs	67
Kürt Alişan beyin torunları, Dr. Mikaili	70
Elbistan - Pazaracık yöre tarihi ve kültürü üstüne-1, Mehmet Bayrak	77
Mektup /Şiir, Ömer Faruk Hatipoğlu	87
Fatma, Seyfi Doğan	91
Zimanê kurdî, Murad Ciwan	92

HEJMAR 29, zivistan 2006

HEJMAR 30, bihar 2006

Sersala nû, hêvî û daxwazên nû! Ali Çiftçi	2	Ji Bîrnebûnê – Ali Çiftçi	2
Nûçe	4	Civîna Komela ZIMAN û saziyên KAN	
Gundiye Şerefliyê li Danîmarkê hatin ba hev		Ecevit Yıldırım	3
Ronî Zelalaxwîn	7	Komela piştgirî ya Kelhasan, yaylê Hewsên û	
Hevpeyvîk bi serokê SER-DERê,		Delala, Ali Çiftçi	6
Doğan Durukan re, Muzaffer Özgür	9	Şahiya Newrozê li şaredariya Botkyrkayê	
Bi radyoya Zayele re hevpeyvînek – Ali Çiftçi ...	12	Mehmet Balta / M.Lewndî	10
Kurdistan, durûtiya dezgehên navnetewî û em,		Bi berpîrsên komela KIRKPINARê re	
Memo Şahin	15	hevpeyvînek – Muzaffer Özgür	12
Dûrik(carinên) gel ji hêla Sarizê,		Li ser pîrsa kurd li Tirkîyê û YE bi Nebî Kesen re	
berhevkar: Mehmet Bayrak	22	hevpeyvînek, Uskê	16
Sira Hemê –Nuh Ateş	28	Çend biwêj û çend çîrok, Mem Xelîkan	25
Siya kurd li Thusisê –Yusuf Yeşilöz	31	Hindik û rindik, Nuh Ateş	28
Koma hawara kurdî	33	Yaranî – Evîndar Can	30
“Kambaxa vê sirgûnê”, Rohat Alakom	36	Kelhasan, Ali Çiftçi	33
Tesira barkirinê li ser kurdên Anatoliya Navîn		Ji bo Xelîkaneke ava, pak û bextewar	
Nuh Ateş	46	Nuhê Hecê	41
Helbest,		Şîrê bizinê, Hilmî Yeşiltaş	44
Seyfî Doğan, Ramzan Kesen, Xizan Şilan	48	Li ser çekirina tewna bi Aysel Barlas re	
Vejdandina dîroka rasteqîn “Aristokratên Kurd:		hevpeyvînek, Altun Başaran	47
Torin”, Dr. Zorba Aloian	52	Destbiratî û xwînbiratî, Nuh Ateş.....	48
”Ağitama, şîir” in sesi Bajan Matur’ la konuşma		Berî dîrokê mirov û ziman, Amed Tîgrîs	50
–Mehmet Bayrak	59	Bir pazarlamacının gözüyle bizim oralar,	
Ankaralı Kürt Cemali ye Ağıt	63	Muzaffer Özgür	63
Ressam Filiz Ateş ile söyleşi, Mem Xelîkan	64	Kürecik aşiretinin tanıtımı ve diğer komşu aşiretler,	
Elbistan –Pazarcık yöre ve kültürü üstüne,		Şahin Aydın	67
Mehmet Bayrak	69	Newroz, Ömer Faruk Hatipoğlu	70
		Elbistan, Pazarcık yöre ve kültürü üstüne,	
		Mehmet Bayrak	71
		Serenav, hevenav û dacek, Amed Tîgrîs.....	80

JI WEŞANXANEYA APECÊ PÊNC KITÊBÊN ZAROKAN ÊN NÛ

Weşanxaneya Apecê pênc kitêbên zarokan ên nû ji swêdî wergerandine **kurmançî û kirmancî (zazakî)**. Kitêbên rengîn e ku bêhtir ji bo zarokên kreşê ne, bi baldarî hatine wergerandin û bi kalîteyeke baş hatine çapkirin.

Em hevî dikin ku zarokên me yên şêrin ji kitêbên me yên nû hez bikin. Em dixwazin di derheqa kitêban de çend agahdarîyên kurt bidin zarok û dê û bavan!

Kreşa Emmayê

Ev kitêb behsa jiyana Emmayê ya kreşê dike. Emma li kreşê çî dike, hevalên wê kî ne, bêhtir bi kê re dilîze? Ma bi tenê Emma? Na! Bi vê kitêbê hûn ê gelek zarok û mezinên din jî nas bikin.

Emmaya Berevajî

Emma pirê caran kêfxweş e. Mîna gelek zarokan ew jî carina dixwaze hin tiştên nû biceribîne. Hingê Emma gelek tiştên berevajî dike! Ku hûn Emmaya berevajî meraq dikin vê kitêbê bixwînin!

Tûte Biçûk e

Tûte kurekî biçûk û mereqdar e. Ew hemû tiştên ku dike, hîs dike yan jî dibîne terîf dike. Ma hûn dizanin topa Tûteyî GILOVER û kitêba wî PAHN e?

Tûte û Malîn

Keçek û kurek dibin hevalê hev. Navê kurikî Tûte û navê keçikê Malîn e. Ew li hev dinêrin. Hin tiştên wan dişibin hev hin jî naşibin. Zarokno, ku hûn vê kitêbê bixwînin hûn ê ferqa Tûte û Malînê bibînin.

Tûte bi Pişê re dilîze

Pişê, pisîka pîrika Tûteyî ye. Tûte û Pişê bi hev re dilîzin. Lê carina hin tiştên Tûte ne bi dilê Pişê ne. Ma hûn dizanin Pişê gava ku aciz dibe çî dike? Listokeka pisîkan çî ye gelo? Gelek tişt di vê kitêbê de hene. Bixwînin!

WEŞANXANEYÊ APECÎ RA PANC KITABÊ GEDEYAN YÊ NEWEYÎ

Weşanxaneyê Apecî panc kitabê gedeyan yê neweyî swêdî ra tadayî **kurmanckî û kirmancî (zazakî)**. Kitabê renginê ke hina vêşî seba gedeyanê kreşî yî, bi baldarî ameyî tadayîş û bi kalîteyêka baş ameyî çapkerdiş.

Ma hevî kenî ke gedeyê ma yê şêrinî kitabane ma yê neweyan ra hes bikî. Ma wazenî derheqê kitabane de çend agahdarîyanê kilman bidî gede û dayike û bawkan.

Kreşa Emma

No kitab behsê cuya Emma ya kreşe keno. Emma kreşe de se kena, embazê aye kam î, hina zaf kamî reyra kay kena? Ma tena Emma? Ney! Bi nê kitabî şîma gelek gede û pîlanê bînan zî nas kenî.

Emmaya Eksî

Emma zaf reyî keyfweş a! Sey gelek gedeyanê bînan a zî ge-ge wazena çîyanê neweyan bicerebna. A game Emma wazena eksî biba. Eke şîma Emmaya eksî meraq kenî nê kitabî biwanê!

Tûte Hurdî yo

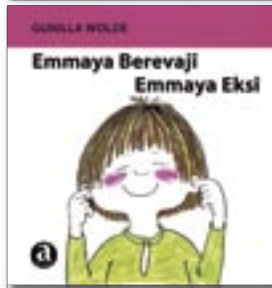
Tûte lajekêko hurdî û meraqdar o. O heme çîyanê ke keno, hîs keno yan zî veyneno terîf keno. Ma şîma zanaynî guda Tûteyî GILOVER û kitabê ey PAHN o?

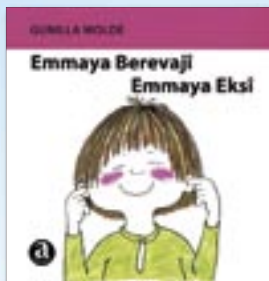
Tûte û Malîne

Yew lajek û yew kêneke benî embazê yewbînî. Nameyê lacekî Tûte û yê kêneke Malîn a. Ê yewbînan ra ewniyênî. Tayê çîyê inan yewbînî manenî tayê zî nêmanenî. Gedeyênê, eke şîma nê kitabî biwanî, şîma ferqê Tûte û Malîne veynenî.

Tûte Bi Pişê Kay Keno

Pişê pisîka Pîrika Tûteyî ya. Tûte û Pişê têreyra kay kenî. La ge-ge tayê çîyê Tûteyî weşê Pişê nêşonî. Gelo şîma zanî gama ke Pişê hêrs bena se kena? Gelo îşîka pisîngan çî ya? Gelek çî nê kitabî de estî. Biwanê!

DI NEWROZÊ DE
DÎYARÎYA BIÇÛKAN
JI BÎR NEKIN!

www.apec.nu